

UZASADNIENIE

Plan zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 został opracowany na podstawie art. 28 ust. 5 i 8 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jedn. w Dz. U. 2013 poz. 627 ze zm., zwanej dalej ustawą o ochronie przyrody). Zgodnie z art. 28 ust. 11 ustawy, PZO nie sporządzono dla obszaru Natura 2000 lub jego części pokrywającego się w całości lub części z obszarem rezerwatów przyrody posiadających plan ochrony uwzględniający zakres PZO Natura 2000. Wyłączenie z PZO dotyczy dwóch rezerwatów przyrody posiadających plan ochrony tj. Kępa Bazarowa (Zarządzenie Nr 0210/28/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 8 października 2012 r., Dz. Urz. Woj. Kuj.–Pom. poz. 2181), Wielka Kępa (Zarządzenie Nr 16/0210/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 28 grudnia 2011 r., Dz. Urz. Woj. Kuj.–Pom. Nr 311 poz. 3388). Powierzchnia obszaru Natura 2000 wynosi 33 559,04 ha. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody sprawujący nadzór nad obszarem sporządza projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat, przy czym pierwszy projekt tworzy się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty. Projekt PZO sporządzono uwzględniając treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. 2010 nr 34 poz. 186 ze zm.).

Teren, na którym znajduje się obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 jest własnością Skarbu Państwa oraz osób prywatnych. Pod względem administracyjnym położony jest w: województwie pomorskim, powiat gdański, miasto Gdańsk, Cedry Wielkie, Suchy Dąb, powiat nowodworski, gmina Stegna, Ostaszewo, powiat malborski, gminy Lichnowy, Miłoradz, powiat tczewski, gminy Tczew, miasto Tczew, Subkowy, Pelplin, Gniew, powiat sztumski, gmina Sztum, powiat kwidzyński, gmina Ryjewo, Kwidzyn, Sadlinki; w województwie kujawsko-pomorskim, powiat świecki, gmina Nowe, Dragacz, Świecie, Pruszcz, powiat grudziądzki, gmina Grudziądz, powiat chełmiński, gmina Chełmno, Unisław, powiat bydgoski, miasto Bydgoszcz, gmina Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Bydgoszcz, Solec Kujawski, powiat toruński, gmina Zławieś Wielka, Wielka Nieszawka, miasto Toruń, Lubicz, Oborowo, Czernikowo, powiat aleksandrowski, gmina Aleksandrów Kujawski, Ciechocinek, Raciążek, Nieszawa, Waganiec, powiat lipnowski, gmina Bobrowniki, powiat włocławski, gmina Włocławek, Lubanie, Fabianki.

Obszar Dolina Dolnej Wisły jest krajową ostoją ptaków o randze międzynarodowej PL028. Gniazduje w niej 29 gatunków ptaków z listy zał. I Dyrektywy Ptasiej; 9 gatunków znajduje się w polskiej czerwonej księdze. W okresie lęgowym obszar ważny dla następujących gatunków ptaków wymienionych w zał. I Dyrektywy Ptasiej: bielika *Haliaeetus albicilla*, błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*, jarzębatki *Sylvia nisoria*, rybitwy białoczelnej *Sternula albifrons*, rybitwy białowąsej *Chlidonias hybridus*, rybitwy czarnej *Chlidonias niger*, rybitwy rzecznej *Sterna hirundo*, zimorodka *Alcedo atthis* (ponad 1% populacji krajowej, kryterium C6), derkacza *Crex crex* (ponad 60 samców, kryterium C1) oraz dla 5 gatunków spoza zał. I Dyrektywy Ptasiej (powyżej 1% populacji krajowej) – ohara *Tadorna tadorna*, nurogęsi (4 - 7% populacji krajowej) *Mergus merganser*, sieweczki rzecznej *Charadrius dubius* (ponad 2,5%), brodzca piskliwego *Actitis hypoleucos*, mewy srebrzystej *Larus argentatus* (ponad 1-2%) i brzegówki *Riparia riparia* (ponad 3% populacji krajowej). W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują tu: mewa siwa *Larus canus* (0,8% populacji krajowej), trzciniak *Acrocephalus arundinaceus* (0,8% populacji krajowej) i remiz *Remiz pendulinus* (0,96% populacji krajowej) i dziwonia *Carpodacus erythrinus*. Poza okresem lęgowym stwierdzono 59 gatunków ptaków wodnych i wodno-błotnych, w tym 16 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Liczebność co najmniej 4 gatunków przekraczała próg

1% populacji wędrowniczej: gągoł *Bucephala clangula* – liczebność w okresie migracji 26 000 osobników to 2,4% populacji migrującej (kryterium C3), krzyżówka *Anas platyrhynchos* – liczebność w okresie migracji 31 251 osobników to 1,56% populacji migrującej (kryterium C3), żuraw - liczebność w okresie migracji 3 650 osobników to 2,4% populacji migrującej. Ponadto w okresie wiosennym, jesiennym i zimowym koncentracje ptaków przekraczały 20 000 osobników, co pozwala zakwalifikować obszar do kryterium C4. Ocena wielkości migracji ptaków w okolicach Świecia wykazuje, że obszar spełnia także ważną funkcję jako korytarz migracyjny (ponad 3 600 żurawi). W latach wcześniejszych wykazywano także wysokie liczebności czajki (ponad 15 400 osobników, kryterium C2) siewek złotych (6 000 - 8 000, kryterium C2), kulików wielkich (750 – 1 100, kryterium C1).

Pośród ptaków lęgowych bielik *Haliaeetus albicilla* A075 w SDF¹⁾ otrzymał ocenę ogólną C. Stan zachowania w Polsce oceniany jest na 1200 – 1500 par (2012). Populacja rozrodcza w obszarze to 2 pary, ale jest on kluczowym żerowiskiem 10 - 20 par gniazdujących w odległości do 5 km od jego granic (ponad 1% populacji krajowej). U gatunku obserwuje się trend wzrostowy. Średnia wielkość terytorium lęgowego 1 pary wynosi około 5000 ha. Dla tego osiadłego gatunku, siedliskami optymalnymi (lęgowiskami) w obszarze Natura 2000 i jego sąsiedztwie, są: rozległe (ponad 100 ha) lasy sosnowe, bukowe i łągi nadrzeczne w wieku powyżej 100 lat, a żerowiskami są przyległe do lasów: jeziora, stawy hodowlane, doliny rzeczne i wilgotne łąki. Siedliskami suboptymalnymi (również lęgowiskami) w obszarze są młodsze lasy (sosna, olsza), śródpolne zadrzewienia, niestety osiąga na nich niski sukces rozrodczy. Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (10p) konieczne jest zachowanie 10 - 15 płatów siedlisk o powierzchni 100 ha każdy, a w promieniu 5 km wokół gniazda nie powinno lokalizować się turbin wiatrowych i linii wysokiego napięcia. Istniejącym zagrożeniem jest konkurencja wewnątrzgatunkowa o miejsca gniazdowe, zakłócenia przestrzeni związane z istnieniem linii energetycznych 200-400 kV, turbinami wiatrowymi i mostami w dolinie oraz usuwanie drzew w dolinie Wisły, które służą do odpoczynku i wypatrywania zdobyczy (żerowania). Potencjalnym zagrożeniem są także kolizje z liniami energetycznymi, siłowniami wiatrowymi usytuowanymi w sąsiedztwie obszaru Natura 2000, polowania i wędkowanie. Gatunkowi przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowolająca), ponieważ wraz ze znacznym wzrostem liczebności populacji bielika oraz ilości infrastruktury energetycznej spodziewać należy się wzrostu ilości kolizji z niezabezpieczonymi przeszkodami, tj. liniami energetycznymi 200-400 kV, turbinami wiatrowymi i mostami w dolinie. Za cel ochrony populacji uznano utrzymanie istniejącej (2 pary) liczebności populacji lęgowej w obszarze i utrzymanie warunków do żerowania (korzystania z obszaru) minimum 10 par, które gniazdują poza obszarem Natura 2000, traktując go jako miejsce żerowania. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania w kierunku zwiększenia potencjalnych miejsc lęgowych: pozostawianie kęp starodrzewi oraz utrzymania warunków żerowiskowych poprzez zachowanie drzew nadwodnych służących jako czatownie. Zaplanowano także działanie mające na celu eliminację ryzyka upadków na skutek kolizji z liniami elektroenergetycznymi poprzez wymianę słupów z izolatorami stojącymi. Działania te dotyczą także populacji zimującej.

Błotniak stawowy *Circus aeruginosus* A081 – w SDF otrzymał ogólną ocenę C. Stan zachowania w Polsce wynosi 4 300 – 7 700 osobników (2012). Populacja rozrodcza w obszarze to 65 - 77 par (ponad 1% populacji krajowej). U gatunku obserwuje się trend stabilny (wg GIOŚ 2013). Średnia wielkość terytorium lęgowego dla 1 pary to 20 ha. Gatunek podejmuje wędrówki sezonowe. Siedliska optymalne (lęgowiska) dla gatunku w obszarze Natura 2000 i jego sąsiedztwie, to trzcinowiska, szuwały i zarośla wierzbowe. Gniazdo zakłada nad lustrem wody lub w trudno dostępnym, podmokłym terenie. Żeruje w zróżnicowanym krajobrazie otwartym. Siedliska suboptymalne w obszarze to podmokłe tereny łąkowe, rowy melioracyjne oraz uprawy rolne (łąny zbóż i roślin okopowych). Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (43p)

konieczne jest zachowanie łącznej powierzchni otwartych siedlisk wraz ze zbiornikami wodnymi we właściwym stanie zachowania. Zagrożeniami są: obniżanie poziomu wody w starorzeczach, sukcesja w obrębie łąk oraz intensyfikacja rolnictwa. Przyznana w PZO ocena stanu zachowania U1 (niezadowolająca), wynika z dominacji w obszarze zbiorników wodnych o powierzchni 1 – 10 ha, zarastających roślinnością zielną i kępami krzewów oraz krajobrazu intensywnie użytkowanego rolniczo. Zagrożeniem jest wycinka zarośli wiklinowych oraz trzcinowisk wokół oczek i starorzeczy w wybranych kluczowych fragmentach międzywała Wisły. Traktowane są one przez ptaki jako łęgowiska. Nie dotyczy to sztucznych nasadzeń wierzby hodowanej na cele energetyczne i hydrotechniczne (faszyna) ze względu na ich strukturę oraz wiek. Zagrożeniem jest także przekształcanie użytków zielonych lub nieużytków, traktowanych przez błotniaki jako żerowiska, w produkcyjne grunty orne oraz nowe plantacje wierzby i topoli oraz zakłócenia przestrzeni powietrznej w postaci farm wiatrowych i napowietrznych linii elektrycznych, stanowiące zagrożenie w obrębie obszaru Natura 2000 i w pasie 2 km od nich. Utrudnia to korzystanie z żerowisk. Za cele ochrony populacji uznano: zachowanie istniejących siedlisk łęgowych, zachowanie istniejących siedlisk żerowych (łącznie min. 5000 ha) oraz utrzymanie liczebności populacji łęgowej w obszarze na poziomie min. 65-75 par. Zaplanowano zatem działania utrzymania istniejącej powierzchni szuwarów oraz zachowania żerowisk gatunku, położonych na trwałych użytkach zielonych. Dla zachowania właściwego stanu ochrony (zachowania siedlisk i ograniczenia zakłóceń przestrzeni powietrznej) określono wskazania do wprowadzenia zmian w istniejących dokumentach planistycznych, sugerując potrzebę rezygnacji z lokalizowania farm wiatrowych w granicach obszaru Natura 2000 oraz w odległości 2 km od jego granic (na terenie województwa pomorskiego).

Ohar *Tadorna tadorna* A048 – w SDF otrzymał ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 120 - 150 p (2010), a populacja w obszarze nie przekraczała 5 par w 2012 r., a w latach wcześniejszych 2 pary. Gatunek jest bardzo trudny do oceny liczebności (3-4% populacji krajowej). Trend liczebności populacji jest nieznan, ze względu na brak programu krajowego dedykowanego temu gatunkowi (GIOŚ 2013). Na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza łączna liczebność gatunku w Polsce wzrosła 3–4-krotnie, ale na wybrzeżu w ostatnich latach wielkość populacji utrzymuje się na tym samym poziomie lub lokalnie spada. Jedna para wymaga minimum 2 km naturalnej doliny. Ohar *Tadorna tadorna* jest gatunkiem podejmującym wędrówki sezonowe. Siedliska optymalne w obszarze to dolina rzeczna z dostępem do jam ziemnych pod wykrotami drzew i wykopanych w ziemi starych nor lisów, borsuków i królików. Siedliska suboptymalne w obszarze i jego pobliżu to sztuczne zbiorniki wodne z dostępem do wykopanych w ziemi nor gniazdowych. Dla utrzymania 1% populacji krajowej (1 - 2p) konieczne jest zachowanie 20 km naturalnej doliny. Zagrożeniem jest przede wszystkim drapieżnictwo lisa, jenota i norki amerykańskiej, jednak natężenie tego zjawiska nie jest wystarczająco zbadane, dlatego zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy w tym zakresie. Przyznana w PZO ocena stanu zachowania U1 (niezadowolająca), wynika z nieregularnego wyprowadzania łęgów oraz występowania znacznej ilości drapieżników, utrudniających odchowanie młodych. Zagrożeniem dla populacji w obszarze jest również usuwanie zadrzewień wokół oczek wodnych i starorzeczy i wycinanie drzew dziuplastych w obrębie obszaru oraz prace remontowe i budowlane w obrębie brzegów prowadzące do likwidacji urwistych skarp. Za cele ochrony przyjęto zachowanie siedlisk łęgowych i żerowych w dotychczasowym stanie ochrony U1, utrzymanie liczebności populacji łęgowej w obszarze na poziomie minimum 5 par. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano na konieczność utrzymania siedlisk łęgowych ohara tj. skarp i zadrzewień w sąsiedztwie wód.

Nurogęś *Mergus merganser* A070 w SDF otrzymał ocenę ogólną B. Stan zachowania gatunku w Polsce to 900 – 1 000 p (2012), a populacja w obszarze: 55 - 66 par w 2012 r. (wielkość populacji wydaje się być zaniżona, a pomimo to stanowi ponad 7% populacji krajowej). U gatunku trend

liczebności populacji jest nieznaną ze względu na brak programu krajowego dedykowanego temu gatunkowi (GIOŚ 2013). W Europie najczęściej nurogęsi przystępuje do łągów w Finlandii i w Szwecji. Liczebność tej populacji wykazuje tendencję wzrostową. Polska populacja łągowa liczy do 1000p. W stosunku do lat 80-tych zwiększyła ona swoją liczebność. Obserwuje się powolną ekspansję tego gatunku w kierunku południowym. Średnia wielkość terytorium to około 2 km naturalnej zalesionej doliny rzecznej albo 100 ha mozaiki wód stojących i lasów. Jest to gatunek wędrowny. Siedliska optymalne w obszarze to dolina rzeki porośnięta łągami i borami, okolice starorzeczy, z dostępem do bogatej ichtiofauny oraz dziupli i nor, stanowiących miejsca do gniazdowania. Siedliska suboptymalne w obszarze to sztuczne zbiorniki wodne w otoczeniu lasów, częściowo uregulowana dolina rzeki z zadrzewieniami, zabudowa letniskowa nad wodą. Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (10p) konieczne jest zachowanie 20 km naturalnej doliny wraz z bogatą ichtiofauną, drzewami dziuplastymi i wykrotami. Miejsca te powinny być oddalone min. 500 m od infrastruktury drogowej i zwartej zabudowy. Istniejącym zagrożeniem są lokalnie remonty urządzeń hydrotechnicznych rzeki (główki), nagłe wezbrania wody za zbiornikiem Włocławek, usuwanie drzew dziuplastych, zanieczyszczenia wód oraz drapieżnictwo lisa, jenota i norki amerykańskiej, jednak natężenie tego zjawiska nie jest zbadane. Przyznana w PZO ocena stanu zachowania U1 (niezadowolająca), wynika z poddania całej populacji w obszarze ww. zagrożeniom. Za cele ochrony przyjęto w PZO: zachowanie istniejących siedlisk łągowych i żerowych, utrzymanie liczebności populacji łągowej w obszarze na poziomie minimum 50 par. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na uzupełnieniu stanu wiedzy o presji drapieżnictwa na gatunek w obszarze, a także dotyczące utrzymania siedlisk łągowych tj. zadrzewień w sąsiedztwie zbiorników wodnych i Wisły.

Derkacz *Crex crex* A122 w SDF otrzymał ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 30 000 - 45 000 (1998). Populacja w obszarze wynosiła w 2012r. 71-75 samców, a w latach wcześniejszych 120 (próg liczebności wynosi 60 samców dla kryterium C1). U gatunku obserwuje się trend stabilny (wg. GIOŚ 2013). Średnie zagęszczenie samców w Polsce to 1/10km². Gatunek podejmuje wędrówki sezonowe. Siedliska optymalne w obszarze to podmokłe, ekstensywnie użytkowane łąki, turzycowiska w dolinie rzeki. Siedliska suboptymalne w obszarze to nieprzesuszone łąki, pastwiska oraz uprawy zbóż lub rzepaku. Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (60p) konieczne jest zachowanie łącznej powierzchni min. 5000 ha otwartych siedlisk we właściwym stanie zachowania. Istniejącymi zagrożeniami są: zmniejszanie się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk na rzecz pól uprawnych. Przyznana w PZO ocena stanu zachowania U1 (niezadowolająca) wynika z postępującego intensyfikowania rolnictwa i ograniczania powierzchni użytków zielonych w obszarze. Istniejącym zagrożeniem jest zmniejszanie się powierzchni ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk na rzecz pól uprawnych i plantacji wierzby i topoli na cele energetyczne oraz zarastanie łąk i nieużytków roślinnością drzewiastą. Za cel ochrony w PZO uznano utrzymanie liczebności populacji łągowej w obszarze na poziomie minimum 71-75 odżywiających się samców, poprzez zachowanie istniejących siedlisk łągowych i żerowych. Wskazując działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania określające sposób użytkowania trwałych użytków zielonych, stanowiących siedliska łągowe.

Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* A193 w SDF otrzymała ocenę ogólną B. Stan zachowania gatunku w Polsce to 4 000 – 4 500 (2012). Populacja w obszarze liczyła 595 par w 2012 r., a w latach wcześniejszych 255p (prawie 15% populacji krajowej). Krajowy trend gatunku jest nieznaną ze względu na brak programu krajowego dedykowanego temu gatunkowi (wg GIOŚ 2013). W większości krajów Europy nie obserwuje się znaczących, długoterminowych zmian liczebności. Wyraźny spadek liczebności stwierdzono na Ukrainie i w Polsce, a niewielki wzrost notowany był głównie w niezbyt licznych populacjach środkowo- i południowoeuropejskich (Belgia, Węgry, Szwajcaria, Chorwacja, Dania). W Polsce w połowie XX w. nastąpił wyraźny wzrost liczebności rybitwy rzecznej, później w wielu miejscach miały miejsce silne fluktuacje, bądź spadek

liczebności. Liczebność rybitwy rzecznej spadła w dolinie Wisły o 20–30% w latach 1998–2003. Gatunek jest kolonijny, ale rewiry żerowe znajdują się w odległości do 6 km od kolonii. Gatunek podejmuje wędrówki sezonowe. Siedliska optymalne w obszarze to okresowe wyspy we wczesnych stadiach sukcesji roślinnej, niskie i piaszczyste, bądź żwirowe łachy i ławice, o znacznej odległości od stałego lądu. U gatunku występuje wysoki stopień przywiązania par do miejsc gniazdowania. Siedliska suboptymalne w obszarze to barki wypełnione żwirem. Dla utrzymania 1% populacji krajowej (40p) konieczne jest zachowanie w korycie rzeki min. 3,2 ha powierzchni wysp wolnej od zwartej roślinności. Istniejącymi zagrożeniami są przepływy wezbraniowe wody za zbiornikiem Włocławek w okresie wysiadywania i karmienia piskląt (maj-sierpień), lokalnie nadmierny pobór kruszywa z koryta rzeki w okresie lęgów. Przyznana w PZO ocena stanu zachowania U1 (niezadowolająca) wynika z zapewnienia bezpiecznego wyprowadzenia lęgów jedynie na istniejących barkach (2 sztuki).

Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons* w SDF A195 otrzymała ocenę ogólną A. Stan zachowania gatunku w Polsce to 900 par (2012). Populacja w obszarze liczyła 133-135 par w 2012 r., a w latach wcześniejszych 102 pary (prawie 20% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności populacji gatunku jest nieznany ze względu na brak programu krajowego dedykowanego temu gatunkowi (wg GIOŚ 2013). W ostatnich dziesięcioleciach liczebność rybitwy białoczelnej w Polsce uzależniona jest przede wszystkim od kondycji gatunku na podstawowym lęgowisku, tj. nad Środkową Wisłą. Od lat 60-tych do początku lat 80-tych notowano tam wyraźny wzrost liczebności, następnie jej ustabilizowanie się, a ostatnimi laty pewien spadek. Rozbieżne są kierunki zmian liczebności na pozostałych lęgowiskach, choć generalnie jest to powolny trend spadkowy. W dolinach dużych rzek zauważalne są wyraźne fluktuacje. Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne w obszarze to okresowe wyspy we wczesnych stadiach sukcesji roślinnej, niskie piaszczyste, bądź żwirowe łachy i ławice, o znacznej odległości od stałego lądu. Siedliska suboptymalne w obszarze: barki wypełnione żwirem (niski stopień zasiedlania). Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (9p) konieczne jest zachowanie w korycie rzeki min. 3,2 ha powierzchni wysp wolnej od zwartej roślinności. Istniejącymi zagrożeniami są przepływy wezbraniowe wody za zbiornikiem Włocławek w okresie wysiadywania i karmienia piskląt (maj-lipiec), nadmierny pobór kruszywa z koryta rzeki. Przyznana w PZO ocena stanu zachowania U1 (niezadowolająca) wynika z nieregularnego wyprowadzania lęgów przez ptaki w całym obszarze oraz niezapewnienia przez barki w pełni bezpiecznego wyprowadzenia lęgów.

Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida* A196 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 700 par (2012). Populacja w ostoi liczyła 7 par w 2012 r. (prawie 1% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności populacji jest nieznany ze względu na brak programu krajowego dedykowanego temu gatunkowi (wg. GIOŚ 2013). Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida* jest gatunkiem bardziej południowym niż inne gatunki rybitw występujące w Polsce, a w ostatnich dziesięcioleciach wykazuje wyraźną ekspansję terytorialną i silny wzrost liczebności (Dyrz 2003). Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne gatunku w obszarze to niezbyt zwarta roślinność wodna o wynurzonych i pływających liściach, w sąsiedztwie szuwarów i fragmentów otwartego lustra wody. Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (7p) konieczne jest zachowanie istniejących zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą. Istniejącym zagrożeniem jest deniwelacja powierzchni doliny (zasypywanie starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą), niska udatność lęgów spowodowana przez drapieżniki skrzydlate (kruk, wrona siwa, sroka) i czworonożne (lis, jenot, norka amerykańska) niszczące lęgi. Przyznana w PZO ocena stanu zachowania XX (nieznany) wynika z dynamicznego rozwoju populacji i dużych wahań liczebności w Polsce.

Rybitwa czarna *Chlidonias niger* A197 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 4 000 - 5 000 par (2012). Populacja w ostoi liczyła 24 - 29 par w 2012 r., a w

latach wcześniejszych 60 par (0,7% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności populacji jest nieznanym ze względu na brak programu krajowego dedykowanego temu gatunkowi (wg GIOŚ 2013). Liczebność rybitwy czarnej zarówno w Europie jak i w Polsce, w ostatnim dwudziestolecu wyraźnie spadła. Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne to niezbyt zwarta roślinność wodna o wyrzniętych i pływających liściach, w sąsiedztwie szuwarów i fragmentów otwartego lustra wody. Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (40p) konieczne jest zachowanie istniejących zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą. Istniejącym zagrożeniem jest deniwelacja powierzchni doliny (zasypywanie starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą), niska udatność łęgów spowodowana przez drapieżniki czworonożne (lis, jenot, norka amerykańska) i prawdopodobnie skrzydlate (kruk, wrona siwa, sroka) niszczące łęgi. Przyznana w PZO ocena stanu zachowania U1 (niezadowolająca) wynika z obserwowanego znacznego spadku liczebności populacji w ostatnich dwóch dekadach.

Zimorodek *Alcedo atthis* A229 otrzymał ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 2 500 – 6 000 par (2004). Populacja w obszarze liczyła 31 par w 2012 r., a w latach wcześniejszych 47p (ponad 1% populacji krajowej). Dla krajowej populacji gatunku określono trend - silny spadek (wg GIOŚ 2013), za który prawdopodobnie odpowiadają mroźne zimy. Średnia wielkość terytorium to około 1,1-3,6 km biegu rzeki. Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne gatunku muszą spełniać następujące kryteria: dostęp do czystej i przejrzystej, wolno płynącej wody, strome skarpy i urwiska położone blisko wody w podłożu piaszczystym lub piaszczysto-gliniastym, roślinność drzewiasta (krzewiasta) w linii brzegowej, obecność powalonych drzew, pni i gałęzi. Siedliska suboptymalne to dolina rzeczna przekształcona, o ograniczonej dostępności dogodnych miejsc gniazdowych z odlesionymi brzegami. Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (25p) konieczne jest zachowanie odcinków doliny o łącznej długości min. 25 km we właściwym stanie zachowania. Istniejącym zagrożeniem jest zmiana ukształtowania terenu w pobliżu remontowanych ostróg, znaczne zmiany poziomu wody w sezonie lęgowym powodujące zalewanie nerek lęgowych, usuwanie roślinności nadbrzeżnej. Przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowolająca) ponieważ dostępność siedlisk zmniejsza się, a u gatunku stwierdza się aktualnie silny spadek liczebności populacji. Zidentyfikowanymi zagrożeniami w obszarze dla tego gatunku są: powodzie naturalne i zamarzanie rzeki w okresie zimowym powodujące zanik żerowisk, usuwanie istniejących zadrzewień wzdłuż linii brzegowej powodujące ubytki siedliska żerowania, wahania poziomu wody w okresie od 01.05. do 31.08. powodujące zalewanie i niszczenie gniazd i łęgów ptaków. Zagrożeniem potencjalnym są prace remontowe i budowlane w obrębie brzegów prowadzące do likwidacji urwistych skarpy – siedlisk gniazdowania. Za cel ochrony w PZO przyjęto zachowanie siedlisk lęgowych i żerowych w dotychczasowym stanie ochrony U1 oraz utrzymanie liczebności populacji lęgowej w obszarze na poziomie minimum 30 par. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działanie polegające na zachowaniu na każdym z odcinków doliny Wisły o długości min. 500 m lub dłuższych pofragmentowanych, wolnopłynących bądź ze spowolnieniami nurtu, o łącznej długości skarpy brzegowych (o wysokości min. 1 m ponad średni stan wody wczesnoletniej) min. 30 m i zadrzewieniu brzegów na długości min. 30% ww. odcinków.

Jarzębatka *Sylvia nisoria* A307 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 37 000 - 65 000 par (2012). Populacja w obszarze liczyła 213 - 221 par (0,43 – 1,10% populacji krajowej). Krajowy trend gatunku jest nieznanym (wg. GIOŚ), częste u tego gatunku są fluktuacje liczebności, gdyż liczebność tej pokrzewki spada po wilgotnych i zimnych latach. Średnia wielkość terytorium pary to 0,15 – 1,1 ha. Gatunek podejmuje wędrówki sezonowe. Siedliska optymalne w obszarze spełniają następujące kryteria: jedno- lub dwuwarstwowe zakrzewienia o bogatej strukturze, z kolczastymi krzewami i pojedynczymi drzewami, zarówno na terenach podmokłych jak i suchych. Zajmuje dwa typy środowisk: tereny rolnicze bogate w zakrzewienia oraz terasy zalewowe w rozległej dolinie rzeki. Zgodnie z literaturą dla utrzymania

1% populacji krajowej (370p) konieczne jest zachowanie pasa krzewów o długości 150 m i szerokości 3 – 4 m albo 0,3 - 0,4 ha zakrzewień na 2 ha terenu (w przeliczeniu na 1 parę). Istniejącym zagrożeniem są lokalne działania obniżające heterogeniczność siedliska: likwidacja krzewów i drzew ale też dopuszczenie do sukcesji roślinności, której skutkiem jest rozwój lasu, intensyfikacja stosowania pestycydów ograniczająca bazę pokarmową. Przyznano ocenę stanu zachowania FV (właściwa), ponieważ dostępność siedlisk jest zadowalająca, a baza pokarmowa jest bogata. Za cel ochrony w PZO przyjęto: zachowanie istniejących siedlisk lęgowych i żerowych, utrzymanie liczebności populacji lęgowej w obszarze na poziomie minimum 200 par. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na zachowaniu istniejących zakrzewień w promieniu 50 m wokół wód stojących.

Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* A136 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 3 000 – 4 000 par (2012). Populacja w obszarze liczyła 72 - 79 par w 2012 r. (ponad 2,5% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności populacji jest nieznany (wg GIOŚ 2013). W dolinach dużych rzek zauważalne są wyraźne fluktuacje liczebności. Gatunek gnieździ się pojedynczo lub po kilka par. Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne w obszarze to koryta Wisły, gdzie zasiedla piaszczyste odsypiska i wyspy w nurcie, gnieździ się też na murawach i wydmach na tarasie zalewowym. Siedliska suboptymalne w obszarze i jego sąsiedztwie to okolice sztucznych zbiorników wodnych, tymczasowe składy żwiru w dolinie. Dla utrzymania 1% populacji krajowej (30p) konieczne jest zachowanie w korycie rzeki min. 3,2 ha powierzchni wysp wolnej od zwartej roślinności. Istniejącym zagrożeniem są przepływy wezbraniowe wody za zbiornikiem Włocławek w okresie wysiadywania i karmienia piskląt (maj-lipiec), nadmierny pobór kruszywa z koryta rzeki. Przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowalająca) ponieważ w całym obszarze łachy i wyspy nie zapewniają bezpiecznego wyprowadzenia lęgów.

Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* A168 w SDF otrzymał ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 1 000 – 2 000 par (2007). Populacja w obszarze liczyła powyżej 10 - 20 par w 2012 r. (powyżej 1% populacji krajowej). Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* jest gatunkiem bardzo trudnym do oceny liczebności. Krajowy trend liczebności gatunku jest wzrostowy (wg GIOŚ 2013). Przeciętne zagęszczenie gatunku wynosi około 2p/10km rzeki. Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne w obszarze stanowią wyspy w nurcie porośnięte roślinnością zielną, żeruje na piaszczystych, błotnistych, żwirowych oraz kamienistych brzegach. Siedliska suboptymalne w obszarze to sztuczne zbiorniki wodne, stawy rybne. Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (10p) konieczne jest zachowanie w korycie rzeki min. 3,2 ha powierzchni wysp wolnej od zwartej roślinności. Istniejącym zagrożeniem są przepływy wezbraniowe wody za zbiornikiem Włocławek w okresie wysiadywania i karmienia piskląt (maj-lipiec), zasypywanie starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą, lokalnie nadmierny pobór kruszywa z koryta rzeki. Przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowalająca), ponieważ w całym obszarze łachy i wyspy nie zapewniają bezpiecznego wyprowadzenia lęgów.

Mewa srebrzysta *Larus argentatus* A184 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 1 200 – 1 500 par (2007). Populacja w obszarze liczyła 31 par w 2012 r. (ponad 2% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności gatunku jest nieznany (wg GIOŚ 2013). Po szybkim wzroście liczebności populacji w Polsce i w dolinie Wisły od roku 1960 do 1992, obecnie obserwuje się jej stabilizację oraz zmianę siedlisk występowania z naturalnych na antropogeniczne, m.in. dachy budynków w miastach. Gatunek gniazduje pojedynczo lub kolonijnie, jest bardzo plastyczny i antagonistyczny względem innych mew, rybitw, siewek. Gatunek jest wędrowny. Decydujące dla gniazdowania gatunku są trzy podstawowe czynniki: bliskość wody, obecność dogodnego miejsca na założenie gniazda oraz mała odległość od stałych źródeł pokarmu, np. półwyspy, wyspy. Siedliska suboptymalne w obszarze: pale i inne stabilne

konstrukcje wystające z wody, dachy budynków. Zgodnie z literaturą dla utrzymania 1% populacji krajowej (12p) konieczne jest zachowanie w korycie rzeki min. 3,2 ha powierzchni wysp. Nie stwierdzono zagrożeń istniejących. Przyznano ocenę stanu zachowania FV (właściwa) ponieważ dostępność siedlisk jest zadowalająca, a baza pokarmowa - bogata.

W przypadku stwierdzenia drapieżnictwa gatunku na lęgach rybitw rzecznych (ocena stanu zachowania – niezadowalająca U1) lub białoczelnych (ocena stanu zachowania zła – U2), należy dopuścić podjęcie indywidualnych działań zmierzających do zmniejszenia presji (włącznie ze stosowaniem redukcji lęgów mewy srebrzystej przez olejowanie jaj i płoszeniem z miejsc lęgowych znajdujących się w strefie oddziaływania na kolonie rybitw).

Brzegówka *Riparia riparia* A249 w SDF otrzymała ocenę ogólną B. Stan zachowania gatunku w Polsce to 150-300 tys. par (2004). Jest to gatunek o wysokich wahanach liczebności z roku na rok. Populacja w ostoi liczyła 5 625 – 5 665 par w 2012 r., a w latach wcześniejszych 9 000 (ponad 3% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności populacji gatunku jest nieznany (wg GIOŚ 2013). Ze względu na plastyczność w wyborze miejsc do gniazdowania, populacja krajowa utrzymuje się na podobnym poziomie przypuszczalnie od połowy ubiegłego wieku. Obserwowane fluktuacje liczebności są najprawdopodobniej wynikiem oddziaływania suszy na przeżywalność ptaków na afrykańskich zimowiskach. Siedliska optymalne gatunku w obszarze to strome skarpy i urwiska położone blisko wody w podłożu piaszczystym lub piaszczysto-gliniastym. Siedliska suboptymalne w obszarze to dolina rzeki przekształcona, o ograniczonej dostępności dogodnych miejsc gniazdowych z odlesionymi brzegami. Dla utrzymania 1% populacji krajowej (1500p) konieczne jest zachowanie odcinków doliny o łącznej długości min. 25 km we właściwym stanie zachowania. Zagrożeniem są lokalnie remontowe prace hydrotechniczne przy główkach, znaczne zmiany poziomu wody w sezonie lęgowym. Przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowalająca) ponieważ dostępność siedlisk poddana jest znacznym oddziaływaniom. Za cel ochrony przyjęto zachowanie siedlisk lęgowych w dotychczasowym stanie ochrony U1, utrzymanie liczebności populacji lęgowej w obszarze na poziomie minimum 5500 par. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na zachowaniu skarp stanowiących miejsce gniazdowania gatunku.

Dziwonia *Carpodacus erythrinus* A371 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 10 000 - 30 000 par (2012). Populacja w obszarze liczyła 122 - 139 par w 2012 r. (ponad 1% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności gatunku określono jako stabilny (wg GIOŚ 2013). Średnia wielkość terytorium lęgowego to 0,3-6,1/10 ha. Gatunek podejmuje wędrówki sezonowe. Siedliska optymalne to mozaikowa struktura krajobrazu z zadrzewieniami i łąkami w sąsiedztwie wód płynących lub stojących. Siedliska suboptymalne to skraje lasów, uprawy leśne, na groblach stawów rybnych oraz w obrębie osiedli ludzkich. Dla utrzymania 1% populacji krajowej (100p) konieczne jest zachowanie mozaikowatej struktury krajobrazu wraz z łąkami i zbiornikami wodnymi we właściwym stanie zachowania. Istniejącym zagrożeniem są: zasypywania starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą, usuwanie roślinności nadbrzeżnej. Przyznano ocenę stanu zachowania FV (właściwa) ponieważ dostępność siedlisk jest zadowalająca, baza pokarmowa jest bogata, a sytuacja gatunku w kraju stabilna. Za cel ochrony populacji w obszarze przyjęto: zachowanie istniejących siedlisk lęgowych i żerowych oraz utrzymanie liczebności populacji lęgowej w obszarze na poziomie minimum 120 par. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na zachowaniu istniejących zadrzewień w promieniu 50 m wokół wód stojących.

Mewa siwa *Larus canus* A182 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 2 300 – 2 600 par (2007). Populacja w ostoi liczyła 17-18 par w 2012 r. (0,65-0,78% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności gatunku jest nieznany (wg GIOŚ 2013). W ostatnich dwóch dekadach na dużej części arealu występowania wyraźny jest spadek liczebności

(min. 30–40%). Jest on związany głównie z drapieżnictwem norki amerykańskiej i lisa (Niemcy, Holandia, Szkocja, Finlandia, Polska), lokalnymi masowymi pojawami meszek *Simuliidae* (Polska) oraz z przekształcaniem dogodnych siedlisk lęgowych poprzez osuszanie lub zalesianie (Dania, Szkocja). Gatunek jest kolonijny lub gniazdujący pojedynczo. Gatunek podejmuje wędrówki sezonowe. Siedliska optymalne to wyspy o podłożu piaszczystym, porośniętym trawą lub roślinnością zielną, położone w nurcie rzek. Gniazda lokowane są w najwyższych miejscach terytorium (pień, głąz, gałąź, itp.), skąd ptaki mogą obserwować okolicę. Siedliska suboptymalne to budowle hydrotechniczne. Dla utrzymania 1% populacji krajowej (23p) konieczne jest zachowanie w korycie rzeki min. 3,2 ha powierzchni wysp. Zagrożeniem są przepływy wezbraniowe wody za zbiornikiem Włocławek w okresie wysiadywania i karmienia piskląt (maj-lipiec), wysoka śmiertelność ptaków dorosłych i zniszczenia lęgów spowodowana przez drapieżniki (lis, norka amerykańska). Przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowolająca), ponieważ w ostatniej dekadzie obserwuje się znaczny spadek liczebności populacji.

Remiz *Remiz pendulinus* A336 w SDF otrzymał ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 10 000 – 20 000 par (2012). Populacja w obszarze liczyła 96 par w 2012r. (0,48-0,96% populacji krajowej). Krajowy trend liczebności gatunku jest nieokreślony (wg. GIOŚ 2013). Średnia wielkość terytorium lęgowego wynosi około 0,8-1,1p/1 km². Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne to zakrzewienia wzdłuż Wisły i starorzeczy z gęstym pasem pokrzyw w pasie nadbrzeżnym. Dla założenia gniazda istotne jest występowanie w siedlisku drzew i krzewów ze zwisającymi sprężystymi gałązkami (wierzba, brzoza, topola, olcha). Dla utrzymania 1% populacji krajowej (200p) konieczne jest zachowanie mozaikowatej struktury krajobrazu wraz ze zbiornikami wodnymi we właściwym stanie zachowania. Istniejącym zagrożeniem są: zasypywanie starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą, usuwanie roślinności nadbrzeżnej (głównie drzew). Przyznano ocenę stanu zachowania XX (nieznana), ponieważ wiedza o występowaniu gatunku w obszarze jest ograniczona. W PZO zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy w tym zakresie. Jako cel ochrony przyjęto w PZO: zachowanie istniejących siedlisk lęgowych i żerowych, oraz utrzymanie liczebności populacji lęgowej w obszarze na poziomie minimum 90 par. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na zachowaniu zadrzewień w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) i płynących (Wisła).

Trzciniak *Acrocephalus arundinaceus* A298 w SDF otrzymał ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to 20 000 - 50 000 par (2012). Populacja w ostoi liczyła 163 pary w 2012 r. (0,33-0,55 % populacji krajowej). U gatunku obserwuje się trend - umiarkowany wzrost (wg GIOŚ 2013). Średnia wielkość terytorium lęgowego to około 0,9-26p/10 ha. Gatunek podejmuje wędrówki sezonowe. Siedliska optymalne to łąny trzciny, niezbyt gęste (minimum 40, średnio 60–100 trzciny/m²) i graniczące z zaroślami wierzbowymi i drzewami w sąsiedztwie wód płynących lub stojących. Siedliska suboptymalne to obrzeża rowów melioracyjnych wśród pól i łąk, nadrzeczne zarośla wikliny. Dla utrzymania 1% populacji krajowej (200p) konieczne jest zachowanie mozaikowatej struktury krajobrazu wraz ze zbiornikami wodnymi we właściwym stanie zachowania. Istniejącym zagrożeniem są: zasypywanie starorzeczy i zagłębień terenu okresowo wypełnianych wodą, usuwanie roślinności nadbrzeżnej. Przyznano ocenę stanu zachowania FV (właściwa), ponieważ dostępność siedlisk jest zadowolająca, baza pokarmowa – bogata, a sytuacja gatunku w Polsce korzystna. Za cel ochrony przyjęto w PZO: zachowanie istniejących siedlisk lęgowych i żerowych oraz utrzymanie liczebności populacji lęgowej w obszarze na poziomie minimum 150 par. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na zachowaniu istniejących zadrzewień i szuwarów w promieniu 50 m wokół wód stojących.

Populacje migrujące i zimujące:

Krzyżówka *Anas platyrhynchos* A053 w SDF otrzymała ocenę ogólną B (wg kryterium C3). Stan

zachowania gatunku w Polsce to minimum 170 000 – 206 000 osobników (wg GIOŚ 2013). Populacja w ostoi liczyła 8 489 – 31 251 osobników (w sezonie 2011/12) co stanowiło około 1,6% populacji migrującej. U gatunku trend liczebności określono jako nieustalony (wg GIOŚ 2013). Gatunek rozmieszczony jest dość równomiernie w obszarze, brak skupień i stałych koncentracji na poszczególnych odcinkach. Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne w obszarze to szeroka dolina rzeczna (zarówno część korytowa, jak i międzywale), z bogatą bazą żerowiskową. Siedliska suboptymalne to uprawy rolne w dolinie i jej otoczeniu. Zagrożeniami są: łowiectwo (skala nieznana) i rybactwo (skala nieznana). Przyznano ocenę stanu zachowania FV (właściwa), ponieważ dostępność siedlisk jest zadowalająca, a baza pokarmowa - bogata. Potencjalne zagrożenie zidentyfikowane dla populacji to usuwanie istniejących zadrzewień i szuwarów w promieniu 50 m wokół oczek wodnych, starorzeczy i brzegu rzeki. Za cel ochrony populacji w PZO przyjęto zachowanie warunków zimowania populacji liczącej minimum 30 000 osobników. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na zachowaniu istniejących zadrzewień i szuwarów dla miejsc odpoczynku ptaków w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) oraz brzegu rzeki.

Gągoł *Bucephala clangula* A067 w SDF otrzymał ocenę ogólną C (kryterium C3). Stan zachowania w Polsce to minimum 18 000 - 27 000 osobników (wg GIOŚ 2013). Populacja w ostoi liczyła 975 – 26 000 osobników (w sezonie 2011/12), co stanowiło ok. 1,2% populacji migrującej. U gatunku trend liczebności określono jako nieustalony (wg GIOŚ 2013). Gatunek rozmieszczony jest równomiernie w obszarze, brak skupień i stałych koncentracji na poszczególnych odcinkach. Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne to szeroka dolina rzeczna (głównie część korytowa), z bogatą bazą żerowiskową. Siedliska suboptymalne: starorzecza i kopane zbiorniki w międzywale. Zagrożenia dla gatunku to łowiectwo (skala nieznana) i rybactwo (skala nieznana). Przyznano ocenę stanu zachowania FV (właściwa), ponieważ dostępność siedlisk jest zadowalająca, a baza pokarmowa jest bogata. Potencjalne zagrożenie zidentyfikowane dla populacji to usuwanie istniejących zadrzewień i szuwarów w promieniu 50 m wokół oczek wodnych, starorzeczy i brzegu rzeki. Za cel ochrony populacji w PZO przyjęto zachowanie warunków zimowania populacji liczącej minimum 14 000 osobników. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na zachowaniu istniejących zadrzewień i szuwarów dla miejsc odpoczynku ptaków w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) oraz brzegu rzeki.

Nurogęś *Mergus merganser* A070 w SDF otrzymał ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to minimum 19 000 - 46 000 osobników (wg GIOŚ 2013). Populacja liczyła w ostoi 444 – 2 136 osobników (w sezonie 2011/12) co stanowi ok. 0,8% populacji migrującej. U gatunku trend liczebności określono jako silny wzrost (wg GIOŚ 2013). Gatunek rozmieszczony jest równomiernie w obszarze, brak skupień i stałych koncentracji na poszczególnych odcinkach. Gatunek jest wędrowny. Siedliska optymalne to szeroka dolina rzeczna (głównie część korytowa), z bogatą bazą żerowiskową. Siedliska suboptymalne to starorzecza i kopane zbiorniki w międzywale. Przyznano ocenę stanu zachowania FV (właściwa), ponieważ dostępność siedlisk jest zadowalająca, a baza pokarmowa jest bogata. Potencjalne zagrożenie zidentyfikowane dla populacji to usuwanie istniejących zadrzewień i szuwarów w promieniu 50 m wokół oczek wodnych, starorzeczy i brzegu rzeki. Za cel ochrony populacji w PZO przyjęto zachowanie warunków zimowania populacji liczącej minimum 2100 osobników. Określając działania ochronne dla gatunku wskazano zatem działania polegające na zachowaniu istniejących zadrzewień i szuwarów dla miejsc odpoczynku ptaków w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) oraz brzegu rzeki.

Bielik *Haliaeetus albicilla* A075 w SDF otrzymał ocenę ogólną B. Stan zachowania gatunku w Polsce to minimum 260 - 400 osobników (wg GIOŚ 2013). Populacja w ostoi liczyła 42 do 150 osobników w 2012 r. (1,31 – 2,59% populacji zimującej). U gatunku trend liczebności określono

jako silny wzrost (wg GIOŚ 2013). Średnia wielkość terytorium to 25km². Ptaki rozmieszczone są nierównomierne w obszarze, skupienia osobników występują w miejscach najczęstszych koncentracji ptaków wodnych na poszczególnych odcinkach. Gatunek osiadły lub koczujący. Siedliska optymalne to szeroka dolina rzeczna z bogatą bazą żerowiskową (ptaki wodne) i licznymi punktami obserwacyjnymi (pojedyncze drzewa w dolinie). Siedliska suboptymalne: dolina rzeki w pobliżu terenów przekształconych przez człowieka. Zagrożenia istniejące to: usuwanie drzew, zakłócenia przestrzeni związane z istnieniem linii energetycznych 200-400 kV, turbinami wiatrowymi i mostami w dolinie. Wśród zagrożeń potencjalnych wymieniono kolizje z przeszkodami w obrębie doliny, zatrucia ołowiem na skutek polowań i wędkowanie. Przyznano ocenę stanu zachowania FV (właściwa), ponieważ aktualnie dostępność siedlisk jest zadowalająca, a baza pokarmowa jest bogata. Przyjęto zatem za cel ochrony dla zimującej części populacji utrzymanie właściwego stanu ochrony, w tym liczebności populacji zimującej na poziomie 40-150 osobników.

Gęś zbożowa *Anser fabalis* (przelotne) A039, w SDF otrzymała oceną ogólną C. Podczas wykonanej inwentaryzacji w 2012 r. oszacowano liczebność gatunku na 8258 os. ptaków migrujących wąskim pasem wzdłuż doliny Wisły. Wykonawcy pzo wskazali, iż „liczebność gęsi zbożowej przedstawiona w wynikach inwentaryzacji pochodziła z obserwacji z punktu kontrolnego pod Świeciem. Przedstawione wyniki sugerowały, iż dolina Wisły stanowi rodzaj wąskiego gardła wędrówki dla gęsi wędrujących z/na zimowiska. Dokładna analiza wyników źródłowych wskazuje jednak, iż migrujące ptaki nie migrowały wąskim pasem wzdłuż doliny Wisły, a szerokim frontem w układzie równoleżnikowym. Nie ma więc podstaw do zaklasyfikowania obszaru jako tzw. „wąskiego gardła wędrówki” dla gęsi zbożowej. Po analizie dokumentów źródłowych sugeruje się zmianę oceny ogólnej z C na D.” Pomimo takiej propozycji oszacowano stan ochrony gatunku, określono zagrożenia i zaplanowano działania. W opinii organu wskazane przez Wykonawcę PZO argumenty stanowią zbyt słabą podstawę wykreślenia populacji przelotnej gęsi zbożowej jako przedmiotu ochrony. Zagrożenia istniejące to: zakłócenia przestrzeni związane z istnieniem linii energetycznych 200-400 kV, turbinami wiatrowymi i mostami w dolinie. Wśród zagrożeń potencjalnych wymieniono kolizje z przeszkodami w obrębie doliny, zatrucia ołowiem na skutek polowań i wędkowanie. Przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadawalająca) z uwagi na parametr siedlisko - jego strukturę i zachowanie ciągłości struktur. Przyjęto zatem za cel utrzymanie przynajmniej dotychczasowej liczebności populacji przelotnej. Dla realizacji celu zaplanowano działania związane ze zmniejszeniem oddziaływania istniejących linii elektroenergetycznych poprzez eliminację słupów energetycznych z izolatorami stojącymi linii 200-400kV lub zaopatrzenie ich w półki uniemożliwiające kontakt ptaka z izolatorem lub przewodami. W odniesieniu do zagrożeń związanych z zakłóceniami przestrzeni określono wskazania do istniejących dokumentów planistycznych wskazując na potrzebę rezygnacji z lokalizowania farm wiatrowych w granicach obszaru Natura 2000 oraz w odległości 2 km od jego granic.

Żuraw *Grus grus* A127 w SDF otrzymał ocenę ogólną B. Stan zachowania gatunku w Polsce to minimum 100 000 osobników stwierdzanych na jesiennych zlotowiskach w kraju (wg GIOŚ 2013). Populacja w obszarze liczyła 3 650 osobników w 2012 r. (1,31 – 2,59% populacji zimującej). U gatunku trend liczebności populacji jest nieustalony (wg GIOŚ 2013). Obszar pełni rolę miejsca odpoczynku i korytarza wędrówki żurawi wzdłuż doliny Wisły. Gatunek rozmieszczony jest nierównomierne w ostoi, skupienia osobników (noclegowiska) występują w miejscach spokojnych w km: 877 - 900 (Mątowy Wielkie - Gniew), 782 - 789 (Strzelce Dolne - Kozielec), 707 - 711 (Zielona Kępa). Siedliska optymalne to: szeroka dolina rzeczna z niewielką liczbą przeszkód w migracji, rozległe wyspy i mielizny w korycie rzeki oddzielone pasem wody od stałego lądu. Siedliska suboptymalne to: dolina rzeki w pobliżu terenów przekształconych przez człowieka.

Zagrożenia stanowią potencjalne kolizje z przeszkodami w obrębie doliny (lokalnie), płoszenie ptaków w miejscach nocowania. Gatunkowi przyznano ocenę stanu ochrony U1 (niezadowalająca), ponieważ dostępność odpowiednich siedlisk do żerowania i odpoczynku, przy tej liczebności jest ograniczona. Za cel ochrony przyjęto utrzymanie przynajmniej dotychczasowej liczebności osobników korzystających z obszaru Natura 2000 w okresie wędrówki. Dla eliminacji zagrożeń zaplanowano ograniczenie oddziaływania słupów energetycznych z izolatorami stojącymi linii 200-400kV oraz prewencyjne działania dotyczące ograniczenia płoszenia związanego z polowaniem w kluczowych dla populacji częściach obszaru. Dla eliminacji zagrożeń zaproponowano także wskazania do istniejących dokumentów planistycznych wskazując na potrzebę rezygnacji z lokalizowania farm wiatrowych w granicach obszaru Natura 2000 oraz w odległości 2 km od jego granic.

Siewka złota *Pluvialis apricaria* A140 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to minimum 22 000 osobników stwierdzanych na jesiennych zlotowiskach w kraju. Liczebność populacji w ostoi wynosiła 2 700 osobników w 2012r. U gatunku trend liczebności populacji jest nieustalony (wg GIOŚ 2013). Obszar pełni rolę miejsca odpoczynku i korytarza wędrówki siewek wzdłuż doliny Wisły. Gatunek rozmieszczony jest nierównomierne w ostoi, skupienia osobników (noclegowiska) występują w miejscach spokojnych w km 877 - 900 (Mątowy Wielkie - Gniew), 782 - 789 (Strzelce Dolne - Kozielec), 707 - 711 (Zielona Kępa). Siedliska optymalne dla gatunku to: szeroka dolina rzeczna z rozległymi wyspami i mieliznami w korycie rzeki, oddzielonymi pasem wody od stałego lądu. Siedliska suboptymalne to: dolina rzeki w pobliżu terenów przekształconych przez człowieka. Zagrożenie stanowią kolizje z przeszkodami w obrębie doliny (lokalnie) i płoszenie ptaków w miejscach nocowania głównie przez penetrację piaszczystych łąk, wędkowanie i polowania w ostoi. Do zagrożeń zaliczono nadmierną penetrację oraz wszelkie modyfikacje funkcjonowania wód oraz odbudowę budowli poprzecznych (ostróg) w strefie korytowej Wisły. Gatunkowi przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowalająca), ponieważ aktualnie dostępność odpowiednich siedlisk do żerowania i odpoczynku jest znacznie ograniczona.

Czajka *Vanellus vanellus* A142 w SDF otrzymała ocenę ogólną C. Stan zachowania gatunku w Polsce to minimum 51 000 osobników stwierdzanych na jesiennych zlotowiskach w kraju. Populacja w obszarze liczyła 15 402 osobników w 2012 r. U gatunku trend liczebności populacji jest nieustalony (wg GIOŚ 2013). Obszar pełni rolę miejsca odpoczynku i korytarza wędrówki czajek wzdłuż doliny Wisły. Gatunek rozmieszczony jest nierównomierne w ostoi, skupienia osobników (noclegowiska) występują w miejscach spokojnych w km 877 - 900 (Mątowy Wielkie - Gniew), 782 -789 (Strzelce Dolne - Kozielec), 707 - 711 (Zielona Kępa). Siedliska optymalne to: szeroka dolina rzeczna z rozległymi wyspami i mieliznami w korycie rzeki, oddzielonymi pasem wody od stałego lądu. Siedliska suboptymalne to: dolina rzeki w pobliżu terenów przekształconych przez człowieka. Zagrożenie stanowią potencjalne kolizje z przeszkodami w obrębie doliny (lokalnie) oraz wszelkie modyfikacje funkcjonowania wód oraz odbudowę budowli poprzecznych (ostróg) w strefie korytowej Wisły. Do zagrożeń istniejących zaliczono płoszenie ptaków w miejscach nocowania głównie przez penetrację piaszczystych łąk, wędkowanie i polowania w ostoi. Gatunkowi przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowalająca), ponieważ dostępność odpowiednich siedlisk do żerowania i odpoczynku jest znacznie ograniczona.

Kulik wielki *Numenius arquata* A160 w SDF otrzymał ocenę ogólną C (kryterium A1, C1). Stan zachowania gatunku w okresie migracji w Polsce jest nieznan. Populacja w obszarze liczyła 40 - 1 100 osobników w 2012 r. U gatunku trend liczebności populacji jest nieustalony (wg GIOŚ 2013). Obszar pełni rolę miejsca odpoczynku i korytarza wędrówki kulików wzdłuż doliny Wisły. Gatunek rozmieszczony jest nierównomierne w ostoi, skupienia osobników (noclegowiska) występują w miejscach spokojnych w km 877 - 900 (Mątowy Wielkie - Gniew), 782 - 789

(Strzelce Dolne -Kozielec), 707 – 711 (Zielona Kępa). Siedliska optymalne to: szeroka dolina rzeczna z rozległymi wyspami i mieliznami w korycie rzeki oddzielonymi pasem wody od stałego lądu. Siedliska suboptymalne to: dolina rzeki w pobliżu terenów przekształconych przez człowieka. Zagrożenie stanowią kolizje z przeszkodami w obrębie doliny (lokalnie) i płoszenie ptaków w miejscach nocowania głównie przez penetrację piaszczystych łach, wędkowanie i polowania w ostoi. Do zagrożeń zaliczono również nadmierną penetrację oraz wszelkie modyfikacje funkcjonowania wód oraz odbudowę budowli poprzecznych (ostróg) w strefie korytowej Wisły. Gatunkowi przyznano ocenę stanu zachowania U1 (niezadowalająca), ponieważ aktualnie dochodzi do płoszenia ptaków poprzez obecność ludzi i biwakowanie w pobliżu zbiorowych noclegowisk.

Kluczowym zagrożeniem zewnętrznym dotyczącym wszystkich gatunków zasiedlających piaszczyste łachy korytowe oraz urwiste brzegi rzeki są wezbrania Wisły w okresie lęgów (01.05. – 31.08.). Zwraca się uwagę, iż zapis pozwolenia wodno-prawnego wydanego dnia 27.02.2012 r. przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego (znak ŚG-IV.ab.7322.93.2011) zamieszczony na str.10: „(..) Liczne, cenne formy przyrody świadczą o dobrej kondycji środowiska otaczającego akwen Zbiornika Włocławskiego i jego korzystnym wpływie na tereny przyległe. Praktycznie wszystkie omawiane w rozdz. 17 operatu wodnoprawnego rezerwy, parki krajobrazowe utworzone zostały pod koniec lat 70-tych i w latach 80-90-tych. W ciągu blisko 40 lat eksploatacji zbiornik wytworzył własny bogaty ekosystem. Bujna roślinność szuwarowa, zarośla, liczne wyspy przyciągają ptaki wodno-błotne w tym również gatunki rzadkie i chronione. W zbiorniku Włocławskim występują wszystkie gatunki ryb notowane przed budową zapory; obficie rozwija się zooplankton i zoobentos. (..)” sugeruje, że pominięte zostały w operacie oraz pozwoleniu wodnoprawnym informacje o formach ochrony przyrody utworzonych lub ustanowionych od 2000 r. i później na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, występujących w zasięgu oddziaływania zamierzonego korzystania z wód, tj. obszary sieci Natura 2000. Konieczność ich uwzględnienia wynika z zapisów ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2012r., poz. 145 z późn. zm.). Do obszarów znajdujących się w zasięgu oddziaływania należą obszary sieci Natura 2000, w tym obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003.

Problem ten został zgłoszony przez Stowarzyszenie Ekologiczno – Kulturalne Klub Gaja poprzez złożenie wniosku z dnia 18 listopada 2014 r. o wszczęcie przez Prezesa KZGW z urzędu postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności Decyzji Marszałka Województwa Kujawsko - Pomorskiego z dnia 27 lutego 2012 r. (sygn. ŚG-IV.ab.7322.93.2011) wydanej w sprawie udzielenia pozwolenia wodno – prawnego na korzystanie z wód Wisły w zakresie piętrzenia tej rzeki przez Stopień Wodny „Włocławek” i gospodarowania wodą w zbiorniku wodnym utworzonym wskutek wymienionego piętrzenia, obejmującym odcinek 618+000 - 674+850 km szlaku żeglugowego. Wniosek złożono na podstawie art. 31 §1 pkt. 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu Postępowania Administracyjnego (t.j. w Dz. U. z 2013 r., poz. 267 ze zm.), przesłany do wiadomości tut. organu w dn. 20.11.2014 r.

Zapis z Instrukcji Gospodarowania Wodą Zbiornika Włocławek, pkt. 5.2.4. Zasady gospodarowania wodą na śluzie żeglugowej brzmi: „(..) Dla zapewnienia bezpiecznej żeglugi przy dopływach wody poniżej 1200 m³/s dopuszcza się alimentowanie odcinka rzeki poniżej SW Włocławek wykorzystując pojemność zbiornika w granicach rzędnych 57,00÷57,30 m nNN (56,92÷57,22 nKr₆₀), co pozwala na zwiększenie przepływu przez stopień o 400 m³/s przez okres 12 godzin /przy dopuszczalnej prędkości obniżania/podwyższania poziomu wody dolnej max. 50 cm/h/. Wnioski armatorów o potrzebie dodatkowego alimentowania dolnego stanowiska powinny być zgłaszane z minimum 7 dniowym wyprzedzeniem. Dodatkowy przepływ wody nie może być stosowany przy dopływach wody do zbiornika poniżej 600m³/s z powodu braku możliwości odbudowy pojemności zbiornika, co skutkuje niemożnością śluzowań jednostek o zanurzeniu powyżej 80 cm. (..)”. W niniejszym zarządzeniu zaplanowano uzupełnienie wiedzy w zakresie: ustalenia przyczyny procesów zbyt późnego wynurzania się naturalnych łach i ich zalewania oraz

ustalenia oddziaływania naturalnego zalewania i zrzutów wody ze stopnia wodnego we Włocławku na populację gatunków w okresie lęgowym.

Do czasu uzyskania danych potwierdzających negatywne oddziaływanie na populacje gatunków ptaków, planowanie zrzutów wody w obrębie Zbiornika Włocławek związanych z tworzeniem warunków dla transportu na śluzie żeglugowej w okresie 01.05-31.08 powinno następować po uzyskaniu zezwolenia na zniszczenie siedlisk lęgowych z RDOŚ w Bydgoszczy oraz uzyskaniu zezwolenia na zniszczenie jaj i postaci młodocianych z GDOŚ.

Jednakże z uwagi na położenie stopnia wodnego we Włocławku poza granicami obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły, wprowadzenie zapisów do niniejszego zarządzenia w formie działania dotyczącego aktualizacji pozwolenia wodnoprawnego i Instrukcji Zarządzania Stopniem Włocławek, w zakresie ograniczenia negatywnego oddziaływania korzystania z wód na formy ochrony przyrody, utworzone na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, byłoby błędem formalnym, gdyż działania można planować wyłącznie w odniesieniu do terenów położonych w granicach obszaru Natura 2000.

Jako potencjalne zagrożenie dla ornitofauny zasiedlającej piaszczyste łachy i wyspy uznaje się bagrowanie/usuwanie osadów limnicznych poprzez likwidowanie form wynurzonych w okresie stanów średnich i wysokich Wisły (J02.02.01), gdy ze względu na poziom wody liczba łach jest ograniczona. Przy stanach niskich ich powierzchnia jest znaczna, co pozwala ptakom znaleźć odpowiednie siedliska. Zgodnie z Wyrokiem WSA w Warszawie z 06.12.2006 (IV SA/Wa 1710/06) należy je traktować jako zagrożenie o zasięgu lokalnym. Potwierdzają to wyniki monitoringu zagrożeń przedstawione w sprawozdaniu z inwentaryzacji awifauny lęgowej wykonanej w obszarze na zlecenie GDOŚ w 2012 r. oraz niezależne badania oceny wpływu tego zagrożenia na populacje ptaków lęgowych w dolinie środkowej Wisły.

Nie wskazano potrzeby sporządzenia planu ochrony dla obszaru Natura 2000, gdyż informacje zgromadzone na potrzeby niniejszego PZO są wystarczające dla prawidłowego zaplanowania działań ochronnych.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody zapewniono możliwość udziału osobom zainteresowanym i działającym w obrębie siedlisk w pracach nad tworzeniem projektu PZO. Informację o zamiarze przystąpienia do sporządzenia PZO zamieszczono w formie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku oraz RDOŚ w Bydgoszczy, stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku oraz RDOŚ w Bydgoszczy, tablicach ogłoszeń urzędów gmin, urzędów miast, starostw powiatowych położonych w obrębie obszaru oraz w prasie („Gazeta Wyborcza” z dn. 2 lutego 2013 r.).

Zorganizowano trzy spotkania dyskusyjne, których tematem były zapisy w projekcie PZO. Informację o przystąpieniu do sporządzenia PZO zamieszczono w formie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku oraz RDOŚ w Bydgoszczy, stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku oraz RDOŚ w Bydgoszczy, tablicach ogłoszeń urzędów gmin, urzędów miast, starostw powiatowych położonych w obrębie obszaru oraz w prasie („Gazeta Wyborcza” z dn. 8 października 2013 r.).

Udział społeczeństwa w postępowaniu na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.), został zagwarantowany poprzez ogłoszenie informacji o możliwości zapoznania z projektem PZO oraz o możliwości składania uwag i wniosków do planu. Informacje powyższe zostały zamieszczone w formie obwieszczenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 28.01.2013 r., na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Gdańsku (od dn. 28.10.2014 r. do dn. 24.11.2014 r.), na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Bydgoszczy (od dn. 28.10.2014 r.

do dn. 19.11.2014 r.), na stronie internetowej RDOŚ w Gdańsku oraz na stronie internetowej RDOŚ w Bydgoszczy, w prasie („Gazeta Wyborcza z dn. 28 października 2014 r.) oraz przesłane z prośbą o wywieszenie na tablicach ogłoszeń do Urzędów Gmin, Miast i Starostw Powiatowych położonych na terenie obszaru Natura 2000. Na wniesienie uwag i wniosków do projektu planu zadań ochronnych wyznaczono okres 21 dni.

W tym czasie wpłynęły następujące uwagi i wnioski do przedmiotu powyższego postępowania:

I. Pismo spółki Nowa Energia S.A. z siedzibą w Gdyni, z dnia 6 listopada 2014 r.

cyt.: „*WNIOSEK O ZMIANĘ TREŚCI PROJEKTÓW ZARZĄDZEŃ W SPRAWIE USTANOWIENIA PLANÓW ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARÓW NATURA 2000. Działając jako Zarząd spółki Nowa Energia S.A. z siedzibą w Gdyni (dalej również jako: „Spółka”) upoważniony do jej łącznej reprezentacji, w związku z obwieszczeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 22 października 2014 r., znak: RDOŚ-Gd-PNI.6320.8.2014.asz.1, w sprawie podania do publicznej wiadomości projektów zarządzeń w sprawie ustanowienia planów zadań ochronnych, dla obszarów Natura 2000: Dolina Dolnej Wisły PLB040003, Dolna Wisła PLH220033, Wielki Sandr Brdy PLB220001, niniejszym wnosimy o usunięcie lub modyfikację zapisów:*

1. W projekcie PZO dla obszaru Dolina Dolnej Wisły PLB040003

W Załączniku nr 5: Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania.

Zapisy: Dla bielika, gęsi zbożowej, żurawia: punkt 4. Nie lokowanie elektrowni wiatrowych w obszarze oraz w odległości mniejszej niż 2 km od granicy obszaru Natura 2000. Wymienione gatunki należą do grupy wrażliwych na odstraszenie (efekt bariery) przy produkcji energii wiatrowej zatem należy nie lokalizować elektrowni wiatrowych na terenie obszaru i w sąsiedztwie do 2000 m od jego granic.

W Załączniku nr 6: Wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Zapisy: Wskazuje się potrzebę zmian istniejących zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przy najbliższej jego aktualizacji. Zmiany powinny dotyczyć zapewnienia właściwego stanu ochrony dla gatunków tj.: bielik, żuraw, gęś zbożowa, kulik wielki, siewka złota. Wymienione gatunki należą do grupy wrażliwych na odstraszenie (efekt bariery) przy produkcji energii wiatrowej zatem należy nie lokalizować elektrowni wiatrowych na terenie obszaru i w sąsiedztwie do 2000 m od jego granic.

Uzasadnienie

W ww. projektach planów zadań ochronnych wprowadzono szereg zapisów, których forma uwzględniła sugestie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska zawarte w piśmie z dnia 12 grudnia 2013 r. znak: DON-WZ.6321. 9.201 3.AG.2 oraz Ministra Środowiska wyrażone w piśmie z dnia 18 sierpnia 2014 r. znak: DP-074-47/25650/14/JJ, zwracające uwagę na fakt, że zarządzenia w sprawie ustanowienia planów zadań ochronnych nie mogą zawierać ogólnych zakazów, a jedynie wskazania. Zwracamy jednak uwagę, że „wskazanie”, za słownikiem języka polskiego oznacza: „zwrócić uwagę na coś”, natomiast wyżej zacytowane zapisy pomimo tego, że nie zakazują wprost (nie ma zapisów: „zakaz lokalizacji elektrowni

wiatrowych"), nie zwracają uwagi, ale wskazują do nielokowania elektrowni wiatrowych, czyli w dalszym ciągu sugerują zakazanie pewnej działalności, co godzi w konstytucyjnie chronioną zasadę swobodę działalności gospodarczej, sformułowanej w art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (opubl. Dz. U. 1997.78.483 z późn. zm.), który stanowi, iż „Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny.” W orzecznictwie sądowym podkreśla się, iż ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej należy interpretować zawężająco (por. np. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 25 kwietnia 2012 r., sygn. akt III SA/Wr 66/12, opubl. LEX nr 1165462). Niedopuszczalne są zatem próby ograniczania terytorialnego możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców zajmujących się budową elektrowni wiatrowych w drodze aktów prawa miejscowego nie posiadających rangi ustawowej, tj. planów zadań ochronnych, które - zgodnie z art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jedn. Dz.U.201 3.627 z późn. zm, dalej jako: „u.o.p.”) - przyjmują postać zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Podkreślić należy, iż takie działania są sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa obowiązującymi w naszym kraju, w tym aktem prawnym najwyższej rangi, to jest Konstytucją RP, a także przepisami rangi ustawowej, w tym np. z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U.2013.672 z późn. zm.).

W art. 6 ust. 1 u.o.p. wskazano, iż formami ochrony przyrody są między innymi parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu czy obszary Natura 2000. Każda z powyżej wymienionych form przyrody potraktowana została przez ustawodawcę odrębnie. Tytułem przykładu można wskazać, iż w art. 15 ust. 1 u.o.p. w stosunku do parków narodowych i rezerwatów przyrody wprowadzono zakaz między innymi budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych (z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody) czy pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu. W odniesieniu zaś do parków krajobrazowych - na ich terenie można zakazać między innymi realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, póź. 1227, z późn. zm.). Z powyższego wnika, że ustawodawca w każdym wypadku, gdy jego celem jest umożliwienie wprowadzenia na terenie danej formy ochrony przyrody jakiegoś zakazu, który wpływałby ograniczająco na możliwość prowadzenia danego rodzaju działalności gospodarczej, umieszcza taką opcję w ustawie wprost (jak w przypadku parków narodowych) albo w formie delegacji ustawowej dla danego organu administracji publicznej ze wskazaniem szczegółowego zamkniętego katalogu form i treści, jaki dany zakaz może przybrać (jak w przypadku parków krajobrazowych).

W tym miejscu podkreślić należy, iż zgodnie z art. 28 i nast. u.o.p. dla obszarów Natura 2000 ustawodawca nie przewidział możliwości wprowadzania przez organy administracji publicznej (w tym regionalnych dyrektorów ochrony środowiska) jakichkolwiek zakazów (sformułowanych zarówno wprost, jak i pośrednio). Jedynym uprawnieniem, a zarazem obowiązkiem dla organów administracji publicznej, przewidzianym w powyższej ustawie, jest sporządzanie dla obszarów Natura 2000 planów zadań ochronnych w formie zarządzeń regionalnych dyrektorów ochrony środowiska.

Dopuszczalna treść takiego planu przedstawiona została w art. 28 ust. 10 u.o.p.:

„10. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;

- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
  - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
  - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
  - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) **wskazania do zmian** w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) skazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru"

Co istotne, zgodnie z art. 93 ust. 2 Konstytucji RP **2. zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy**. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.

Powyższe jest podstawą do stwierdzenia, iż wydanie przez Regionalnego Dyrektora Środowiska w Gdańsku zarządzeń o treści, jak w projekcie zarządzeń w sprawie ustanowienia planów zadań ochronnych, dla obszarów Natura 2000: Dolina Dolnej Wisły PLB040003, Dolna Wisła PLH220033, Wielki Sandr Brdy PLB220001, podanym do publicznej wiadomości obwieszczeniem z dnia 22 października 2014 r., znak: RDOŚ-Gd-PNI.6320.8.2014.asz.1, będzie **przekroczeniem upoważnienia ustawowego do jego wydania**, co skutkować będzie uchynieniem takiego zarządzenia przez odpowiedni organ nadzoru.

Zapisy tego projektu naruszają bowiem zarówno przepisy u.o.p, jaki i rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (opubl. Dz.U.2010.34.186 z późn. zm.). Oba ww. akty wprost określają zakres terytorialny dla planu zadań ochronnych, który jest tożsamy z zakresem obszaru Natura 2000. Oznacza to, iż organ administracji publicznej, którego zadaniem jest sporządzenie planu zadań ochronnych, **nie jest w żadnym razie uprawniony do formułowania w nim jakichkolwiek wskazań, które wykraczają poza teren obszaru Natura 2000**. Chodzi tu w szczególności o zapisy odnoszące się do przedstawienia w projekcie planów zadań ochronnych ww. obszarów „wskazań” takich, jak **zapisy o nielokalizowaniu elektrowni wiatrowych w sąsiedztwie do 2000 m od granic obszaru Natura 2000**).

Gdyby ustawodawca chciał objąć szczególną ochroną również tereny, które sąsiadują z danym obszarem Natura 2000, to włączyłby je do granic obszaru. Zasady i kryteria tworzenia obszarów Natura 2000, na podstawie których tworzone były obszary Natura 2000 w Polsce, określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 maja 2005 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, wymagających

ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (opubl. Dz.U. 2005 nr 94 póź. 795, obecnie uchylone), a następnie w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (opubl. Dz.U.2010.77.510), a następnie uszczegółowione w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 sierpnia 2012 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (opubl. Dz.U.2013.1302).

Zgodnie z definicją przedstawioną w art. 5 ust. 3 u.o.p. **obszar specjalnej ochrony ptaków** (który stanowi obszar Natura 2000) to obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków, w którego granicach ptaki mają korzystne warunki bytowania w ciągu całego życia, w dowolnym jego okresie albo stadium rozwoju. Na podstawie ww. przepisów wyznaczono cele i przedmioty ochrony dla poszczególnych obszarów Natura 2000 i wyznaczono granice tych obszarów. Z całą pewnością poza obszarami Natura 2000 znajdują się gatunki, dla których powołane zostały obszary Natura 2000, ale najwidoczniej nie spełniły kryteriów, o których mowa w ww. Rozporządzeniach. Nie należy natomiast do zadań regionalnego dyrektora ochrony środowiska samodzielne rozszerzanie granic obszaru Natura 2000. Działanie takie jest sprzeczne z ustanowioną w art. 6 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U.2013.267 z późn. zm., dalej jako: „k.p.a.”) **zasadą praworządności** (legalizmu) oraz stanowi naruszenie **zasady zaufania** obywateli do organów władzy publicznej (art. 8 k.p.a.).

W celu utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, a więc znajdujących się wewnątrz obszaru, ustanawiany jest plan zadań ochronnych. Plany zadań ochronnych tworzone są dla zatwierdzonych obszarów Natura 2000, a więc dla konkretnego terenu, na którym został wyznaczony obszar, którego granice określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (opubl. Dz.U. 2011 nr 25 póź. 133 z późn. zm.).

Dodatkowo, należy zauważyć, iż wychodzenie odgórnymi zakazami określanymi w planach zadań ochronnych poza granice wyznaczonych obszarów Natura 2000 godzi w sens istnienia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, do których należy m.in. ocena wpływu na spójność i integralność obszarów Natura 2000.”(...)

Część akapitu dotycząca obszaru Natura 2000 Wielki Sandr Brdy nie jest zacytowana. C.d. cyt.:

„Przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływaniu na środowisko dla przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., póź. 1235 z późn. zm., dalej jako: „ustawa ocenowa”) przewiduje możliwość przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia. W przypadku elektrowni wiatrowych obowiązek przeprowadzenia takiej oceny z reguły zawsze jest nakładany przez organ prowadzący postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia, jakim jest wybudowanie elektrowni wiatrowej wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, elektroenergetyczną i drogową.

Przepisy ww. ustawy przewidują również przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla planów i programów, czyli m.in. dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Elementem ww. ocen jest Raport oddziaływania na środowisko i prognoza oddziaływania na środowisko, dla których właściwe organy, m.in. regionalny dyrektor ochrony środowiska, opiniuje potrzebę przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i określa zakres raportu oddziaływania na środowisko, a w przypadku planu bądź studium uzgadnia zakres prognozy oddziaływania na środowisko.

Wydawane zakresy w znakomitej większości wskazują na konieczność przeprowadzenia przedrealizacyjnego monitoringu m.in. ptaków i nietoperzy. Szczegółową metodykę badań określają Wytyczne dla ptaków i dla nietoperzy, które wprawdzie nie należą do zakresu powszechnie obowiązujących przepisów prawa, a są tylko zbiorem dobrych praktyk, jednakże ich nieuwzględnienie w zasadzie równe jest z brakiem uzyskania uzgodnienia i/lub pozytywnej opinii. Inwestor planujący realizację farmy wiatrowej zleca wykonanie rocznych badań ptaków i nietoperzy. Nie wspominając o nakładach finansowych, są to bardzo szczegółowe badania przewidujące kilkadziesiąt wizyt w ciągu całego roku.

Prosimy o informację, jaki jest sens nakładania na inwestorów obowiązku przeprowadzania badań, skoro tworzone są dokumenty, które odgórnie mają zakazywać lokalizację farm wiatrowych? Zauważyć należy jeszcze, że w obu przypadkach działania prowadzi jeden organ - regionalny dyrektor ochrony środowiska. Co ciekawe, są przypadki, kiedy organ ten uzgadnia/opiniuje projekt planu/studium pozytywnie, a następnie wydaje negatywne uzgodnienie na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia lub proponuje ww. Instrument, jakim jest ocena oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia, czy też strategiczna ocena oddziaływania na środowisko planów czy programów, ma za zadanie każdorazowo i indywidualnie zbadać czy wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko czy też nie. Tylko w przypadku, gdy takie negatywne oddziaływanie rzeczywiście wystąpi, należy odmówić uchwalenia planu/studium bądź wydania odpowiedniego uzgodnienia, a następnie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Wszelkie odgórne zakazy są niedopuszczalne i niezgodne z przepisami prawa, a także uderzają w konstytucyjną zasadę swobody działalności gospodarczej. Pomijając niezgodność z przepisami prawa, zwracamy uwagę na braki w dokumentacji PZO. Pominięta została zupełnie metodyka prowadzonych badań. Jeżeli zostały zaproponowane zakazy, warto byłoby wiedzieć, jak często były prowadzone badania, ile było wizyt, czy były prowadzone z punktów czy z transektów, jaki obszar został zbadany, etc. Takie i wiele innych informacji wymaga regionalny dyrektor ochrony środowiska w każdej procedurze ocenowej dla farmy wiatrowej. Zakładamy, że badania przy okazji tworzenia projektu PZO nie były nawet w połowie tak dokładne, jak każdorazowy monitoring przeprowadzany na zlecenie inwestora, tak więc wprowadzanie ww. zapisów jest z całą pewnością bezzasadne i nieuprawnione.

Podsumowując, przytaczam fragment wyroku Wojewódzkiego Sądu ; Administracyjnego w Warszawie z dnia 23 czerwca 2009 r., sygn. akt IV SA/Wa 1269/08, w którym Sąd wskazał, że „w polskim systemie prawnym nie ustanowiono zasady prymatu ochrony środowiska nad innymi względami. Ramy uwzględniania kwestii ochrony środowiska wyznacza zasada zrównoważonego rozwoju (art. 5 Konstytucji RP). W myśl tej zasady organ administracji orzekający w sprawie powinien mieć na uwadze także uwarunkowania związane z rozwojem gospodarczym”.

Mając na uwadze, powyższe wnosimy o usunięcie lub modyfikację ww. zapisów bądź też dodanie informacji w uzasadnieniu, że sformułowane wskazania nie są zakazami, a jedynie niewiążącymi sugestiami.

Marek Trepka - Prezes Zarządu,

Dariusz Rutkowski - Wiceprezes Zarządu

Ww. uwagi zostały częściowo uwzględnione. Z załącznika nr 5, dotyczącego działań ochronnych dla bielika, gęsi zbożowej i żurawia, wykreślono zapisy dotyczące braku możliwości lokalizacji farm wiatrowych. Jednak w załączniku 6, dotyczącym wskazań do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, pozostawiono zapisy o rezygnacji lokalizacji tego typu obiektów w obszarze Natura 2000 i w pasie 2000 m od jego granic (tylko na terenie województwa pomorskiego). Należy bowiem podkreślić, iż zakłócenia przestrzeni i związane z tym zmiany w wykorzystywaniu żerowisk, miejsc odpoczynku, noclegowisk stanowią zagrożenie dla utrzymania właściwego stanu ochrony (struktury siedliska, ciągłości struktur). Należy przy tym zwrócić uwagę, iż jasne wytyczne w tym zakresie przekazał Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, pisząc: „*Ograniczenia dotyczące sposobu użytkowania gruntów, ich przeznaczenia itp., mogą (i powinny) znaleźć wyraz w zał. nr 6 jako propozycja zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego etc. Informacja o zmianie powinna mieć raczej charakter wskazania, a nie gotowego zapisu. Samo wprowadzenie do mpzp zapisu np. „uwzględnienie informacji dotyczących przedmiotów ochrony” nie ma żadnego znaczenia w odniesieniu do eliminacji lub ograniczenia zagrożeń dla przedmiotów ochrony*” (pismo nr DZP-WP.600.24.2014.ŁR z dnia 09.12.2014 r.). Skorygowana treść zarządzenia obejmuje zatem ograniczenia w zakresie przeznaczenia gruntów tylko w części dotyczącej wskazań do istniejących dokumentów planistycznych. Nie generuje bezpośredniego skutku dla podmiotu gospodarczego, gdyż zapis jest skierowany do organów administrujących. Zapis ma wyprzedzać i eliminować pojawienie się ryzyka oddziaływania. Należy podkreślić, że zapisy w studium tworzą ramy analiz, będących elementem strategicznej oceny oddziaływania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko.

2. Pismo Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku Zn. spr. ZO-732-2-26/14 z dnia 07.11.2014 r.

Cyt.: „*Odpowiadając na pismo znak: RDOŚ-Gd-PNI.6320.8.2014.asz.1 z dnia 22.10.2014 r., w sprawie projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, „Dolina Dolnej Wisły” Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku zgłasza następujące uwagi do projektu zarządzenia:*

W załączniku nr 5 do projektu zarządzenia „działania ochronne...”, dla gatunku:

· Derkacz

Dla działania ochronnego:

... Ograniczenie sukcesji poprzez wycinkę docelowo 10% pokrycia roślinnością drzewiastą...

jako podmiot odpowiedzialny za wykonanie zadania wskazano Nadleśnictwo Kwidzyn. Takie wskazanie nadleśnictwa, bez wymienienia źródeł finansowania przedsięwzięcia jest sprzeczne z przepisami art. 54 ustęp 5 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach. W myśl tych przepisów Lasy Państwowe mogą wykonywać zadania z zakresu ochrony gatunkowej roślin i zwierząt oraz sprawować nadzór nad obszarami wchodzącymi w skład sieci Natura 2000, po uzyskaniu na te cele dotacji.

RDLP w Gdańsku wnioskuje o wykreślenie Nadleśnictwa Kwidzyn, ze spisu podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie zadania o którym mowa wyżej.”

Uwagę uwzględniono. Zapis przeformułowano na „Właściciel lub użytkownik gruntu na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządcą nieruchomości, w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.”

3. Pismo Klubu Przyrodników z dnia 18 listopada 2014 r.

Cyt.: „W związku z konsultacjami społecznymi projektu zarządzenia w sprawie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003, przedstawiam następujące uwagi i wnioski:

1. *Odnośnie listy przedmiotów ochrony obszaru: Czapla biała, batalion, gęgawa, świstun ze względu na liczebności podczas migracji, powinny być przedmiotami ochrony obszaru; dla gęsi zbożowej należy utrzymać ocenę C. Dla tych gatunków obszar ma niewątpliwie znaczenie jak o miejsce przystankowe w toku migracji i ochrona obszaru powinna m. in. gwarantować utrzymanie tej funkcji. Gatunki te pojawiają się podczas migracji w obszarze w stosunkowo dużych ilościach, których nie można uznać za „populację nieznaczącą”, ocenianą jako D.”*

Uwagi nie uwzględniono. Organ tut. nie posiada inwentaryzacji potwierdzających występowanie ww. gatunków podczas migracji w ilościach pozwalających na wystosowanie wniosku o zmianę SDF pod kątem uznania ich za przedmiot ochrony w obszarze. Ponadto zmiana SDF stanowi odrębną procedurę, wykraczającą poza przygotowanie niniejszego zarządzenia.

2. *„Niektóre elementy dokumentacji są niezrozumiałe i mogą rzutować na niewłaściwe zapisy w zarządzeniu. W szczególności - w tab. 2.6 liczbę stanowisk podano w procentach - czego? Dlaczego w rozdz. 2.6.3. podano wymogi utrzymania 1% populacji krajowej - w obszarze należy przecież utrzymać populację taką jaka występuje, a nie 1% populacji krajowej ?”*

Uwagę uwzględniono. W treści zarządzenia przeformułowano cele, odnosząc je do danych inwentaryzacyjnych zebranych na terenie obszaru Natura 2000, mających swoje odzwierciedlenie w SDF. Tylko dla gatunku: kulik wielki przyjęto wartość z publikacji pod red. Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (2010r.), która wskazuje na znacznie wyższe liczebności gatunku w obszarze (750-1100 os.) niż 40 osobników - dane z inwentaryzacji przeprowadzonej w latach 2011-2012 r. na zlecenie GDOŚ, przepisane do SDF. Uznano, że dane z jednego roku nie mogą stanowić podstawy do przyjmowania tak niskiej wartości skoro w poprzednich latach były to wartości o rząd wielkości większe. Zresztą w treści opracowania wyników z ww. inwentaryzacji autorzy wskazują, że liczenia na całym odcinku ostoi nie były kompletne z powodu wysokiego poziomu wody, braku łąch i zalania międzywala. Wyższe niż 40 osobników liczebności kulika wielkiego w obszarze potwierdzają również inni autorzy (Sikora i Wasilewski w druku).

3. *Jako zagrożenie dla ptaków korzystających z piaszczystych łąch, należałoby wskazać zatrzymywanie rumowiska rzecznoego w zbiorniku wrocławskim, to bowiem jest główna przyczyna ograniczonego tylko tworzenia się łąch na Wiśle w obszarze. Jako działanie*

ochronne należałoby rozważyć - zamiast tworzenia sztucznych wysp - tzw. „karmienie rzeki” osadami poniżej tamy we Włocławku.

Uwaga nie została uwzględniona, gdyż stopień wodny we Włocławku znajduje się około 4,3 km na wschód w linii prostej od granicy obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. W związku z powyższym jakiegokolwiek wskazania dotyczące sposobu użytkowania tego obiektu, byłyby działaniami wykraczającymi poza granice obszaru. Zgodnie zaś ze stanowiskiem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 27.09.2013 r. nr DON-WP.082.1.20.2013.jb działania mogą być planowane wyłącznie w granicach obszaru Natura 2000. Wynika to z faktu, że akty prawa miejscowego są źródłami powszechnie obowiązującego prawa na obszarze działania organów, które je ustanowiły, a PZO obowiązuje w granicach danego obszaru Natura 2000. Ponadto wątpliwości organu budzi prawdopodobne skażenie наносów rzecznych zatrzymywanych na stopniu wodnym we Włocławku, nieustalony aspekt ekonomiczny przedsięwzięcia, brak jakichkolwiek doświadczeń w tym zakresie odnośnie środowiska rzeki Wisły wraz z uwzględnieniem jej zmienności oraz obowiązki statutowe RZGW, zgodnie z którymi można pogłębiać rzekę tylko w przypadkach wystąpienia jej zatorowości.

Natomiast w opinii Zarządu Zlewni w Warszawie Inspektorat we Włocławku przekazanej pocztą elektroniczną w dn. 03.02.2015 r. z uwagi na zbyt ogólnikowy zapis zaproponowanego działania ochronnego, brak sprecyzowania jakie dokładnie działania należy rozumieć poprzez "karmienie rzeki" osadami, Zarząd nie jest w stanie właściwie i w sposób jednoznaczny odnieść się do przedstawionego tematu. Niemniej jednak, przekazał następujące uwagi do ww. działania przy ogólnym założeniu, że chodzi o osady denne pobierane ze Zbiornika Włocławskiego i "wprowadzane" do rzeki Wisły poniżej Stopnia Wodnego we Włocławku:

- należałoby konkretnie wskazać miejsca poboru, ilości pobieranych osadów oraz miejsca ich "wprowadzenia" do rzeki Wisły poniżej Stopnia Wodnego we Włocławku, jak również wskazać pomiot odpowiedzialny za realizację ww. działań oraz też źródła jego finansowania.

- wprowadzenie do planu zadań ochronnych ww. działań winno być poprzedzone szczegółowym rozpoznaniem przez hydrotechników wpływu tychże działań na rzekę i obiekty z nią związane. W szczególności dotyczy to wpływu przemieszczających się osadów na zanieczyszczenie wód rzeki, wpływu na urządzenia wodne znajdujące się na dolnej Wiśle np. zamulanie portu zakładowego "ANWILU" i odcinka rzeki w okolicach Nieszawy i Ciechocinka, a także wpływu na pochód lodów i przemieszczanie rzeką Wisłą wielkich wód w szczególności przez ww. tereny.

- nie w każdym miejscu na Zbiorniku Włocławskim mogą być wykonywane prace bagrownicze. W/w prace mogą być wykonywane w zasadzie jedynie w odcinku cofkowym Zbiornika Włocławskiego (rejon km 618 - 636 szlaku żeglownego rzeki Wisły, odcinek częściowo położony w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły PLB 140004). Ponadto zwrócono uwagę, że RZGW w Warszawie administruje rzeką Wisłą do km 684+000 szlaku żeglownego Wisły (rejon m. Korabniki) i zaznaczono, że istnieje oczywisty wpływ działań zgłoszonych przez Klub Przyrodników na odcinek rzeki położony poniżej ww. km rzeki.

4. *„W celach ochrony proponujemy skonkretyzować, na czym polega zachowanie siedlisk łęgowych i żerowiskowych, jakie konkretnie są warunki do zimowania, warunki do odpoczynku, które mają być zachowane itp. Celowe byłoby sformułowanie celów w sposób odnosząc się do parametrów hydrologicznych, hydromorfologicznych, biologicznych i fizykochemicznych rzeki, ponieważ wówczas cele te - jako „normy i cele wynikające z przepisów odrębnych - staną się automatycznie w obszarze celami środowiskowymi dla wód o których mowa w ustawie Prawo Wodne. W celach dla ptaków gnieźdzących się na lachach, proponujemy zamieścić rozwinięcie „Zachowanie siedlisk łęgowych poprzez zachowanie naturalnych procesów dynamiki koryta rzecznego, w tym tworzenia się lach i odsypisk. Zachowanie siedlisk żerowiskowych poprzez odtworzenie i zachowanie dobrego*

stanu ichtiofauny rzeki, w szczególności poprzez zachowanie naturalnego zróżnicowania morfologii koryta rzecznej. W celach ochrony zimorodka i brzegówki proponujemy zamieścić rozwinięcie „zachowanie siedlisk łęgowych poprzez zachowanie naturalnych procesów erozji bocznej tworzących skarpy, w których mogą gnieździć się te gatunki”,

Cele skonkretyzowano. W odniesieniu do bielika i gęsi zbożowej przyjęto liczebność populacji jako najbardziej istotny i mierzalny wskaźnik odzwierciedlający jakość siedlisk. W odniesieniu do rybitwy rzecznej, rybitwy białoczelnej, rybitwy czarnej, rybitwy białowąsej, ostregojada, brodzca piskliwego i sieweczki rzecznej, cele rozwinięto poprzez uszczegółowienie stanu ochrony. Jednakże uwagi nie uwzględniono dla żadnego z gatunków, gdyż stwierdzono, że na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły proces erozji bocznej jest już zmodyfikowany przez istniejące budowle hydrotechniczne, zatem zachowanie naturalnych procesów erozji bocznej nie jest możliwe. Niemniej jednak na terenie obszaru występują skarpy w których mogą się gnieździć zimorodki i brzegówki. Zachowanie naturalnych procesów dynamiki koryta rzecznej, w tym tworzenia się łąch i odsypisk, również nie jest możliwe, gdyż rzeka została uregulowana i naturalne procesy dynamiki koryta rzecznej zostały zaburzone. Cel taki byłby realny do osiągnięcia na rzece nieuregulowanej. Ponadto przyczyna zanikania łąch nie jest znana. W PZO zaplanowano uzupełnienie wiedzy w tym zakresie. Odtworzenie i zachowanie dobrego stanu ichtiofauny rzeki nie jest możliwe do osiągnięcia, z uwagi na wpływ wielu czynników zewnętrznych, między innymi istnienie stopnia (przegrody) we Włocławku, znajdującego się poza obszarem Natura 2000. Ponadto perspektywa obowiązywania PZO (okres jednego dziesięciolecia) z pewnością uniemożliwia odtworzenie dobrego stanu ichtiofauny rzeki. Zachowanie naturalnego zróżnicowania morfologii koryta rzecznej nie jest możliwe, gdyż Wisła została uregulowana i jest to stan obecnie istniejący.

5. *„Czy na zrębach mają być pozostawiane reprezentacyjne czy reprezentatywne kępy starodrzewia?”*

Skorygowano działanie w odniesieniu do bielika,

6. *„Wątpliwości budzi postulat redukcji lisa, który jest rodzimym składnikiem fauny. Naturalne drapieżnictwo nie powinno być postrzegane jak o istotne zagrożenie dla ptaków. Podobnie, wątpliwości budzą ewentualne działania ograniczające populację mewy srebrzystej, będącej także przedmiotem ochrony - przesłanką do ich rozważania nie powinno być samo stwierdzenie drapieżnictwa na łąkach rybitw, ale wyłącznie sytuacja, w których udowodniono by istotne negatywne oddziaływanie takiego drapieżnictwa na populacje rybitw.”*

Uwagę częściowo uwzględniono. Zrezygnowano z redukcji drapieżników i zaplanowano uzupełnienia stanu wiedzy w zakresie presji drapieżników na populacje gatunków: rybitwy rzecznej, rybitwy białoczelnej, mewy siwej, rybitwy czarnej, rybitwy białowąsej, ohara, nurogęsi w okresie łęgowym i podjęcie stosownych działań w oparciu o uzyskane dane na populacje. Zapis dotyczący mewy srebrzystej przeformułowano na „Od 2017 r. co 2 lata monitoring presji na inne przedmioty ochrony. W przypadku stwierdzenia istotnie negatywnego oddziaływanie takiego drapieżnictwa na populacje rybitw, dopuszczenie podjęcia działań zmierzających do zmniejszenia presji (włącznie z olejowaniem jaj i płoszeniem z miejsc łęgowych znajdujących się w strefie oddziaływania na kolonie rybitw).”

7. *„Dla zimorodka i brzegówki zapisano „Zachowanie min 20% urwistych skarp i istniejących*

zadrzewień na każde 5 km wzdłuż linii brzegowej Zapis jest niezrozumiały - nie jest jasne, do czego odnosi się 20%. Zachowane powinny być wszystkie urwiste skarpy (zwracamy uwagę że w języku hydrotechnicznym są one nazywane „wyrwami brzegowymi”) jakie się wytworzą w wyniku erozji bocznej rzeki, nie można jednak zadekretować ile ich będzie na 5 km biegu rzeki.”

Uwagę uwzględniono częściowo. Działanie przeformułowano na „Zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych i żerowiskowych poprzez zachowanie na każdym z odcinków doliny Wisły o długości min. 500 m lub dłuższych pofragmentowanych, wolnopłynących bądź ze spowolnieniami nurtu, o łącznej długości skarpy brzegowych (o wysokości min. 1 m ponad średni stan wody wczesnoletniej) min. 30 m i zadrzewieniu brzegów na długości min. 30% ww. odcinków. Nie dotyczy usuwania drzew i krzewów zagrażających życiu lub mieniu, porastających urządzenia hydrotechniczne, dla ochrony przed powodzią, działań podejmowanych podczas zjawisk powodziowych, dla likwidacji skutków powodzi oraz na plantacjach wiklinowych” Uszczegółowiono także cele dla ww. gatunków. Dla zimorodka jako cel wskazano „Zachowanie siedlisk lęgowych i żerowych w dotychczasowym stanie ochrony U1”, a dla brzegówki „Zachowanie siedlisk lęgowych w dotychczasowym stanie ochrony U1”. Zgodnie z publikacją „Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000” (Zawadzka i in. 2013), kryteria stanu zachowania siedlisk dla oceny U1 (niezadowolający) są następujące „odcinki dolin cieków o długości min. 500 m lub dłuższe pofragmentowane, wolnopłynące bądź ze spowolnieniami nurtu, objęte pracami hydrotechnicznymi w okresie ostatnich 10 lat + łączna długość skarpy brzegowych (o wysokości min. 1 m ponad średni stan wody wczesnoletniej) min. 30 m + zadrzewienie brzegów na długości min. 30% odcinka + brak w korycie grubego rumoszu drzewnego i nieliczne gałęzie zwieszające się nad lustrem wody + intensywne wykorzystanie rekreacyjne w sezonie lęgowym. Zatem celem określonym w pzo jest utrzymanie takiego stanu siedlisk zimorodka. Analogiczne kryteria dotyczące długości i wysokości skarpy przyjęto także dla brzegówki.

Zgłoszona uwaga wymagała uwzględnienia z uwagi na brak jednoznaczności zastosowanego zapisu. W opinii GDOŚ samo zachowanie jakiegoś stanu nie stanowi działania i należy zapisać je w czynnej formie. Uznano zatem, że przeformułowanie celu w odniesieniu do waloryzacji wskaźników siedliska zastosowanych w metodyce przyjętej na potrzeby oceny stanu ochrony oraz konstrukcja aktualnego zapisu działania czyni zadość zgłoszonej uwadze wskazując jednocześnie na konkretne warunki siedliskowe gatunków jakie należy utrzymać w okresie obowiązywania planu.

Obecny zapis działania uwzględnia także uwagi RZGW w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy odnośnie uwzględniania w zapisie uwarunkowań związanych z ochroną przeciwpowodziową i istnieniem plantacji wikliny.

4. Pismo Polskiego Związku Wędkarskiego, Okręg w Gdańsku nr PGR-W/Z/3108/14 z dn. 19.11.2014 r.

cyt.: „W odpowiedzi na Obwieszczenie nr RDOŚ-Gd-PNI.6320.8.2014.asz.1 z dnia 22.10.2014 r., dotyczące podania do publicznej wiadomości informacji o sporządzeniu zarządzeń w sprawie ustanowienia planów zadań ochronnych dla następujących obszarów Natura 2000, Dolina Dolnej Wisły PLB040003 i Dolna Wisła PLH220033 Zarząd Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Gdańsku przedstawia następujące uwagi:

(...) Część akapitu dotycząca obszaru Natura 2000 Dolna Wisła nie jest zacytowana.

c.d. cyt.: - należy ograniczyć ilość sieci lub całkowicie ich zabronić użytkować przez rybaków w przyujściowym odcinku rzeki Wisły w celu odblokowania koryta, co pozwoli na swobodniejszą migrację ryb”.

Uwagi nie uwzględniono w niniejszym zarządzeniu, gdyż w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły gatunki ryb nie są przedmiotami ochrony. Uwagę uwzględniono w PZO dla obszaru Dolna Wisła.

5. Pismo Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku nr TU-63-E063/0063/2014/BC, z dn. 21.11.2014 r.

Cyt.: „Dotyczy: planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 200 - Dolina Dolnej Wisły PLB040003.

W odpowiedzi na obwieszczenie znak: RDOŚ-Gd-PNl.6320.8.2014.asz.1 (wywieszane na tablicy ogłoszeń RZGW w dniu 30.10.2014r.) Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku przesyła uwagi do zapisów w Załączniku nr 5 - „Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania” z prośbą o ich uwzględnienie w zmianach Projektu Zadań Ochronnych:

1) *Przedmioty ochrony A197, A196:*

- „W obszarach wydzielonych dla gatunku nie pogarszanie stosunków wodnych (melioracja, osuszanie, pobór kruszywa)”.

Proponujemy dopisać: za wyjątkiem prac w korycie rzeki w miejscach o dużych wypłyeniach, na których tworzą się zatory lodowe (miejsca zatorogene np. km 755,758,847, 858-860...).

Działanie zostało usunięte na skutek uwagi RDOŚ w Bydgoszczy, wskazującej, że stanowi ono powielanie procedury ocenowej. Ponadto GDOŚ wskazał, że działania polegające min. na „niepogarszaniu” warunków, nie stanowią ochrony czynnej lecz bierną. W zamian został rozszerzony katalog zagrożeń potencjalnych dla obu gatunków (rybitwy białowąsej i rybitwy czarnej), o zagrożenia: J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie; J02.06 pobór wód z wód; powierzchniowych, J02.02.01 bagrowanie/ usuwanie osadów limnicznych.

2) *„Przedmioty ochrony A075, A229, A048, A070, A307, A298, A336, A371, A053, A067 :*

- „Zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu [...] wokół wód stojących (starorzecza) i płynących (Wisła) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego”.

- „Zachowanie drzew dziuplastych w obrębie obszaru”.

Zachowanie min. 20% [...] istniejących zadrzewień na każde 5 km wzdłuż linii brzegowej z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego”.

Proponujemy wprowadzić odstępstwa umożliwiające usuwanie drzew i krzewów zagrażających życiu lub mieniu, porastających urządzenia hydrotechniczne, dla ochrony przed powodzią lub dla likwidacji skutków powodzi oraz na plantacjach wiklinowych.”

Uwaga została uwzględniona.

3) *„Przedmioty ochrony A229, A048, A249:*

- „Zachowanie min. 20% urwistych skarp,,.”

Proponujemy dopisać: za wyjątkiem sytuacji, gdy na skarpach uaktywniają się ruchy osuwiskowe lub istnieje możliwość oberwania skarpy i zagrożenia dla życia, zdrowia i mienia.”

Uwagi nie uwzględniono. Nie wydaje się, aby na terenie obszaru istniała możliwość oberwania skarpy, która stanowiłaby zagrożenie dla mienia, ponieważ skarpy te są zlokalizowane na terenie międzywala, czyli na terenach niezabudowanych. Zapis ten nie dotyczy ratowania życia i zdrowia, gdyż prowadzenie akcji ratowniczych uregulowane jest odrębnymi przepisami. Wyjątek ten nie

może być jednak konkretnie przywołany, gdyż mógłby stanowić usprawiedliwienie dla umacniania i zabezpieczenia skarp w ogóle.

- „Przedmiot ochrony A081:

- "Utrzymanie terenów zalewowych kluczowych dla gatunku w stanie niezabudowanym".

Proponujemy wprowadzenie odstępstwa umożliwiającego wykonanie inwestycji, na które uzyskano zwolnienie z zakazów określonych w art. 88l ustawy Prawo wodne.

Uwagę uwzględniono. Dodano stosowny zapis.

5) Przedmioty ochrony A193, A195:

- „Utworzenie i utrzymanie w obszarze min. 5 z 8 zastępczych sztucznych stanowisk lęgowych (barki/platformy/wyspy pływające/filary z platformami) o łącznej powierzchni min. 600 m² obszaru dogodnego do gniazdowania. Pojedyncze sztuczne miejsce (stanowisko) do gniazdowania (zespół posadowionych obok siebie platform) o powierzchni nie mniejszej niż 60 m². Stanowiska rozlokowane w odległości nie mniejszej niż 30 km od siebie".

Prosimy o dopisanie obok RZGW: „podmioty prowadzące inwestycje w korycie wielkiej wody rzeki Wisły". RZGW może, jeśli zostanie do tego zobowiązany decyzją środowiskową, utworzyć i utrzymywać przez określony czas zastępcze miejsca gniazdowania. W przypadku inwestycji np. drogowej (most) do takich działań należy zobowiązać inwestora. RZGW nie ma możliwości, ani statutowych, ani finansowych wykonania i utrzymywania dodatkowych miejsc gniazdowania tworzonych w przypadku, gdy nie prowadzi prac w korycie rzeki.”

Uwaga została uwzględniona. Jako podmiot odpowiedzialny za wykonanie ww. zadania wpisano: RDOŚ w Gdańsku w porozumieniu z RZGW w Gdańsku, RDOŚ w Bydgoszczy w porozumieniu z RZGW w Gdańsku

6) Przedmioty ochrony A193, A195, A182, A130, A136, A168, A184:

- „Zachowanie poza głównym szlakiem żeglugowym istniejących wypłyceń, łach, wysp piaszczystych, m.in. w postaci pól międzyglówkowych. Odtworzenie wysp poprzez wykonywanie przekopów w miejscach historycznych koryt bocznych rzeki oraz alternatywnie tworzenie całkowicie sztucznych wysp w korycie".

Proponujemy wykreślić zapis odnośnie odtworzenia lub tworzenia wysp. Wykonanie przekopów i połączenie z rzeką starorzeczy, jak i tworzenie (dodatkowych) sztucznych wysp w korycie nie pozwoli na utrzymanie parametrów drogi wodnej.

Uwaga została częściowo uwzględniona. Działanie, również zgodnie z sugestią RDOŚ w Bydgoszczy, przeformułowano na: „po uzupełnieniu stanu wiedzy dotyczącego przyczyn procesu zbyt późnego wynurzania się naturalnych łach i przyczyn ich zmywania, ewentualne utworzenie i utrzymanie w obszarze: minimum 5 z 8 zastępczych sztucznych stanowisk lęgowych (barki/platformy/wyspy pływające/ filary z platformami lub całkowicie sztucznych wysp w korycie, analogicznie do struktur tworzonych na potrzeby podpór śródkorytowych przepraw mostowych”. Tworzenie wysp jest więc działaniem wyłącznie alternatywnym dla tworzenia barek.

6. Pismo Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie nr NZW/NI-3/072/282/2014, z dn. 21.11.2014 r.

Cyt.: „Dotyczy: Uwagi do projektu Planu zadań Ochronnych Dolina Dolnej Wisły PLB040003 . W odpowiedzi na Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z

dnia 22.10.2014r., znak: RDOŚ-Gd-PNI.6320.8.2014.asz.1 Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie po zapoznaniu się z projektem Zarządzenia NR .../2014 Dyrektora RDOŚ w Gdańsku i Dyrektora RDOŚ w Bydgoszczy w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB 040033 (dalej „PZO DDW”) przekazuje następujące uwagi i wnioski:

I. Załącznik nr 3. - Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony. W kolumnie pn. opis zagrożenia dla gatunków: Rybitwa rzeczna, Rybitwa białoczelna, Zimorodek, Ostrygojad, Sieweczka rzeczna, Brodziec piskliwy, Mewa siwa, Mewa srebrzysta, Brzegówka, wpisano: Przyrost naturalny lub spowodowany spustem wody dla żeglugi powodujący podniesienie stanu wysokości wody dolnej (odczyt na wodowskazie Włocławek) o 21-50 cm/12 h przy NW w okresie od 01.05. do 31.08. powodujący zalewanie i niszczenie gniazd i lęgów ptaków (nie dotyczy zabezpieczenia przeciwpowodziowego i remontów stopnia).

Dalej w załączniku nr 5. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania - Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków ptaków oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.

RZGW w Warszawie jako podmiotowi odpowiedzialnemu za wykonanie działań ochronnych dla gatunków: Rybitwa rzeczna, Rybitwa białoczelna, Mewa siwa, Ostrygojad, Sieweczka rzeczna, Mewa srebrzysta, przypisane zostało:

Uwzględnienie ochrony lęgów w Instrukcji Zarządzania Stopniem Włocławek. W szczególności dotyczy to przyrostu (naturalnego lub dla żeglugi) stanów wysokości wody dolnej (odczyt na wodowskazie Włocławek) o 21-50 cm/12 h przy NW w okresie od 01maja do 31sierpnia powodujących zalewanie i niszczenie gniazd i lęgów ptaków.

Uwagi:

- Nierozumiałam jest dlaczego wpisane działania ochronne nie są rozszerzone o zabezpieczenie przeciwpowodziowe i prace remontowe obiektów Stopnia Wodnego skoro opis zagrożenia te działania uwzględnia, a które to działania związane są szeroko rozumianą ochroną przeciwpowodziową i należy traktować jako nadrzędne. Zapis należy doprecyzować.”

Uwagi nie uwzględniono, gdyż celem niniejszego zarządzenia jest ochrona gatunków ptaków i ich siedlisk, natomiast głównym celem wnioskowanego zabezpieczenia przeciwpowodziowego i prac remontowych obiektów Stopnia Wodnego Włocławek nie jest ochrona przedmiotów ochrony w obrębie obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły tylko mienia i życia ludzkiego. Organ tut. nie przychyliła się do traktowania działań w postaci zabezpieczenia przeciwpowodziowego oraz remontów stopnia jako działań ochronnych dla przedmiotów ochrony. W sprecyzowaniu zagrożeń potencjalnych w postaci J02.04.01 zalewania lęgów, zastosowano klauzulę „nie dotyczy zabezpieczenia przeciwpowodziowego i remontów stopnia”;

- „Odnosząc się do zarzutów alimentowania dolnego stanowiska dla potrzeb żeglugi to RZGW w Warszawie wyraża zgodę i chęć stosowania się do umieszczonych w PZO DDW zapisów odejścia od dodatkowych zrzutów wody ze Zbiornika Włocławskiego, dokonywanych na potrzeby tworzenia warunków żeglugowych na dolnym stanowisku Stopnia Wodnego w okresie 1.05-31.08., oraz ewentualnym dopuszczeniem tego typu działań po uzyskaniu zezwolenia na zniszczenie siedlisk lęgowych z RDOŚ w Bydgoszczy oraz uzyskaniu zezwolenia na zniszczenie jaj i postaci młodocianych z GDOŚ (zgodnie z zapisami uzasadnienia „PZO DDW”- str. 138). Jednakże, tak jak w uwagach przesłanych do projektu „PZO DDW” w lutym br., jak i teraz wyrażamy potrzebę skonsultowania tychże zapisów z Urzędem Żeglugi Śródlądowej oraz doprecyzowanie zapisów, że o takie zezwolenie musi występować armator lub podmiot realizujący transport.”

Po ponownej analizie treści projektu zarządzenia organ. tut. stwierdził, że Stopień Wodny we Włocławku znajduje się około 4,3 km na wschód w linii prostej od granicy obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. W związku z powyższym jakiegokolwiek wskazania dotyczące sposobu użytkowania tego obiektu, byłyby działaniami wykraczającymi poza granice obszaru. Zgodnie zaś ze stanowiskiem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 27.09.2013 r. nr DON-WP.082.1.20.2013.jb działania mogą być planowane wyłącznie w granicach obszaru Natura 2000. Z uwagi na to, działanie dotyczące uwzględnienia ochrony łęgów w Instrukcji Zarządzania Stopniem Włocławek, zostało usunięte. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1348) nie precyzuje, który z podmiotów powinien wystąpić o derogacje od zakazów wprowadzonych ww. rozporządzeniem, zarządca terenu, czy administrator. Nie wydaje się natomiast zasadnym przeniesienie tego zadania na użytkowników toru wodnego. Natomiast scedowanie obowiązku uzyskania zezwolenia na zniszczenie jaj i postaci młodocianych na armatora jest kwestią prawną, której rozstrzygnięcie wykracza poza przedmiot niniejszego zarządzenia.

- „RZGW w Warszawie **nie wyraża zgody** na zmiany zapisów obowiązującego pozwolenia wodnoprawnego i Instrukcji Gospodarowania Wodą na Stopniu Wodnym we Włocławku. Informujemy, że w ciągu ostatnich 4 lat nie było wykonywane alimentowanie dolnego stanowiska Stopnia dla potrzeb żeglugi w okresie łęgowym, a wszelkie zwiększone przepływy w tym czasie przez Stopień Wodny we Włocławku były naturalnymi przepływami wezbraniowymi.

Uwzględnienie ochrony łęgów w okresie przepływów wezbraniowych, gdyż tak należy rozumieć używane przez autorów planu określenie „przyrost naturalny stanów wysokości wody dolnej” jest nie do przyjęcia z nw. względów:

1. Zbiornik Włocławek nie jest zbiornikiem retencyjnym, lecz **przepływowym**.
2. W normalnych warunkach eksploatacyjnych wahania poziomu piętrzenia w warstwie użytkowej nie przekraczają 0,8 m i zawierają się między rzędnymi jw. 57,30 m nNN oraz 56,50 m nNN; wahania dobowe nie przekraczają kilku cm. **Nie daje to możliwości retencjonowania znacznych ilości wody oraz istotnej redukcji fal powodziowych na Wiśle.**
3. Bezpieczeństwo Stopnia Wodnego we Włocławku zależy głównie od stanu technicznego budowli. Stan ten określany jest na podstawie cyklicznych okresowych pomiarów kontrolnych oraz przeglądów i obserwacji. Zasady i wymagania dotyczące pomiarów, obserwacji, badań i kontroli stanu technicznego zawarte są w Instrukcji eksploatacji stopnia.

Zgodnie z art. 64 ust.4. Prawa Wodnego funkcję kontrolną i opiniodawczą w zakresie bezpieczeństwa i stanu obiektów Stopnia i Zbiornika Włocławek sprawuje Ośrodek Technicznej Kontroli Zapór. W oparciu o dane pomiarowe i obserwacje, co roku opracowywana jest analiza stanu bezpieczeństwa obiektów Stopnia Włocławek (Okresowa ocena stanu tech. Włocławek. Zapora czołowa, jaz, śluza – oprac. IMGW Warszawa, OTKZ)

*W ww. ocenach (od roku 2010) stwierdza się, że budowle stopnia mogą być dalej eksploatowane zgodnie z warunkami podanymi w pozwoleniu wodnoprawnym i określonymi w instrukcji eksploatacji. Jednakże, w przypadku zapory ziemnej obecnie w warunkach normalnej eksploatacji **nie jest możliwe nadpiętrzenie wody w zbiorniku powyżej NPP=57,30 m nNN [57,22 m nKr₆₀]** z uwagi na bezpieczeństwo stopnia (zagrożona stateczność zapory czołowej).*

- **Podkreślić należy, że z uwagi konieczność wykonywania prac remontowych związanych z**

bezpieczeństwem obiektów stopnia (w tym przede wszystkim progę stabilizującego dolne stanowisko Stopnia) będą występowały wahania wody wynikające z konieczności wstrzymania przepływu przez Stopień Wodny na okres 4 h (ww. prace możliwe są do wykonania w okresie występowania tzw. niżówek)."

Po ponownej analizie treści zarządzenia organ. tut. stwierdził, że Stopień Wodny we Włocławku znajduje się około 4,3 km na wschód w linii prostej od granicy obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. W związku z powyższym jakiegokolwiek wskazania dotyczące sposobu użytkowania tego obiektu, byłyby działaniami wykraczającymi poza granice obszaru. Zgodnie zaś ze stanowiskiem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 27.09.2013 r. nr DON-WP.082.1.20.2013.jb działania mogą być planowane wyłącznie w granicach obszaru Natura 2000. Z uwagi na to, działanie dotyczące uwzględnienia ochrony lęgów w Instrukcji Zarządzania Stopniem Włocławek, zostało usunięte.

„II. Załącznik nr 6. - Wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Uwagi:

*Wskazania do zmian w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gmin tj.: **Czernikowo** (cyt. „zm. powinny dotyczyć planowanej realizacji stopnia wodnego na Wiśle w dwóch potencjalnych lokalizacjach - w miejscowości Siarzewo i Nieszawa”), **Raciążek** (cyt. „zm. powinny dotyczyć realizacji następujących zadań: - planowana budowa stopnia wodnego "Nieszawa" na Wiśle, budowa drogi w klasie G przez projektowany stopień wodny w Nieszawie, realizacja napowietrznych linii elektroenergetycznych 2x110 kV z planowanego stopnia wodnego w Nieszawie do GPZ Ciechocinek, budowa hydroelektrowni przy stopniu wodnym „Nieszawa” – stanowiącego potencjalne zagrożenie), m. **Nieszawa** (cyt. „Zmiany powinny dotyczyć planowanej budowy stopnia wodnego "Nieszawa" na Wiśle), **Bobrowniki** (cyt. „Zmiany powinny dotyczyć planowanej budowy Zbiornika Nieszawki (w związku z zamierzoną budową stopnia wodnego Ciechocinek). – Budowa kolejnego stopnia wodnego na Wiśle w radykalny sposób zlikwidowałby problemy dolnego stanowiska stopnia Włocławek i miałaby korzystny wpływ na środowisko doliny Wisły poprzez stabilizację poziomu wody, jak również zwiększenie rezerwy powodziowej.*

Uwaga nie została uwzględniona. W opinii organu oraz Wykonawcy PZO jest to zagrożenie dla ptaków gnieźdzących się na łąkach (m.in. rybitwy białoczelnej, której liczebność obejmuje około 20% populacji krajowej.) Kwestia ta powinna zostać rozstrzygnięta w procedurze oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura zgodnie z wykładnią Artykułu 6(3) i (4) Dyrektywy Siedliskowej 92/43/EWG.

Informacja o wskazaniu do zmiany ma charakter wskazania, a nie gotowego zapisu. Samo wprowadzenie do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin ww. zapisów nie ma żadnego znaczenia w odniesieniu do eliminacji lub ograniczenia zagrożeń dla przedmiotów ochrony. Skorygowana treść zarządzenia obejmuje zatem ograniczenia w zakresie przeznaczenia terenów pod wodami Wisły, tylko w części dotyczącej wskazań do istniejących dokumentów planistycznych.

„III. Uwagi do Uzasadnienia Zarządzenia PZO DDW.

- W uzasadnieniu PZO DDW dla gatunków: Nurogęs, Rybitwa rzeczna, Rybitwa białoczelna, Zimorodek, Sieweczka rzeczna, Brodziec piskliwy Brzegówka Mewa czarnogłowa, Mewa siwa wpisano iż istniejącym zagrożeniem są (...) nagłe wezbrania wody za zbiornikiem Włocławek. – prosimy o doprecyzowanie słowa „nagle” i uwagi jak w punktach powyżej.

Uwagę uwzględniono poprzez użycie sformułowania „przepływy wezbraniowe”.

- Zapisy uzasadnienia projektu zarządzenia umieszczone na str. 137 są błędne, mianowicie: Istniejące uwarunkowania prawne umożliwiające pracę Zbiornika Włocławek stoją w sprzeczności z potrzebami ochrony przyrody. – zbiornik pracuje przepływowo od 2002r., błędem jest więc twierdzenie, że praca zbiornika stoi w sprzeczności z potrzebami ochrony przyrody.

Uwagę częściowo uwzględniono. Organ ze względu na istnienie prawdopodobieństwa powodowania istotnego negatywnego wpływu, w tym niszczenia łąg chronionych ptaków będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 w korytovej części dolnej Wisły poniżej Stopnia Wodnego we Włocławku, związanego z tworzeniem warunków dla transportu na służbie żeglugowej, uzupełnił przedmiotowy zapis o sformułowanie tej treści. Ponadto w celu potwierdzenia negatywnego oddziaływania tego zjawiska, zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy.

- „Zwraca się uwagę, iż zapis Pozwolenia wodno-prawnego wydanego dnia 27.02.2012 r. przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego (znak ŚGIV. ab.7322.93.2011) zamieszczony na str.10: „(..) Liczne, cenne formy przyrody świadczą o dobrej kondycji środowiska otaczającego **akwen Zbiornika Włocławskiego** i jego korzystnym wpływie na tereny przyległe. Praktycznie wszystkie omawiane w rozdz. 17 operatu wodnoprawnego rezerwaty, parki krajobrazowe utworzone zostały pod koniec lat 70-tych i w latach 80-90-tych. W ciągu blisko 40 lat eksploatacji zbiornik wytworzył własny bogaty ekosystem. Bujna roślinność szuwarowa, zarośla, liczne wyspy przyciągają ptaki wodno-błotne w tym również gatunki rzadkie i chronione. W zbiorniku Włocławskim występują wszystkie gatunki ryb notowane przed budową zapory; obficie rozwija się zooplankton i zoobentos”. - cytowany fragment pochodzi z operatu wodnoprawnego dla Stopnia Wodnego i Zbiornika Włocławek. Jak wynika z powyższego tekstu dotyczy on Zbiornika Włocławskiego (618+000 – 674+850 rz. Wisły) i terenów do niego przyległych, na które spiętrzenie wód rz. Wisły ma pozytywny wpływ, a nie obszaru Natura 2000 – Dolina Dolnej Wisły PLB040003, zaczynającego się ponad 9 km poniżej Stopnia Wodnego we Włocławku.”
- dalej cyt. „sugeruje, że pominięte zostały w operacie oraz pozwoleniu wodnoprawnym informacje o formach ochrony przyrody utworzonych lub ustanowionych od 2000 r. na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, występujących w zasięgu oddziaływania zamierzonego korzystania z wód, tj. obszary sieci Natura 2000. Konieczność ich uwzględnienia wynika z zapisów ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2012r., poz. 145 z późn. zm.. Do obszarów znajdujących się w zasięgu oddziaływania znajdują się obszary sieci Natura 2000, w tym obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 – Błędne, nie sprawdzone przez autorów PZO wnioski. W "Operacie wodnoprawnym dla Stopnia Wodnego i Zbiornika Włocławek" jest Rozdział 17 pn. „INFORMACJE O FORMACH OCHRONY PRZYRODY W ZASIEGU ODDZIAŁYWANIA”, w tym odniesienie do sieci obszarów NATURA 2000, Nadmienić należy, że zapisów tego rozdziału nie należy traktować jako raportu oddziaływania inwestycji na środowisko (czego zdaje się wymagać autorzy planu podważając tym samym kompetencje Marszałka Województwa Kujawsko - Pomorskiego wydającego

decyzję wodnoprawną na piętrzenie rz. Wisły Stopniem wodnym we Włocławku).”

W opinii organu w operacie będącym podstawą do wydania ww. pozwolenia wodno-prawnego nie przeanalizowano możliwych oddziaływań Zbiornika Włocławskiego wraz ze Stopniem Włocławek na zasoby przyrodnicze poniżej, a zwłaszcza na gatunki ptaków i ich siedliska, będące przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. Wskazana analiza jest analizą ogólną, wybiórczą i fragmentaryczną. Pominięto w niej oddziaływania pośrednie, wtórne, skumulowane, średnio- i długoterminowe oraz wpływ na integralność i spójność sieci obszarów Natura jako całości. Obszar oddziaływań stopnia we Włocławku wykracza poza teren województwa kujawsko-pomorskiego, natomiast zawarta analiza ogranicza się wyłącznie do terenów przyległych. Jednakże kwestia oceny ww. pozwolenia wodno-prawnego nie jest przedmiotem regulacji niniejszego zarządzenia i wykracza poza kompetencje tut. organu.

- *„Odnosnie wzbudzających sprzeciw zapisów umieszczonych w „Instrukcji gospodarowania wodą na Stopniu i Zbiorniku Włocławskim tj. cyt. „pkt. 5.2.4. Zasady gospodarowania wodą na śluzie żeglugowej - (...) Dla zapewnienia bezpiecznej żeglugi przy dopływach wody poniżej 1200 m³/s dopuszcza się alimentowanie odcinka rzeki poniżej SW Włocławek wykorzystując pojemność zbiornika w granicach rzędnych 57,00÷57,00 m nNN (56,92÷57,22 nKr₆₀), co pozwala na zwiększenie przepływu przez stopień o 400 m³/s przez okres 12 godzin /przy dopuszczalnej prędkości obniżania/podwyższania poziomu wody dolnej max 50 cm/h/. Wnioski armatorów o potrzebie dodatkowego alimentowania dolnego stanowiska powinny być zgłaszane minimum z 7 dniowym wyprzedzeniem. Dodatkowy przepływ wody nie może być stosowany przy dopływach wody do zbiornika poniżej 600m³/s z powodu braku możliwości odbudowy pojemności zbiornika, co skutkuje niemożnością śluzowań jednostek o zanurzeniu powyżej 80 cm. (...)”*
- *Błędnie wprowadzony zapis: (...) w granicach rzędnych 57,00÷57,00 m nNN (56,92÷57,22 nKr₆₀) powinno być 57,00 ÷ 57,30 m nNN (...);*
- *uwagi takie jak w pkt I tj. RZGW w Warszawie zgadza się na zapisy umieszczenia w PZO DDW zakazu zrzutów wody, związanych z tworzeniem warunków dla transportu na śluzie żeglugowej w okresie 1.05-31.08., oraz ewentualnym dopuszczeniem tego typu działań po uzyskaniu zezwolenia na zniszczenie siedlisk lęgowych z RDOŚ w Bydgoszczy oraz uzyskaniu zezwolenia na zniszczenie jaj i postaci młodocianych z GDOŚ (zgodnie z uzasadnieniem PZO DDW str. 138) po doprecyzowaniu zapisów, że o takie zezwolenie musi występować armator lub podmiot realizujący transport.”*

Po ponownej analizie treści projektu zarządzenia organ. tut. stwierdził, że Stopień Wodny we Włocławku znajduje się około 4,3 km na wschód w linii prostej od granicy obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. W związku z powyższym jakiegokolwiek wskazania dotyczące sposobu użytkowania tego obiektu, byłyby działaniami wykraczającymi poza granice obszaru. Zgodnie zaś ze stanowiskiem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 27.09.2013 r. nr DON-WP.082.1.20.2013.jb działania mogą być planowane wyłącznie w granicach obszaru Natura 2000. Z uwagi na to, działanie dotyczące uwzględnienia ochrony lęgów w Instrukcji Zarządzania Stopniem Włocławek, zostało usunięte. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 r. poz. 1348) nie precyzuje, który z podmiotów powinien wystąpić o derogacje od zakazów wprowadzonych ww. rozporządzeniem, zarządca terenu, czy administrator. Nie wydaje się natomiast zasadnym przeniesienie tego zadania na użytkowników toru wodnego. Natomiast scedowanie obowiązku uzyskania zezwolenia na zniszczenie jaj i postaci młodocianych na armatora jest kwestią prawną, której rozstrzygnięcie wykracza poza przedmiot niniejszego zarządzenia.

- *„Konieczna jest aktualizacja pozwolenia wodnoprawnego i Instrukcji Zarządzania Stopniem*

Włocławek w zakresie występujących w zasięgu oddziaływania korzystania z wód form ochrony przyrody na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Do tego czasu planowanie zrzutów wody w obrębie Zb. Włocławek związanych z tworzeniem warunków dla transportu na śluź żeglugowej w okresie 1.05-31.08. przy NW powinno następować po uzyskaniu zezwolenia na zniszczenie siedlisk łęgowych z RDOŚ w Bydgoszczy oraz uzyskaniu zezwolenia na zniszczenie jaj i postaci młodocianych z GDOŚ.

Uwagi:

- jest: „Instrukcja Zarządzania Stopniem Włocławek” – powinno być Instrukcja Gospodarowania Wodą dla Stopnia Wodnego i Zbiornika Wodnego Włocławek
- jest: „(...)związanych z tworzeniem warunków dla transportu na śluź żeglugowej” – błędne sformułowanie. Powinno być: tworzenie warunków dla transportu na Wiśle poniżej Stopnia Wodnego we Włocławku.

Podsumowując, mając na uwadze wyżej przedstawione argumenty, a także fakt, że pozwolenie wodnoprawne i „Instrukcja Gospodarowania Wodą dla Stopnia Wodnego i Zbiornika Wodnego Włocławek” jest dokumentem bardzo złożonym, mającym wpływ na wiele aspektów dotyczących m.in. eksploatacji, ochrony przeciwpowodziowej, działalności innych podmiotów korzystających z piętrzenia, nie wyrażamy zgody na wprowadzenie zmian w obowiązujących dokumentach. Jednocześnie przystając na wprowadzenie do PZO DDW zapisów o możliwości rezygnacji z zasilania dolnego stanowiska Stopnia Wodnego we Włocławku dla potrzeb żeglugowych w okresie łęgowym, z wyłączeniem spraw związanych z bezpieczeństwem obiektu i ochrony przeciwpowodziowej.”

Po ponownej analizie treści projektu zarządzenia organ. tut. stwierdził, że Stopień Wodny we Włocławku znajduje się około 4,3 km na wschód w linii prostej od granicy obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. W związku z powyższym jakiegokolwiek wskazania dotyczące sposobu użytkowania tego obiektu, byłyby działaniami wykraczającymi poza granice obszaru. Zgodnie zaś ze stanowiskiem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 27.09.2013 r. nr DON-WP.082.1.20.2013.jb działania mogą być planowane wyłącznie w granicach obszaru Natura 2000.

7. Pismo Nadleśnictwa Włocławek Znak sprawy ZG-4-7321-16/14 z dn. 19.11.2014 r.

Cyt.: „W związku z obwieszczeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 22.10.2014 r. znak sprawy RDOŚ-Gd-PNI.6320.8.2014.asz.1 dot. projektu Zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły Nadleśnictwo Włocławek wnosi następujące uwagi, w dziale – Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i o uwarunkowaniach ich ochrony (dot. Bielika, Derkacza, Rybitwy rzecznej, Rybitwy białoczelnej, Mewy siwej, Ostrygojada, Sieweczki rzecznej, Brodźca krzykliwego, Nurogęsi, Żurawia – jednorazowa całoroczna inwentaryzacja faunistyczna kompleksów wysp śródrzecznych):

- wymienione w projekcie zarządzenia wyspy nie znajdują się w stanie posiadania naszego nadleśnictwa, a jedynie w jego zasięgu administracyjnym,
- do wykonania całorocznej inwentaryzacji faunistycznej kompleksów wysp śródrzecznych nadleśnictwo nie posiada stosownych środków finansowych, możliwości technicznych oraz niezbędnej wiedzy fachowej,
- w naszej opinii podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie powinna być RDOŚ.”

Uwagę uwzględniono. Podmiotem odpowiedzialnym za to zadanie jest RDOŚ w Bydgoszczy.

8. Pismo Polskiego Związku Wędkarskiego z dnia z dnia 20.11.2014 r.

Cyt.: „W związku z obwieszczeniem RDOŚ w Gdańsku z dnia 22.10.2014 r. w sprawie

ustanowienia planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, Okręg PZW w Toruniu przesyła propozycje dot. projektu Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003.

Załącznik 5 – działania ochronne.

W miejscach gdzie działania ochronne dla gatunków ptaków obejmują „utworzenie i utrzymanie zastępczych sztucznych stanowisk lęgowych(barki/platformy/wyspy pływające/filary z platformami)”, wnioskujemy aby dokładne miejsca usytuowania przedmiotowych stanowisk było konsultowane z użytkownikiem rybackim. Wspólne ustalenie umiejscowienia sztucznych stanowisk lęgowych zapobiegnie ewentualnym zakłóceniom interesów użytkownika rybackiego oraz podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań ochronnych dla obszaru natura 2000.

Okręg PZW w Toruniu jako rybacki użytkownik obwodów rybackich rzeki Wisły nr 2,3 i 4 (od 718,5 km do 859,165 km), może wnioskować o uwzględnienie naszej uwagi na terenie objętym tymi obwodami, gdyż nie znamy stanowiska innych użytkowników rybackich obwodów Dolnej Wisły.”

Uwagę uwzględniono poprzez dodanie sformułowania: we współpracy z użytkownikiem rybackim.

9. Pismo Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków (OTOP) z dn. 21 listopada 2014 r.

Cyt.: „**Uwagi i wnioski Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków (OTOP) do sporządzonego w tut. RDOŚ projektu zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru specjalnej ochrony ptaków (OSO) sieci Natura 2000 „Dolina Dolnej Wisły” (PLB 040003).**

W związku z obwieszczeniem RDOŚ w Gdańsku z dnia 22 października 2014r. (sygn. RDOŚ-Gd-PNI.6320.8.2014.asz.1), publikowanym w Biuletynie Informacji Publicznej - o możliwości zgłaszania uwag i wniosków do wymienionego projektu zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych (zwanego dalej w niniejszym piśmie „pzo”) dla OSO sieci Natura 2000 o nazwie „Dolina Dolnej Wisły” – zwanego dalej „OSO” – Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP) przesyła swoje uwagi i wnioski odnośnie tego pzo.

Na wstępie swojego stanowiska OTOP stwierdza, że pozytywnie ocenia (opiniuje) całość ujętych w pzo zagadnień, w szczególności omówionych w załącznikach:

- nr 3 (identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ...),
- nr 4 (cele działań ochronnych),
- nr 5 (działania ochronne, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych ....., wraz z zasadami monitoringu),
- nr 6 (założenia do istniejących dokumentów planistycznych w planowaniu przestrzennym).

Towarzystwo podkreśla w szczególności zasadność (trafność) umieszczenia wśród zidentyfikowanych przez autorów pzo zagrożeń pochodzących ze strony aktualnych i planowanych przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodnej na Dolnej Wiśle (poniżej Włocławka), w tym także działań technicznych sprawowania ochrony przeciw-powodziowej – wpływających znacząco niekorzystnie na siedliska lęgowe najcenniejszych w omawianym OSO gatunków z grupy tzw. "wyspowych" (rybitwy, mewy, sieweczka rzeczna, ostrygojad, brodziec piskliwy itp.), zakładających gniazda na izolowanych od lądu piaszczystych wyspach w strefie korytowej rzeki.

Niemniej jednak, oceniany pzo wymaga, zdaniem OTOP, wielu istotnych poprawek i uzupełnień, dotyczących treści załączników o nr 3, 4 i 5.

I tak – odnośnie treści Zał. 3 - Towarzystwo wnosi o:

- 1) dla łabędzia niemego (lp. 1) – dodanie zagrożeń potencjalnych o kodach F02.03, F03. 01

(zatrucia łoświem, stosowanym w wędkarstwie i myślistwie) oraz o omówienie ich w ostatniej kolumnie – analogicznie jak to uczyniono w pzo dla pozostałych przedstawicieli blaszkodziobych (krzyżówki, gagoła i gęsi zbożowej) – patrz lp. 23, 24 i 25 w tym załączniku,

2) *dla bielika – o przeniesienie w lp. 3 zagrożenia wywołanego przez napowietrzne linie energetyczne (o kodzie D02.01.01) do grupy zagrożeń już istniejących”;*

Uwagę uwzględniono. Przyjęto, iż zagrożenia wywołane przez napowietrzne linie energetyczne (o kodzie D02.01.01) należą do grupy zagrożeń już istniejących, na terenie województwa pomorskiego. Zagrożenie to zostało zidentyfikowane także w danych inwentaryzacyjnych wykonanych w 2011-2012 r. (*Inwentaryzacja ornitologiczna w okresie migracji i zimowania... GDOŚ, sierpień 2012*). Należy jednak podkreślić, iż w opinii organu głównym zagrożeniem związanym z istnieniem tych instalacji jest zakłócenie przestrzeni powietrznej i związane z tym ograniczenie swobodnego korzystania z żerowisk. Same kolizje z tymi obiektami stanowią natomiast zagrożenie potencjalne. W odniesieniu do zagrożeń określonych dla bielika uwagi zgłosił również RDOŚ w Bydgoszczy, które zostały skomentowane w dalszej części uzasadnienia. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego brak istniejących linii energetycznych, więc zagrożenia przeniesiono do potencjalnych.

3) *„dla błotniaka stawowego w lp. 4 wnosi się o uwzględnienie, jako istniejącego, zagrożenia „produkcja energii wiatrowej ....” (C03.03) oraz – analogicznie – drugiego „napowietrzne linie energetyczne ...” (D02.01.01) – gdyż gatunek ten, podobnie jak i bielik, jest bardzo wrażliwy na tego typu, stosunkowo słabo widoczne, przeszkody napowietrzne”;*

Uwagę uwzględniono odnośnie województwa pomorskiego, gdyż na terenie województwa kujawsko – pomorskiego brak istniejących linii energetycznych, więc zagrożenia nie można uznać za istniejące.

4) *„dla rybitwy rzecznej (lp.6) OTOP postuluje, aby w zagrożeniach potencjalnych dopisać zagrożenie typu „modyfikowanie funkcjonowania wód” (J02.05), obok już wymienionego kodu J.02.12.02 (tamy i ochrona przeciw-powodziowa). Wniosek ten uzasadniamy planowaną przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) w Gdańsku odbudową 321 sztuk poprzecznych budowli hydrotechnicznych (tak zwanych ostróg) na całej długości Wisły Dolnej poniżej Włocławka, czyli w całym omawianym OSO – co spowoduje to likwidację – praktycznie w 100% - wszystkich naturalnych siedlisk łęgowych rybitw, mew i sieweczek, położonych na Dolnej Wiśle w strefie korytowej rzeki, która wskutek planowanego przedsięwzięcia zostanie „uporządkowana” w jednolitą trasę regulacyjną. Będzie się to wiązało z zanikiem naturalnych procesów hydrologicznych (roztokowości rzeki), będących podstawowym warunkiem trwania i odnawiania wymienionych siedlisk o charakterze wysp. O zamiarze realizacji przeprowadzenia przez RZGW w Gdańsku wymienionego przedsięwzięcia świadczy prowadzone przez RDOŚ w Bydgoszczy (przy współdziałaniu z RDOŚ w Gdańsku) postępowanie w sprawie ustalenia dla niego środowiskowych uwarunkowań realizacji (dowód – kopia załączonego Postanowienia RDOŚ w Bydgoszczy z dnia 27 czerwca 2014r. o sygn. WOO.4210.7.2014.ADS.37 - o nałożeniu obowiązku przeprowadzenia OOS oraz o zakresie raportu). Zagrożeniem – potencjalnym - dla tego gatunku, charakterystycznego dla grupy „wyspowych” są również realne plany utworzenia na Wiśle Dolnej FAKTYCZNEJ drogi wodnej (o symbolu MDW E 70), związanej z zamierzeniem realizacji regularnej żeglugi towarowej (od Kanału Bydgoskiego, połączonego z dorzeczem Odry – do Elbląga – na Zalewie Wiślany i dalej –*

w kierunku Kaliningradu). **Zagrożeniem potencjalnym z całą pewnością jest także uprawianie sportów wodnych (np. z użyciem głośnych skuterów wodnych, motorówek itp.).**”

Uwagę uwzględniono.

„W opisie merytorycznym zagrożeń dla rybitwy rzecznej w OSO, który aktualnie ogranicza się do sprecyzowania istniejącego zagrożenia gwałtownymi zrzutami wody z tamy we Włocławku, należy:

- użyty tam wyjątkowo niefortunnie zwrot „przyrost naturalny” (kojarzony najczęściej z przyrostem demograficznym) zastąpić właściwym określeniem – np. „przybór wód rzeki” lub też „wzrost poziomu (stanu) wód”;

Uwagę uwzględniono. Zwrot zastąpiono sformułowaniem „przepływ wezbraniowy”, gdyż takie pojęcie zasugerował RZGW w Warszawie.

- „uwzględnić w ogóle nie omówione potencjalne zagrożenia, pochodzące ze strony planowanej gospodarki wodnej – przykładowo: budowa drugiej tamy poniżej Włocławka – w Ciechocinku lub w Nieszawie oraz dalszych spiętrzeń, a także przytoczone już w niniejszym piśmie OTOP planowane przedsięwzięcie odbudowy przez RZGW w Gdańsku wszystkich, aktualnie rozmytych przez wodę, ostróg w strefie korytowej rzeki.”

Uwagę uwzględniono.

„**Ponadto – UWAGA – całkowicie niezrozumiały jest opis aktualnego zagrożenia pochodzącego ze zrzutów wody z tamy we Włocławku. Z opisu tego wynika wprost iż ma ono miejsce w okolicznościach gdy „zrzucanie” dużych mas wody z górnego stanowiska tego stopnia powoduje – w ciągu 12 godz. po wykonaniu tej czynności – przybór wód o 21-50 cm, przy stanach niskich wód (NW) na wodowskazie we Włocławku (poniżej stopnia). Wobec takiego sformułowania - OTOP zadaje pytanie: czy jeżeli przybór wody, wywołany sztucznie przez człowieka, wywoła skutek przekroczenie przyboru stanu wód o PONAD 51 cm (np. 60 cm) – to zagrożenie to będzie miało miejsca? Towarzystwo uważa, że będzie miało – i to w rozmiarach katastrofalnych! Dlatego postuluje się w tym zapisie, powtarzanym często w dalszych lp. omawianego Zał. 3, jak również występującym w Zał. 5 (odnośnie uwzględnienia konieczności ograniczenia tego zjawiska w instrukcji gospodarowania wodą na Zbiorniku Włocławskim), nie precyzować w ogóle górnego zakresu przyboru stanu wód wskutek zrzutów wody z tamy. Kolejną wątpliwość w sprawie omawianego, bardzo istotnego zagrożenia stanowi pytanie – czy, w jakim stopniu i jakiej wielkości przybory wskutek gwałtownych zrzutów wody z tamy mogą zagrażać istnieniu (= spowodować nagłe zalanie) wysp Wisły w sytuacji gdy stany wód na wodowskazie Włocławka nie są NISKIE (NW) lecz ŚREDNIE (SW)? W tekście omawianych załączników pzo w ogóle nie dostrzeżono tego zagadnienia,**

Uwagę uwzględniono, zapis zastąpiono ogólnym sformułowaniem: „przepływ wezbraniowy powodujący podniesienie stanu wysokości wody w okresie od 01.05. do 31.08. powodujący zalewanie i niszczenie gniazd i lęgów ptaków.”

5) „dla rybitwy białoczelnej (lp. 7), zimorodka (lp. 10), ostrygojada (lp. 14), sieweczki rzecznej (lp. 15), brodzieca piskliwego (lp. 16), mewy siwej (lp. 17), mewy srebrzystej (lp. 18) – **uwagi i wnioski OTOP są ANALOGICZNE jak dla poprzedniego gatunku omówionego wcześniej w pkt. 4 niniejszego pisma – rybitwy rzecznej, z zastrzeżeniem iż dla niektórych spośród wymienionych ptaków (np. ostrygojad, zimorodek, mewa siwa i srebrzysta) uwagi Towarzystwa niniejsze zostały już częściowo uwzględnione w ocenianym tekście pzo. Należy więc tylko dokonać uzupełnienia, jak również ujednolicenia zapisów dla wymienionych powyżej gatunków. UWAGA – wszystkie te gatunki wymagają zgodnie rozwinięcia opisu zagrożeń (ostatnia kolumna w Zał. 3)”;**

Uwagę uwzględniono.

6) „dla gęsi zbożowej (lp. 23) - zagrożenie o kodzie D02.01.01 (napowietrzne linie

energetyczne ...) OTOP określa jako **już istniejące (a nie potencjalne) – analogicznie jak dla bielika, błotniaka stawowego oraz żurawia”;**

Uwagę uwzględniono odnośnie części obszaru położonej na terenie województwa pomorskiego, gdyż na tym terenie istnieje jedna napowietrzna linia energetyczna. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego brak istniejących linii, więc zagrożenia nie można uznać za istniejące.

7) „*dla przelotnych siewkowców (czajka – lp. 26, kulik wielki – lp. 27 oraz siewka złota – lp. 30) należy w zagrożeniach potencjalnych uwzględnić, podobnie jak dla gatunków „wyspowych” – kody J.02.05 (modyfikowanie funkcjonowania wód ...) oraz J.02.12.02 (tamy i ochrona przeciw-powodziowa...) – gdyż w warunkach omawianego OSO ptaki te odpoczywają i żerują praktycznie wyłącznie na izolowanych od brzegów piaszczystych wyspach, krytycznie potencjalnie zagrożonych konkretnymi planami gospodarki wodnej:*
- *piętrzenia rzeki (budowy tamy) w Ciechocinku lub w Nieszawie i budowy dalszych zbiorników zaporowych z biegiem Wisły Dolnej – aż do ujścia,*
- *odbudowie wszystkich uszkodzonych budowli poprzecznych (ostróg) w strefie korytowej Wisły.”*

Uwagę uwzględniono. Powyższe zagrożenia określone dla czajki, kulika wielkiego oraz siewki złotej zostały uwzględnione w treści zarządzenia, a ich opis uzupełniono o wskazane powyżej potencjalne działania gospodarki wodnej.

8) „*dla żurawia (lp. 28) – wśród potencjalnych zagrożeń dodać żeglugę i uprawianie sportów wodnych, które, z całą pewnością, będą płoszyć zatrzymujące się w OSO trawki wędrowek ptaki. Zarazem – zagrożenia te krótko scharakteryzować w ostatniej kolumnie. Ponadto zagrożenie o kodzie D02.01.01 (napowietrzne linie energetyczne ...) OTOP określa jako już istniejące (a nie potencjalne) – analogicznie jak dla bielika, błotniaka stawowego i gęsi zbożowej”;*

Uwagę uwzględniono częściowo, modyfikując listę zagrożeń istniejących i potencjalnych. Nie uwzględniono potencjalnego zagrożenia w postaci żeglugi i uprawiania sportów wodnych, gdyż żuraw nie jest gatunkiem związanym z brzegiem rzeki. Złotowiska żurawi są obserwowane najczęściej w międzywalu, w związku z czym wymienione zagrożenie uznano za nieadekwatne dla gatunku.

„Odnośnie Zał. 4 (Cele działań ochronnych) Towarzystwo zgłasza następujące uwagi:

Cel, wskazywany w pzo dla większości gatunków „zachowanie siedlisk łęgowych i żerowych”, proponuje się rozszerzyć w jego nazwie – na „zachowanie siedlisk łęgowych i żerowych zgodnie z wymogami gatunku i jego biologią”.

Uwagi nie uwzględniono uznając, iż tak sprecyzowane cele są niemierzalne i nie do zweryfikowania. Przebudowano cele ochrony gatunku w obszarze Natura 2000, odnosząc do stwierdzanych liczebności zarówno w populacji łęgowej, jak i zimującej. Utrzymanie warunków żerowiskowych w obszarze Natura 2000 określono liczebnością par gniazdujących w obszarze Natura 2000, jak i tych, które korzystają z niego jako żerowiska, a gniazdują w odległości ok. 5 km od jego granic. Organ przyjął, iż liczebność par gniazdujących w obszarze, jak i korzystających z żerowisk_w jego granicach stanowi dążenie także do zachowania siedlisk, które warunkują utrzymanie liczebności na takim poziomie. Przeformułowano również cel dla gęsi zbożowej.

„Cel wskazywany w pzo jako „utrzymanie populacji łęgowej w obszarze na poziomie min. .... par” – rozszerzyć na „utrzymanie populacji łęgowej w obszarze o sukcesie łęgowym zapewniającym jej odtwarzanie – na poziomie min. .... par.” Wskutek uwzględnienia tej poprawki celem działań ochronnych – przykładowo dla rybitwy rzecznej – będzie nie tylko zapewnienie jej liczebności łęgowej w OSO na poziomie minimum 600 par lecz również dążenie do tego, aby ta populacja pomyślnie odbywała w OSO swoje lęgi, co aktualnie jest uniemożliwione wymienionymi w omawianym pzo zrzutami wody z tamy we Włocławku w sezonie łęgowym tych ptaków”.

Uwagi nie uwzględniono. Niemożliwe jest uwzględnienie żądania w sytuacji, gdy nie określono

najpierw przyczyn zjawiska. Poprawa warunków lęgów będzie możliwa wyłącznie wtedy, gdy zostaną określone i wyeliminowane przyczyny ewentualnej ich utraty. Będzie to możliwe w sytuacji, jeśli przyczyny te nie wynikają z okoliczności zewnętrznych, na które uregulowania zastosowane w PZO nie mają wpływu. Niniejszy PZO nie ma możliwości ingerowania w zrzut wody z tamy we Włocławku, gdyż znajduje się ona poza obszarem Natura 2000.

„Cel wskazywany w pzo jako „ograniczenie drapieźnictwa” OTOP postuluje zamienić, z uwagi na wymogi prawidłowej stylistyki na „ograniczenie presji drapieźników w stosunku do gatunku”, tak aby jednoznacznie sprecyzować dla laików, że nie chodzi tu o drapieźnictwo np. rybitwy rzecznej, tylko o drapieźnictwo na lęgach (jajach i pisklętach) tego gatunku”.

Zrezygnowano z celu dotyczącego „ograniczenie drapieźnictwa” – zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie presji drapieźników na populacje rybitwy rzecznej, rybitwy białoczelnej, mewy siwej, rybitwy czarnej, rybitwy białowąsej, ohara, nurogęsi.

„Odnośnie Zał. 5 OTOP wnioskuje o uwzględnienie w działaniach ochronnych:

- 1) dla bielika – budowę oraz utrzymanie (= konserwację) 20 (20-30?) sztucznych platform lęgowych w istniejących lub wskazanych przez ornitologów potencjalnych rewirach lęgowych tych ptaków – gdyż działanie takie będzie adekwatne do zdiagnozowanego w Zał. 3 istniejącego zagrożenia o kodzie K.03.01 (konkurencja o miejsca lęgowe). Ponadto platformy takie potencjalnie mogą być zasiedlone również przez tak istotne dla UE gatunki jak bocian czarny i rybołów, ponadto odnośnie realizacji nowych linii napowietrznych OTOP wnioskuje o umieszczenie postulatu stosowania przewiertów podziemnych (pod międzywałem rzeki) dla przeprowadzenia takiej linii – co już jest możliwe technicznie w rozwoju polskiej sieci energetycznej – patrz przykład planowanego skablowania linii 110 kV, mającej łączyć Czarnów z Nowym Dworem Mazowieckim w woj. Mazowieckim – pod dnem Wisły, objętej na tym odcinku zarówno ochroną rezerwatową (rezerwat „Kępy Kazińskie”), jak i sieci Natura 2000 (OSO „Dolina Środkowej Wisły”)”;

Uwagi nie uwzględniono. Do treści zarządzenia nie wprowadzono działania dotyczącego budowy sztucznych platform dla bielika, gdyż celem ochrony populacji lęgowej jest utrzymanie, (a nie zwiększanie) liczebności populacji lęgowej na poziomie nie mniejszym niż 2 pary w granicach obszaru Natura 2000. Mając na uwadze ustalenia dokumentacji PZO (Transprojekt 2014) o braku optymalnej powierzchni starodrzewu w granicach obszaru Natura 2000, lokalizowanie platform w miejscach takich jak pola, łąki, drzewostany młodej klasy wieku, jest niezasadne, gdyż bielik ich nie zasiedli, z uwagi na preferencje gatunku. Lokalizowanie platform dla innych gatunków, takich jak bocian biały, czy rybołów jest niezasadne, gdyż nie są one przedmiotem ochrony w obszarze. Znaczna pojemność żerowiskowa doliny rzeki Wisły i tak przyciąga bieliki, co nie znaczy, że muszą one lokalizować swoje gniazda w obszarze. Ponadto brak sformułowanego działania w postaci konieczności lokalizowania platform, nie przesądza o niemożności ich lokalizowania w innym trybie, wykraczającym poza ramy PZO. Argumentacja, że lokalizowanie platform jest konieczne z uwagi na konkurencję międzygatunkową populacji lęgowej w obszarze jest bezzasadna, gdyż jest ona szacowana na zaledwie dwie pary w granicach obszaru. Trudno więc mówić, by konkurowały one między sobą. Nie uwzględniono również postulatu stosowania przewiertów podziemnych (pod międzywałem rzeki) dla przeprowadzenia linii 11kV. W opinii organu kwestia doboru odpowiednich rozwiązań w procesie inwestycyjnym nie stanowi przedmiotu regulacji niniejszym aktem prawnym. Dokumentacja PZO nie zawiera szeregu informacji umożliwiających przesądzenie o możliwościach technicznych posadowienia obiektów budowlanych na taką skalę. Rolą prowadzonych postępowań w zakresie ocen oddziaływania na środowisko musi być zatem oszacowanie istotności oddziaływania poszczególnych wariantów technicznych, w tym w ujęciu skumulowanym. Ponadto, ze względu na uwagę zgłoszoną przez RDOŚ w Bydgoszczy, oraz wyżej opisaną specyfikę obszaru, konkurencję jako zagrożenie przeniesiono z istniejących do potencjalnych.

- 2) „dla błotniaka stawowego – dodać zalecenie minimalnej odległości (2 km) dla lokalizacji siłowni wiatrowych i analogiczne – jak dla bielika – dotyczące linii energetycznych”;

Uwagę częściowo uwzględniono. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi wytycznymi w zakresie tworzenia PZO (pismo Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska nr DZP-WP.600.24.2014.ŁR z dnia 9.12.2014r.) w zarządzeniu w sprawie PZO niemożliwe jest wprowadzenie zakazów w części dotyczącej działań ochronnych. Uwagę w tym zakresie do projektu PZO złożył także GDOŚ, wskazując: „W zał. nr 5 (bielik, gęś zbożowa) sformułowanie "Nie lokowanie elektrowni wiatrowych w obszarze oraz w odległości mniejszej niż 2 km od granicy obszaru Natura 2000" powinno się znaleźć raczej w części dotyczącej wskazań do zmiany istniejących studiów i mpzp. Podobnie zapisy dot. pozostawiania zadrzewień wokół starorzeczy i rzeki”. W tej sytuacji umieszczono stosowny zapis we wskazaniach do dokumentów planistycznych, na terenie województwa pomorskiego.

- 3) „dla rybitwy rzecznej i rybitwy białoczelnej – OTOP postuluje zapis zachowania istniejących wypłyceń, łach, wysp piaszczystych itd. w całej strefie nurtowej rzeki, **BEZ CZYNIENIA WYJĄTKU, w którym można te siedliska niszczyć - dla „głównego szlaku żeglugowego”** – ponieważ wytyczenie i utrzymanie tego szlaku na potrzeby żeglugi nie wyłącza powszechnie obowiązującego zakazu niszczenia siedlisk lub ostoi będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowisk, o którym jest mowa w par. 6 ust. 1 pkt. 7 Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 7 października 2014r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2014r., poz. 1348)”;

Uwagę uwzględniono częściowo. Zachowanie istniejących wypłyceń i łach jest niemożliwe do wykonania, z uwagi na nietrwałość tych tworów. Działanie przeformułowano na „zachowanie istniejących wysp”. Niemożliwe jest wprowadzenie do PZO zakazu czynienia wyjątków, gdyż wykracza to poza ustawowe ramy PZO i naruszałoby kompetencje regionalnego dyrektora ochrony środowiska oraz generalnego dyrektora ochrony środowiska, wskazane w art. 52 i 56 ustawy o ochronie przyrody. Człon „za wyjątkiem utrzymania istniejącego szlaku żeglugowego pozostawiono”, gdyż nie oznacza to zwolnienia z obowiązku uzyskania odstępstwa od zakazu niszczenia siedlisk lub ostoi będących obszarem rozrodu gatunków chronionych, wychowu ich młodych, odpoczynku, migracji lub żerowisk w trybie art. 56 ustawy o ochronie przyrody. Ramy PZO nie pozwalają natomiast nakładać zakazów utrzymania już istniejącego szlaku żeglugowego na rzece Wiśle, którego obowiązek utrzymania ciąży na RZGW.

- 4) „dla tracza nurogęsia – OTOP postuluje 2-krotne zwiększenie zagęszczenia wskazanych w pzo sztucznych miejsc lęgowych z minimum 1 szt. (= skrzynki) na 1 km biegu rzeki na minimum po 1 na każdym z brzegów – na 1 km biegu Wisły – skrzynki lęgowe dla tego gatunku mogą bowiem przyczynić się do osiedlenia w OSO gągoła, jak również wzrostu liczebności takich gatunków jak puszczyk”;

Uwagi nie uwzględniono. Przychylnie się do uwagi RDOŚ w Bydgoszczy, że działanie polegające na wywieszaniu budek lęgowych dla nurogęsi „jest nieadekwatne do stwierdzonej skali zagrożenia i populacji”. W dokumentacji przygotowanej na potrzeby PZO nie ma informacji o tym, że w obszarze jest niewystarczająca liczba miejsc gniazdowych więc nie wydaje się konieczne zwiększenie ich liczby. W PZO zaplanowano natomiast działania „zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) i płynących (Wisła), w tym drzew przewróconych” oraz „zachowanie drzew dziuplastych w obrębie obszaru”. Przewidziano również monitoring stanu populacji, a zatem w przypadku zauważenia niekorzystnych trendów w liczebności, konieczność podjęcia stosownych działań zapobiegawczych m.in. rozwieszania budek lęgowych, zostanie ponownie rozważone. Należy również zauważyć, że populacja legowa gągoła

oraz puszczyka nie jest przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły, zatem w PZO nie można planować działań mających na celu poprawę warunków lęgowych tych gatunków.

5) *„dla żurawia – analogicznie jak dla bielika i błotniaka stawowego – dodać zalecenie podziemnego prowadzenia nowych linii energetycznych pod międzywalem Wisły”;*

Uwagi nie uwzględniono. W opinii organu kwestia doboru odpowiednich rozwiązań w procesie inwestycyjnym nie stanowi przedmiotu regulacji niniejszym aktem prawnym. Dokumentacja PZO nie zawiera szeregu informacji umożliwiających przesądzenie o możliwościach technicznych posadowienia obiektów budowlanych na taką skalę. Rolą prowadzonych postępowań w zakresie ocen oddziaływania na środowisko musi być zatem oszacowanie istotności oddziaływania poszczególnych wariantów technicznych, w tym w ujęciu skumulowanym.

6) *„dla zimorodka, ohara i brzegówki – postulat działania ochronnego poprzez zachowanie min. 20% urwistych skarp, zaś dla dwóch pierwszych gatunków – także 20% istniejących zadrzewień na każde 5 km linii brzegowej jest wysoce niezrozumiały. Jeżeli rozumieć go wprost – iż z aktualnie istniejących odcinków skarp brzegowych i pasa zadrzewień wzdłuż linii brzegowej zaleca się docelowo zachowanie JEDYNIE w 20% - w stosunku do stanu aktualnego – to zalecenie takie jest STANOWCZO niewystarczające, co więcej dopuszcza zniszczenia omawianych siedlisk w stopniu AŻ 80%. Dlatego też OTOP postuluje aby zalecenie ochrony piaszczystych skarp brzegowych oraz pasów zadrzewień wzdłuż brzegów rzeki dotyczyło CO NAJMNIEJ 90% spośród istniejących omawianych siedlisk – w odniesieniu na każde 5 km długości rzeki. W przypadku nie możliwości utrzymania takiego stanu (np. z racji wyższych – uzasadnionych działań na rzecz bezpieczeństwa powszechnego) – powinna obowiązywać zasada kompensacji przyrodniczej, czyli stosowania nasadzeń i/lub utworzenia sztucznych skarp dla jaskółek brzegówek, co dość często jest praktykowane jest w Niemczech”;*

Uwagę uwzględniono częściowo. Działanie przeformułowano na „zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych i żerowiskowych poprzez zachowanie na każdym z odcinków doliny Wisły o długości min. 500 m lub dłuższych pofragmentowanych, wolnopłynących bądź ze spowolnieniami nurtu, o łącznej długości skarp brzegowych (o wysokości min. 1 m ponad średni stan wody wczesnoletniej) min. 30 m i zadrzewieniu brzegów na długości min. 30% ww. odcinków. Nie dotyczy usuwania drzew i krzewów zagrażających życiu lub mieniu, porastających urządzenia hydrotechniczne, dla ochrony przed powodzią, działań podejmowanych podczas zjawisk powodziowych, dla likwidacji skutków powodzi oraz na plantacjach wiklinowych”. Uszczegółowiono również cele dla ww. gatunków. Dla zimorodka i ohara jako cel wskazano „Zachowanie siedlisk lęgowych i żerowych w dotychczasowym stanie ochrony U1”, a dla brzegówki „Zachowanie siedlisk lęgowych w dotychczasowym stanie ochrony U1”. Zgodnie z publikacją „Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000” (Zawadzka i in. 2013), kryteria stanu zachowania siedlisk dla oceny U1 (niezadowolający) są następujące „odcinki dolin cieków o długości min. 500 m lub dłuższe pofragmentowane, wolnopłynące bądź ze spowolnieniami nurtu, objęte pracami hydrotechnicznymi w okresie ostatnich 10 lat + łączna długość skarp brzegowych (o wysokości min. 1 m ponad średni stan wody wczesnoletniej) min. 30 m + zadrzewienie brzegów na długości min. 30% odcinka + brak w korycie grubego rumoszu drzewnego i nieliczne gałęzie zwieszające się nad lustrem wody + intensywne wykorzystanie rekreacyjne w sezonie lęgowym”. Zatem celem określonym w pzo jest utrzymanie takiego stanu siedlisk zimorodka. Analogiczne kryteria długości i wysokości skarp oraz ilości zadrzewień na brzegu rzeki przyjęto dla ohara. Takie same kryteria dotyczące długości i wysokości skarp przyjęto także dla brzegówki. Zgłoszona uwaga wymagała uwzględnienia z uwagi na brak jednoznaczności zastosowanego zapisu. W opinii GDOŚ samo zachowanie jakiegoś stanu nie stanowi działania i należy zapisać je w czynnej formie. Uznano zatem, że przeformułowanie celu w odniesieniu do waloryzacji wskaźników siedliska zastosowanych w metodyce przyjętej na

potrzeby oceny stanu ochrony oraz konstrukcja aktualnego zapisu działania czyni zadość zgłoszonej uwadze wskazując jednocześnie na konkretne warunki siedliskowe gatunków jakie należy utrzymać w okresie obowiązywania planu.

„W zakresie monitoringu stanu przedmiotów ochrony Towarzystwo postuluje:

- dla rybitwy rzecznej, białoczelnej, ostrygojada, sieweczki rzecznej, brodzca piskliwego, mewy srebrzystej, mewy siwej – ograniczyć liczbę trzech corocznych kontroli wszystkich stanowisk tych gatunków w trakcie spływów na całej długości OSO – gdyż liczebność par lęgowych tych ptaków można z powodzeniem określić już w trakcie jednej takiej kontroli. UWAGA – ponieważ terminy odbywania lęgów – przykładowo – mewy srebrzystej i rybitwy białoczelnej – znacząco różnią się od siebie – liczba sumaryczna 2 (maks. 3 – w razie zaistnienia takiej potrzeby) spływów w OSO łącznie w sezonie lęgowym jest prawidłowa, jednak każdy z omawianych gatunków powinien być poddawany kontrolowany wyłącznie podczas jednego spływu – w optymalnym dla niego czasie (= druga połowa okresu wysiadywania jaj). Taka zmiana metodyki pozwoli na:

- minimalizację uciążliwego dla ptaków płoszenia ich na lęgowisku w trakcie wysiadywania / wychowu piskląt i strat związanych z tym płoszeniem, np. obumarciem embrionu w jajach, zniszczeniem lęgu przez drapieżnika, gdyż gniazdo nie może być bronione przez przepłoszoną parę rodzicielską. Ponadto obecność obserwatora może spowodować opuszczenie wyspy na wodę przez nietolne jeszcze młode – co często prowadzi do ich śmierci itp.”

Uwagę uwzględniono.

„Ponadto OTOP wnosi o dodanie w pzo monitoringu sztucznych miejsc (skrzynek) lęgowych przewidzianych w Zał. 5 dla traczy nurogęsi – w okresie pozalęgowym, dopuszczonym w par. 9 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 7 października 2014r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt – czyli w czasie od 16 października do końca lutego (wyprowadzenie lęgu przez tracza, gągoła lub też zajęcie skrzynki przez puszczyka, jak również ewentualne ślady zrabowania zniesienia w skrzynce przez drapieżnika doświadczony obserwator wykryje bez trudu także we wskazanym okresie jesienno – zimowym). Ponadto skrzynki w tym czasie powinny być poddane niezbędnej konserwacji technicznej. Towarzystwo wnosi także o uwzględnienie monitoringu postulowanych do wprowadzenia platform lęgowych dla bielików (ewentualnie także bociana czarnego) – w okresie w którym kontrolę stanowisk tych ptaków zaleca obserwatorom (jako bezpieczną dla ptaków) – Komitet Ochrony Orłów.”

Uwagi w zakresie monitoringu sztucznych platform dla bielików nie uwzględniono w treści aktu, gdyż zrezygnowano z tego działania w ogóle. Również w odniesieniu do nurogęsi uwagi nie uwzględniono, ze względu na usunięcie z PZO działania polegającego na wieszaniu budek lęgowych.

„Błędnie użyty zwrot „przyrost naturalny” (wód) w Zał. 5 należy wszędzie zastąpić „przybór wód rzeki” lub też „wzrost poziomu (stanu) wód” – co zostało uzasadnione wcześniej w niniejszym piśmie OTOP.”

Uwagę uwzględniono.

„Treść Zał. 6 omawianego pzo OTOP traktuje jako rozsądny kompromis pomiędzy celami planowania przestrzennego, innymi niż ochrona zasobów przyrodniczych, a zapewnieniem optymalnych zapisów w gminnych studiach i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na rzecz pomyślnego wykonania założeń omawianego pzo w najbliższym 10-leciu.

Ponadto istotne obawy OTOP dotyczące projektu omawianego pzo dotyczą braku jego powiązania z przygotowanym w tut. RDOŚ projektem 10-letniego planu zadań ochronnych dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk przyrodniczych (SOO) sieci Natura 2000 „Dolna Wisła”, dotyczącego w całości omawianego OSO. Może to dotyczyć – przykładowo – zalecenie realizacji usuwania „obcych” gatunków krzewów i drzew (na potrzeby ochrony

SOO „Dolna Wisła”) w terminie przynajmniej częściowo kolidującym z sezonem lęgowym ptaków gniazdujących w pobliżu takich działań, w tym również z gatunków z Zał. I do unijnej Dyrektywy Ptasiej, uwzględnionych w omawianym projekcie pzo (dziwonia, jarzębatka, trzciniak). Brak ustawowych wytycznych dla dokonania analizy spójności pomiędzy dwoma pzo, dotyczących tego samego terenu, nie powinien zwalniać organu od dokonania tego typu rozważań. Niestety, z powodu braku możliwości uzyskania połączenia z serwerem tut. RDOŚ w godzinach popołudniowych w dniu dzisiejszym (21 listopada b.r.) i związanym z tym faktem brakiem wglądu do treści projektu pzo dla SOO „Dolna Wisła” – Towarzystwo nie jest w stanie wnieść w tym zakresie swoich uwag w ustawowym terminie.
Dr Wiesław Nowicki – Pełnomocnik OTOP ds. Ochrony Doliny Wisły”.

Załącznik – kopia Postanowienia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 27 czerwca 2014r., o którym była mowa w niniejszym piśmie OTOP – przesłana drogą pocztową (w liście poleconym z dnia 21 listopada 2014r.)”.

Uwagi nie uwzględniono w niniejszym projekcie zarządzenia. Uwagę uwzględniono w PZO dla obszaru Dolna Wisła.

10. Pismo Nadleśnictwa Kwidzyn Zn. spr. ZPk-732B-4/2014 z dn.21.11.2014 r.

cyt.: „Nadleśnictwo Kwidzyn w nawiązaniu do obwieszczenia RDOŚ dotyczącego planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 – Dolna Wisła, Dolina Dolnej Wisły, Zn. spr PNI.6320.8.2014.asz.1 (l.dz.5165), informuje, iż wnosi następujące uwagi:
Plan zadań ochronnych Dolina Dolnej Wisły:

1. *Działania ochronne polegające na nie odbywaniu polowań w międzywałę Wisły w okresie 15.08-15.11 w przedmiocie ochrony m.in. A142, A127, A140 – w mniemaniu nadleśnictwa zaniechanie polowań w tym okresie może spowodować znaczny wzrost szkód wyrządzanych przez zwierzynę łowną w okolicznych uprawach rolnych i łąkach, a w konsekwencji wypłatę odszkodowań łowieckich przez Nadleśnictwo.”*

Część akapitu dotycząca obszaru Natura 2000 Dolna Wisła nie jest zacytowana

Uwagę częściowo uwzględniono. Prowadzenie polowań w okresie 15.08-15.11 na terenie międzywała może rzeczywiście spowodować znaczące i nieodwracalne straty w populacji wielu gatunków wykorzystujących te tereny jako żerowiska i noc legowiska. Oprócz wymienionych gatunków ptaków (tj. czajka, żuraw i siewka złota), należy zwrócić szczególną uwagę na przedmiot ochrony A160 Kulik wielki. Jest to bardzo płochliwy gatunek ptaka, którego jedyne noclegowisko w północnej Polsce znajduje się właśnie na tym terenie. Działania, przeformułowano na „dostosowanie terminów polowań na zwierzynę łowną w międzywałę Wisły z zachowaniem stref spokoju w miejscach zlotowisk w okresie 15.08.-15.11.” Chodzi zatem nie o rezygnację z polowań w ogóle, ale o ich odbywanie poza terminem jesiennych zlotowisk ww. gatunków.

Ponadto wpłynęły następujące uwagi od:

· **Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska**, cyt.:

1. „, w tab. zał. nr 3 np. przy łabędziu niemym wpisano X - brak zagrożeń, a przy bieliku - pozostawiono puste miejsca. należy domniemywać, iż puste pola oznaczają brak zagrożeń, ale należałoby to ujednoclić.”

Uwagę uwzględniono.

2. „,w tab. zał. nr 3 przy rybitwie rzecznej wydaje się, iż określenie "przyrost naturalny" w odniesieniu do podnoszenia się poziomu wody należy zastąpić innym stwierdzeniem.”

Uwagę uwzględniono.

3. „Cele działań ochronnych wskazane w zał. 4 są w części przypadków właściwie niemierzalne - np. wyeliminowanie lub zabezpieczenie miejsc kolizji (bielik), ograniczenie drapieżnictwa, ograniczenie płoszenia (rybitwy). W przypadku celu polegającego na zachowaniu siedlisk bądź zachowaniu warunków do zimowania populacji należy dodać informację, czy chodzi o obecną powierzchnię (istniejącą)/warunki (jakie?). W przypadku gęsi zbożowej założony cel polegający na wyeliminowaniu ołowiu z wędkarstwa i polowań na ptaki wydaje się nierealny w kontekście charakteru dokumentu, jakim jest zarządzenie pzo.”

Uwagę uwzględniono. Cele zmodyfikowano. Wszędzie, gdzie dotyczyły one zachowaniu siedlisk żerowiskowych czy lęgowych wskazano, że chodzi o istniejące siedliska. Ponadto uzupełniono obszar wdrażania działań „zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych i żerowych” dla takich gatunków jak błotniak stawowy, derkacz, uściślając numery działek ewidencyjnych.

4. „W zał. nr 5 (bielik, gęś zbożowa) sformułowanie "Nie lokowanie elektrowni wiatrowych w obszarze oraz w odległości mniejszej niż 2 km od granicy obszaru Natura 2000" powinno się znaleźć raczej w części dotyczącej wskazań do zmiany istniejących studiów i mpzp. Podobnie zapisy dot. pozostawiania zadrzewień wokół starorzeczy i rzeki. W przypadku błotniaka i derkacza wskazano jednocześnie działanie - tj. prowadzenie gospodarki umożliwiającej utrzymanie użytków zielonych oraz cel - zachowanie 5000 ha, który powinien zostać ujęty w zał. nr 4. Nie zrozumiały jest zapis dla derkacza "Należy zachęcać rolników do użytkowania łąk zgodnie...". Zdanie to należy przeformułować, by stanowiło działanie. Niezrozumiałe jest, na jakiej podstawie RZGW w Gdańsku będzie tworzyć i utrzymywać zastępcze sztuczne stanowiska lęgowe dla rybitw oraz odtwarzać wyspy i zachowywać łąchy i wypłyenia na rzece?”

Uwagi częściowo uwzględniono. Zapisy dotyczące zadrzewień przeformulowano ze strony biernej na stronę czynną zgodnie z zaleceniami z punktu następnego. Biorąc pod uwagę, że wskazania do zmian w dokumentach planistycznych będą uwzględniane, tylko w przypadku, gdy będzie następować zmiana tych dokumentów, wydaje się, że brak odpowiednich zapisów w działaniach ochronnych może doprowadzić do pogorszenia stanu ochrony siedlisk gatunków w obszarze. Uwagi dotyczące błotniaka stawowego i derkacza uwzględniono w całości. W odniesieniu do działania tworzenia i utrzymywania zastępczych sztucznych stanowisk lęgowych dla rybitw oraz odtwarzania wysp, podmiotem odpowiedzialnym jest RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy, we współpracy z RZGW w Gdańsku. Natomiast w odniesieniu do działania zachowywania istniejących łąch i wypłyen, podmiotem odpowiedzialnym jak najbardziej powinno być RZGW w Gdańsku, z uwagi na pełnienie zarządu nad gruntami pod wodami.

5. „Dla części działań polegających na "utrzymaniu", "pozostawianiu", "zachowaniu", "niepogarszaniu" należy (w miarę możliwości) zmienić zapisy ze strony biernej na czynną. W opinii DP MŚ zapisy art. 28 ust. 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627, z późn. zm.) oraz § 3 ust. 6 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. Nr 34, poz. 186) wyraźnie wskazują, iż w planie zadań ochronnych przedstawiane są wyłącznie działania ochronne (ochrona czynna). Stąd dopuszczalne są zapisy nakładające na konkretne podmioty wykonanie jakichś zabiegów, prac czy działań mających na celu zachowanie, utrzymanie bądź poprawę stanu zachowania siedlisk bądź gatunków, natomiast należy dążyć do unikania zapisów wskazujących na

potrzebę zaniechania działań (np. zachowanie siedlisk, utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania, zaniechanie wycinki, pozostawianie czy nieusuwanie martwego drewna, etc.). Tam gdzie jest to możliwe należy spróbować zamienić „bierny” sposób ochrony (np. niedopuszczenie do zarastania, pozostawianie martwego drewna) na „aktywny” (np. usunięcie zakrzaczeń, modyfikacja gospodarki leśnej w zakresie ilości martwego drewna pozostawianego po pracach z zakresu użytkowania lasu, modyfikacja dotychczasowego sposobu użytkowania poprzez zaprzestanie jakiejś działalności). W przypadku zadań ochronnych, których nie można przedstawić w formie „czynnej” (pozostawienie otworów wlotowych dla nietoperzy, pozostawienie drzew dziuplastych etc.) proponuje się użycie sformułowania „zapobiegnięcie skutkowi w postaci/polegającemu na .... (np. zablokowaniu otworów wlotowych, zmniejszeniu dostępności dziupli etc.) poprzez .... (utrzymanie otworów wlotowych, zachowanie drzew dziuplastych etc.)”.

Uwagi uwzględniono.

7. „W kwestii ograniczenia polowań (czajka, siewka, żuraw etc) należy wprowadzić zapis „Ograniczenie umyślnego płoszenia i umyślnego zabijania poprzez wydanie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska na podstawie art. 53 u.o.p”. Powstaje jednak pytanie, czy polowania na tym terenie faktycznie negatywnie oddziałują na wspomniane gatunki.”

Uwagi nie uwzględniono. Zgodnie z pismem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska nr DZP-WP-600.24.2014.ŁR z dnia 09.12.2014, w pkt. 7, „ograniczenie umyślnego płoszenia i umyślnego zabijania poprzez wydanie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska na podstawie art. 53 ustawy o ochronę przyrody” odnosi się do gatunków łownych, np. gęsi, nie zaś do gatunków objętych ochroną, takich jak czajka, siewka, żuraw. Odnośnie tych gatunków, ww. artykuł nie ma zastosowania. W związku z tym, przeformułowano zapis na „dostosowanie terminów polowań na zwierzynę łowną w międzywalu Wisły z zachowaniem stref spokoju w miejscach zlotowisk w okresie 15.08.-15.11.”

8. „na jakiej podstawie nadleśnictwa będą prowadzić inwentaryzacje przedmiotów ochrony na wyspach śródrzecznych?”

Uwagę uwzględniono poprzez wykreślenie nadleśnictw z katalogu podmiotów odpowiedzialnych za ww. działanie.

9. „Propozycja zmian do istniejącego mpzp Raciążek-Podole - "zaleca się wziąć pod uwagę potrzeby ochrony korytarzy migracji bielika i żurawia, które są przedmiotami ochrony" de facto nie są propozycją zmiany. należałoby wskazać miejsca co do których określone zostałyby ograniczenia/działania zmierzające do ochrony szlaków migracyjnych ww. gatunków.

Uwagi nie uwzględniono, gdyż po ponownej analizie stwierdzono, że ww. mpzp Raciążek-Podole nie obejmuje swoim zasięgiem obszaru Natura 2000, w związku z czym wskazania do niego zostały usunięte.

- **Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy**, dotyczące:
  - formalne – poprawiono;

- weryfikacji zał. 1 - wg danych RDOŚ w Bydgoszczy liczba punktów powinna wynosić 5775 – poprawiono;

W załączniku nr 3:

W odniesieniu do bielika RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- „Do zagrożenia K03.01 konkurencja - „*zagrożenie związane jest z interakcjami w obrębie tego samego gatunku i nie podlega ograniczeniu lub wykluczeniu w ramach pzo. Proponuję usunąć*”.

Organ tut. rozważył całość zgromadzonych danych w tym dokumentację PZO (Transprojekt Gdański, Gdańsk 2014). Dane z monitoringu ptaków drapieżnych (źródło: <http://monitoringptakow.gios.gov.pl>) z lat 2007-2012 w odniesieniu do bielika wykazują wzrastający wskaźnik zmian liczebności populacji w obszarach specjalnej ochrony ptaków. Jednocześnie w raportach z prac terenowych dla obszaru Dolina Dolnej Wisły podawano wartość parametru siedlisko na poziomie U1 (niezadawalającym) m.in. ze względu na niewielką powierzchnię starodrzewia w samym obszarze Natura 2000. Dokumentacja PZO wskazuje też, iż poza obszarem Natura 2000 gniazduje 10-12 par korzystających z obszaru Natura 2000 jako żerowiska. Z uwagi na fakt, że w obszarze Natura 2000 na terenie województwa pomorskiego nie stwierdzono osobników lęgowych, a na terenie województwa kujawsko - pomorskiego stwierdzono 2 pary lęgowe, uznano, że konkurencja pomiędzy nimi nie może być zagrożeniem istniejącym w obszarze. Faktem jest natomiast niedostatek miejsc odpowiednich do budowy gniazda, czyli brak kompleksów starodrzewi na terenie obszaru. W Dolinie Dolnej Wisły jest to uwarunkowane gospodarką człowieka prowadzoną od dziesięcioleci. Uwarunkowań tych nie można definiować jako zagrożeń, gdyż stanowią one specyfikę obszaru – rzeki otoczonej w większości łąkami i polami na terenie międzywala. W związku z powyższym zagrożenie w postaci konkurencji przeniesiono do zagrożeń potencjalnych.

- „Do zagrożenia G05.06- ścinanie drzew na potrzeby bezpieczeństwa: „*Czy stwierdzono wycinkę drzew faktycznie wykorzystywanych przez bielika? Wycinka drzew podlega również uzgodnieniu z rdoś. Podlega procedurze ocenowej. Proszę usunąć*”.

Uwagę częściowo uwzględniono. Wykonawcy PZO oświadczyli, iż stwierdzono wycinkę w obszarze międzywala, gdzie każde z drzew może być wykorzystywane przez bieliki jako punkt obserwacyjny ze względu na ich ograniczoną ilość. Zatem bez względu na wymagania wynikające z odrębnych przepisów samą czynność związaną z usuwaniem drzew w opinii tut. organu należy uznać za zagrożenie. Rolą prowadzonych postępowań może być zatem oszacowanie istotności tego zagrożenia. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. zagrożenie przeniesiono do potencjalnych.

Jednocześnie należy zauważyć, że zmieniono kod ww. zagrożenia na „J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska”. Wcześniej używany kod G05.06 posiadał zgodnie z „Listą referencyjną zagrożeń, presji i działań Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska, Europejskiej Agencja Środowiska (EEA)” opis „chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych”, a zatem był nieadekwatny do opisu zagrożenia z PZO. Analogicznie postąpiono w przypadku innych gatunków.

- Do zagrożenia C03.03- produkcja energii wiatrowej powodująca odstraszenie i efekt bariery: „*A czy stwierdzono śmiertelność bielika w wyniku kolizji z EW w obszarze? EW podlegają procedurze oos, a pzo to nie miejsce na wprowadzanie zakazów lub „przeciwdziałanie” ich powstawaniu. Proszę usunąć*”.

Uwagę uwzględniono częściowo. Z opisu usunięto bowiem ryzyko potencjalnych kolizji z liniami energetycznymi 200-400 kV, turbinami wiatrowymi i mostami w dolinie, co uwzględniono w zagrożeniach potencjalnych. Wyniki monitoringu śmiertelności ptaków szponiastych w Polsce z lat

1998 - 2009 (Komitet Ochrony Orłów – 2009) wskazują, iż bielik jest jednym z bardziej kolizyjnych gatunków. Wzdłuż całej doliny Wisły lokalizowane mają być farmy wiatrowe (najbliższa na terenie województwa pomorskiego - farma wiatrowa Delta, ok. 1,9 km od granic obszaru Natura 2000). Bez względu na wymagania wynikające z odrębnych przepisów, zakłócenie przestrzeni powietrznej w opinii tut. organu należy uznać za zagrożenie istniejące na terenie województwa pomorskiego. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zagrożenie przeniesiono do potencjalnych. Rolą prowadzonych odrębnych postępowań powinno być oszacowanie istotności tego zagrożenia, w tym w ujęciu skumulowanym.

Zgodnie z uwagą RDOŚ w Bydgoszczy opis zagrożeń F02.03, F03.01, przeniesiono do kolumny opisu zagrożenia. Uzupełniono też nazwę zagrożenia zgodnie z zał. 5 do Instrukcji wypełnienia SDF.

W odniesieniu do błotniaka stawowego RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- Do zagrożenia G05.06 - ścinanie drzew na potrzeby bezpieczeństwa: *„Czy stwierdzono wycinkę drzew faktycznie wykorzystywanych? Wycinka drzew podlega również uzgodnieniu z rdoś. Podlega procedurze ocenowej. Proszę usunąć.”*

Uwagę uwzględniono ze względu na fakt, że zadrzewienia nie są istotnym elementem siedlisk łągowych i żerowych błotniaka stawowego. Zmieniono kod ww. zagrożenia na „J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska”. Wcześniej używany kod G05.06 posiadał zgodnie z „Listą referencyjną zagrożeń, presji i działań Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska, Europejskiej Agencja Środowiska (EEA)” opis „chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych”, a zatem był nieadekwatny do opisu zagrożenia z PZO. zagrożenie uznano za istniejące w odniesieniu do województwa pomorskiego.

- Do zagrożenia A03 - koszenie trzciny - *„proszę o przedstawienie dowodów”*.

Uwagę częściowo uwzględniono. Na terenie województwa kujawsko - pomorskiego zagrożenie przesunięto do potencjalnych. Wykonawcy PZO oświadczyli, że zjawisko usuwania zarośli wiklinowych oraz trzcinowisk wokół oczek i starorzeczy zaobserwowano porównując ortofotomapy z obszaru z różnych lat. Na terenie województwa pomorskiego zagrożenie pozostało w istniejących.

Jednocześnie należy zauważyć, że zmieniono kod ww. zagrożenia na „J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska”. Wcześniej używany kod A03 posiadał zgodnie z „Listą referencyjną zagrożeń, presji i działań Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska, Europejskiej Agencja Środowiska (EEA)” opis „koszenie / ścinanie trawy”, a zatem był nieadekwatny do opisu zagrożenia z PZO. Analogicznie postąpiono w przypadku innych gatunków.

- Do zagrożenia „A02 - usuwanie trawy pod grunty orne” - *„czy stwierdzono ograniczenie powierzchni siedlisk faktycznie wykorzystywanych przez ten gatunek w wyniku tego działania? Proponuję zmianę kodu na "zmiana użytkowania"”*.

Uwagę uwzględniono. Zgodnie z sugestią zmieniono kod zagrożenia z „A02.03 usuwanie trawy pod grunty orne” na „A02 zmiana sposobu uprawy”. Analogicznie postąpiono przy tym zagrożeniu w odniesieniu do derkacza. Zjawisko zamiany użytków zielonych na użytków zielonych lub nieużytków, w grunty orne oraz plantacje wierzby i topoli występuje na terenie obszaru Dolina Dolnej Wisły – zagrożenia zostało wskazane w „Inwentaryzacji ornitologicznej obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 (awifauna łągowa)” z 2012 r. wykonanej pod kierunkiem prof.dr.hab. M. Gromadzkiego. Na terenie województwa kujawsko - pomorskiego zagrożenie przesunięto do potencjalnych.

- zagrożenia potencjalnego dla gatunku: Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*: Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa siwa *Larus canus* Mewa srebrzysta *Larus argentatus* J02.12.02 tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych: *„obecnie nieznana pozostaje faktyczna skala wpływu tego zjawiska, w tym skali oddziaływania antropogenicznych zmian poziomu wody (spust wody dla żeglugi), w związku z tym podjęcie działań ochronnych należy poprzedzić uzupełnieniem stanu wiedzy”*.

Uwagę uwzględniono.

- zagrożenia istniejącego dla gatunku Ostrygojad *Haematopus ostralegus* Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* Mewa siwa *Larus canus* J02.12.02 tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych: „proszę porównać z poprzednimi przedmiotami ochrony. Należy przenieść do zagrożeń potencjalnych. Czym różni się sytuacja ostrygojada od sytuacji np. rybitwy rzecznej i zimorodka?”

Uwagę uwzględniono;

- zagrożenia istniejącego dla gatunków: Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons* Rybitwa czarna *Chlidonias niger* Ostrygojad *Haematopus ostralegus* Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa siwa *Larus canus* K03.05 antagonizm ze zwierzętami introdukowanymi (drapieżnictwo niektórych gatunków ssaków: lis, jenot, norka amerykańska, szop pracz i ptaków: kruk, wrona siwa, sroka, mewa srebrzysta) w okresie lęgowym „należy usunąć - nie są to gat. introdukowane”.

Uwagę częściowo uwzględniono, poprzez modyfikację zapisu na rzecz drapieżnictwa ogólnie. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego, zagrożenie przeniesiono do potencjalnych.

- zagrożenia istniejącego dla gatunków Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*: K02.01 Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons* Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa siwa *Larus canus* Mewa srebrzysta: zmiana składu gatunkowego (sukcesja) „czy ma to wpływ na populację? proponuję wprowadzić do zagrożeń potencjalnych”.

Uwagę częściowo uwzględniono. Na terenie województwa pomorskiego brak wysp, które mogłyby zarastać, a lachy są nietrwałe. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego istnieją wyspy i mogą one zarastać, ale brak dowodów na negatywny wpływ tego zjawiska na całość populacji.

- zagrożenia istniejącego dla gatunków: Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons*, Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*, Rybitwa czarna *Chlidonias niger* Ostrygojad *Haematopus ostralegus* Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*: G05.03 penetracja, F02.03 wędkarstwo „proszę o przedstawienie dowodów (dot. 2 zagrożeń)”.

Uwagę częściowo uwzględniono. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego, zagrożenie przeniesiono do potencjalnych.

- zagrożenia istniejącego dla gatunków Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons* Ostrygojad *Haematopus ostralegus* Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa siwa *Larus canus* Mewa srebrzysta *Larus argentatus* J02.04.01 zalewanie „obecnie nieznaną pozostaje faktyczna skala wpływu tego zjawiska, w tym skali oddziaływania antropogenicznych zmian poziomu wody (spust wody dla żeglugi), w związku z tym podjęcie działań ochronnych należy poprzedzić uzupełnieniem stanu wiedzy”.

Uwagę uwzględniono, Zagrożenie przeniesiono do potencjalnych. Zagrożenie istniejące zdefiniowano na nowo w postaci: M01.03 powódzie i zwiększenie opadów; L08 powódź (procesy naturalne).

- zagrożenia istniejącego dla gatunków: Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*: Rybitwa czarna *Chlidonias niger*: J02.01.03 wypełnianie rowów, tam, stawów, sadzawek, bagien lub torfianek „proszę o przedstawienie dowodów. Sugeruje się przenieść do zagrożeń potencjalnych”.

Zagrożenia zostały wskazane jako rzeczywiste w Raporcie z Inwentaryzacji ornitologicznej obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 (awifauna lęgowa) wykonanej przez zespół ornitologów pod kierunkiem prof.dr.hab. M.Gromadzkiego. Podczas realizacji PZO (poza sezonem lęgowym) wykonano weryfikację w zakresie możliwym do wykonania. Analiza powszechnie dostępnych zdjęć satelitarnych (np. dostępnych na stronie internetowej GoogleMaps) wykonywanych w odstępach co kilka lat wskazuje na pojedyncze przypadki zjawiska. Uwagę częściowo uwzględniono. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego, zagrożenie przeniesiono do potencjalnych.

- zagrożenia istniejącego dla gatunków: Rybitwa czarna *Chlidonias niger* Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa siwa *Larus canus*: K03.04 drapieźnictwo „Proszę przedstawić skalę i wpływ na przedmiot ochrony; drapieźnictwo jest zjawiskiem naturalnym i dyskusyjne jest przeciwdziałanie. zagrożenia istniejące F02.03 wędkarstwo G05.03 penetracja należy przenieść do potencjalnych na terenie województwa kujawsko - pomorskiego”

Uwagę uwzględniono. Zagrożenia przeniesiono do potencjalnych na terenie województwa kujawsko – pomorskiego.

W odniesieniu do derkacza RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- Do zagrożeń A03.01 - intensywne koszenie, A02.03 usuwanie trawy pod grunty orne, B01.01 zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime), K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja): „Należy przenieść te zagrożenia do potencjalnych (wszystkie zagrożenia)”

Uwagę częściowo uwzględniono. Zagrożenia przeniesiono do potencjalnych na terenie województwa kujawsko – pomorskiego. Z uwagi na fakt, iż zagrożenia zostały wskazane jako istniejące w „Inwentaryzacji ornitologicznej obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 (awifauna łąkowa)” z 2012 r. wykonanej pod kierunkiem prof.dr.hab. M. Gromadzkiego, na terenie województwa pomorskiego, zagrożenia pozostały jako istniejące.

W odniesieniu do zimorodka RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- Do zagrożenia G05.06 - ścinanie drzew na potrzeby bezpieczeństwa: „Czy stwierdzono wycinkę drzew faktycznie wykorzystywanych? Wycinka drzew podlega również uzgodnieniu z rdoś. Podlega procedurze ocenowej. Proszę usunąć.”

Uwagę częściowo uwzględniono. Zagrożenie przeniesiono do potencjalnych na terenie województwa kujawsko – pomorskiego. Wykonawcy PZO oświadczyli, iż stwierdzono wycinkę w obszarze międzywala. Usuwanie drzew i zakrzaczeń wzdłuż linii brzegowej, dogodnych do polowania i odpoczynku jest związane m.in. z remontami ostróg. Bez względu na wymagania wynikające z odrębnych przepisów samą czynność związaną z usuwaniem drzew w opinii tut. organu należy uznać za zagrożenie. Rolą prowadzonych postępowań może być zatem oszacowanie istotności tego zagrożenia. Zmieniono kod ww. zagrożenia na „J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska”. Wcześniej używany kod G05.06 posiadał zgodnie z „Listą referencyjną zagrożeń, presji i działań Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska, Europejskiej Agencja Środowiska (EEA)” opis „chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych”, a zatem był nieadekwatny do opisu zagrożenia z PZO.

- Do zagrożenia J02.04.01 zalewanie: „Obecnie nieznana pozostaje faktyczna skala wpływu tego zjawiska, w tym skali oddziaływania antropogenicznych zmian poziomu wody (spust wody dla żeglugi), w związku z tym podjęcie działań ochronnych należy poprzedzić uzupełnieniem stanu wiedzy”.

Uwagę uwzględniono. W zarządzeniu wprowadzono działanie dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy w tym zakresie.

W odniesieniu do ohara RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- Do zagrożenia K03.05 antagonizm ze zwierzętami introdukowanymi: „Należy usunąć - nie są to gat. introdukowane”.

Uwagę uwzględniono poprzez modyfikację zapisu na rzecz zagrożenia w postaci drapieźnictwa ogólnie.

- Do zagrożenia K03.04 drapieźnictwo: „Proszę przedstawić skalę i wpływ na przedmiot ochrony; drapieźnictwo jest zjawiskiem naturalnym i dyskusyjne jest przeciwdziałanie.”

Uwagę częściowo uwzględniono. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego przesunięto zagrożenie do potencjalnych. Zjawisko jako takie z pewnością występuje na terenie obszaru, jednakże jego skala i wpływ nie jest określona dlatego na terenie województwa pomorskiego zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy w tym zakresie oraz podjęcie stosownych działań w

oparciu o uzyskane dane.

- Do zagrożenia G05.06 - ścinanie drzew na potrzeby bezpieczeństwa: „Czy stwierdzono wycinkę drzew faktycznie wykorzystywanych? Wycinka drzew podlega również uzgodnieniu z rdoś. Podlega procedurze ocenowej. Proszę usunąć.”

Uwagę częściowo uwzględniono. Zagrożenie przesunięto do potencjalnych na terenie województwa kujawsko – pomorskiego. Wykonawcy PZO oświadczyli, iż stwierdzono wycinkę w obszarze międzywala. Usuwanie istniejących zadrzewień w promieniu 50m wokół wód oczek i starorzeczy, wycinanie drzew dziuplastych w obrębie obszaru wpływa niekorzystnie na siedliska lęgowe gatunku. Bez względu na wymagania wynikające z odrębnych przepisów samą czynność związaną z usuwaniem drzew w opinii tut. organu należy uznać za zagrożenie. Rolą prowadzonych postępowań może być zatem oszacowanie istotności tego zagrożenia. Zatem na terenie województwa pomorskiego zagrożenie pozostało w istniejących.

Jednocześnie należy zauważyć, że zmieniono kod ww. zagrożenia na „J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska”. Wcześniej używany kod G05.06 posiadał zgodnie z „Listą referencyjną zagrożeń, presji i działań Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska, Europejskiej Agencja Środowiska (EEA)” opis „chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych”, a zatem był nieadekwatny do opisu zagrożenia z PZO. Analogicznie postąpiono w przypadku innych gatunków.

W odniesieniu do brzegówki RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- Do zagrożenia J02.04.01 zalewanie: „Obecnie nieznana pozostaje faktyczna skala wpływu tego zjawiska, w tym skali oddziaływania antropogenicznych zmian poziomu wody (spust wody dla żeglugi), w związku z tym podjęcie działań ochronnych należy poprzedzić uzupełnieniem stanu wiedzy”.

Uwagę uwzględniono. W zarządzeniu wprowadzono działanie dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy w tym zakresie.

- Do zagrożenia J02.12.02 tamy i ochrona przeciwpowodziowa w śródlądowych systemach wodnych: „proszę porównać z poprzednimi przedmiotami ochrony. Należy przenieść do zagrożeń potencjalnych. Czym różni się sytuacja ostrygojada od sytuacji np. rybitwy rzecznej i zimorodka?”

Uwagę uwzględniono.

W odniesieniu do gęsi zbożowej RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- przy analizie zagrożenia C03.03 produkcja energii wiatrowej powodująca odstraszenie i efekt bariery- *„to zagrożenie wpisano do istniejących ze względu na farmy wiatrowe w obszarze? W części kuj.-pom. są tylko 2 elektrownie w Solcu Kujawskim, poza tym jeszcze jedna farma/elektrownia w odległości do 550 m od ostoi, co nie może stanowić istotnego zagrożenia dla populacji. EW podlegają ooś. Proszę przenieść do zagrożeń potencjalnych”.*

Uwagę częściowo uwzględniono. Zagrożenie przeniesiono do potencjalnych na terenie województwa kujawsko – pomorskiego Wzdłuż całej doliny Wisły lokalizowane mają być farmy wiatrowe (najbliższa na terenie województwa pomorskiego- farma wiatrowa Delta, ok. 1,9 km od granic obszaru Natura 2000). Zakłócenie przestrzeni powietrznej w opinii tut. organu należy uznać za zagrożenie istniejące na terenie województwa pomorskiego. Rolą prowadzonych postępowań ocenowych może być zatem oszacowanie istotności zagrożenia potencjalnego, w tym w ujęciu skumulowanym.

W odniesieniu do żurawia RDOŚ w Bydgoszczy wniósł następujące uwagi:

- zagrożenie G05.03 penetracja *„czy ma to wpływ na populację? proponuję wprowadzić do zagrożeń potencjalnych”*

Uwagę uwzględniono zarówno w odniesieniu do populacji lęgowej jak i przelotnej.

- zagrożenie F03.01 polowanie- „Proszę uściślić, czy chodzi o płoszenie związane z polowaniem, czy polowanie na ptaki. Stwierdzono to zagrożenie faktycznie w obszarze jako oddziałujące na ten gatunek? Jeśli nie, to jest to zagrożenie potencjalne”.

Uwagę uwzględniono zarówno w odniesieniu do populacji lęgowej jak i przelotnej.

- zagrożenie K03.04 drapieżnictwo- „Czy stwierdzono faktycznie w obszarze jako istotne zagrożenie? Jaka jest skala oddziaływania? Pozwala ona stwierdzić, że ta interakcja międzygatunkowa jest zagrożeniem dla populacji?”

Uwagę uwzględniono przenosząc zagrożenie do potencjalnych.

- zagrożenie C03.03 produkcja energii wiatrowej powodująca odstraszenie i efekt bariery- „to zagrożenie wpisano do istniejących ze względu na farmy wiatrowe w obszarze? W części kuj.-pom. są tylko 2 elektrownie w Solcu Kujawskim, poza tym jeszcze jedna farma/elektrownia w odległości do 550 m od ostoi, co nie może stanowić istotnego zagrożenia dla populacji. EW podlegają ooś. Proszę przenieść do zagrożeń potencjalnych”.

Uwagę uwzględniono w odniesieniu do województwa kujawsko - pomorskiego. Wzdłuż całej doliny Wisły lokalizowane mają być farmy wiatrowe (najbliższa na terenie województwa pomorskiego- farma wiatrowa Delta, ok. 1,9 km od granic obszaru Natura 2000). Można zatem przyjąć, iż odstraszenie i efekt bariery stanowi istniejące zagrożenie dla populacji przelotnej. Zatem bez względu na wymagania wynikające z odrębnych przepisów zakłócenie przestrzeni powietrznej w opinii tut. organu należy uznać za zagrożenie. Rolą prowadzonych postępowań może być zatem oszacowanie istotności tego zagrożenia, w tym w ujęciu skumulowanym. Zatem na terenie województwa pomorskiego zagrożenie pozostało w istniejących.

W odniesieniu do nurogęsi RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- Do zagrożenia G05.06 - ścinanie drzew na potrzeby bezpieczeństwa: „Czy stwierdzono wycinkę drzew faktycznie wykorzystywanych? Wycinka drzew podlega również uzgodnieniu z rdoś. Podlega procedurze ocenowej. Proszę usunąć.”

Uwagę częściowo uwzględniono. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego przesunięto zagrożenie do potencjalnych. Wykonawcy PZO oświadczyli, iż stwierdzono wycinkę w obszarze międzywała. Usuwanie istniejących zadrzewień w promieniu 50 m wokół oczek wodnych, starorzeczy oraz 50 m od brzegu rzeki wpływa niekorzystnie na siedliska lęgowe oraz miejsca odpoczynku ptaków zimujących. Wycinanie drzew dziuplastych w obrębie obszaru wpływa niekorzystnie na siedliska lęgowe gatunku. Bez względu na wymagania wynikające z odrębnych przepisów samą czynność związaną z usuwaniem drzew w opinii tut. organu należy uznać za zagrożenie. Rolą prowadzonych postępowań może być zatem oszacowanie istotności tego zagrożenia. Na terenie województwa pomorskiego zagrożenie pozostało w istniejących.

Jednocześnie należy zauważyć, że zmieniono kod ww. zagrożenia na „J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska”. Wcześniej używany kod G05.06 posiadał zgodnie z „Listą referencyjną zagrożeń, presji i działań Dyrekcji Generalnej_ds. Środowiska, Europejskiej Agencja Środowiska (EEA)” opis „chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych”, a zatem był nieadekwatny do opisu zagrożenia z PZO. Analogicznie postąpiono w przypadku innych gatunków.

- Do zagrożenia K03.05 antagonizm ze zwierzętami introdukowanymi: „Należy usunąć - nie są to gat. introdukowane”.

Uwagę częściowo uwzględniono, poprzez modyfikację zapisu na rzecz zagrożenia w postaci drapieżnictwa ogólnie. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego przesunięto zagrożenie do potencjalnych.

- Do zagrożenia K03.04 drapieżnictwo: „Proszę przedstawić skalę i wpływ na przedmiot ochrony; drapieżnictwo jest zjawiskiem naturalnym i dyskusyjne jest przeciwdziałanie.”

Uwagę częściowo uwzględniono. Na terenie województwa kujawsko – pomorskiego przesunięto zagrożenie do potencjalnych Zjawisko jako takie z pewnością występuje na terenie obszaru,

jednakże jego skala i wpływ nie jest określona dlatego na terenie województwa pomorskiego zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy w tym zakresie.

odnośnie Czajka *Vanellus vanellus* (przelotne) RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił następujące uwagi:

- W tabeli zagrożeń dla zagrożenia G05.03 penetracja zgłoszono uwagę: „*czy ma to wpływ na populację? proponuję wprowadzić do zagrożeń potencjalnych*”, dla zagrożenia F03.01 polowanie: „*Proszę uściślić, czy chodzi o płoszenie związane z polowaniem, czy polowanie na ptaki. Stwierdzono to zagrożenie faktycznie w obszarze jako oddziałujące na ten gatunek? Jeśli nie, to jest to zagrożenie potencjalne. Zagrożenie C03.03 produkcja energii wiatrowej powodująca odstraszenie i efekt bariery przenieść do potencjalnych na terenie województwa kujawsko - pomorskiego*”.

Uwagę uwzględniono. Penetracja piaszczystych łąch ma rzeczywisty wpływ na populację czajki. Sukcesja tych wysp, choć jest zjawiskiem obserwowanym w niewielkim stopniu należy ją zaliczyć do zagrożeń istniejących. W kwestii polowań wyjaśnia się, iż chodzi o płoszenie ptaków związane z polowaniem. Oba zagrożenia przeniesiono do potencjalnych na terenie województwa kujawsko – pomorskiego. Zagrożenie C03.03 produkcja energii wiatrowej powodująca odstraszenie i efekt bariery, również przeniesiono do potencjalnych na terenie województwa kujawsko - pomorskiego. Na terenie województwa pomorskiego zagrożenie pozostało w istniejących.

odnośnie Kulik wielki *Numenius arquata* (przelotne) RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił następujące uwagi:

- W tabeli zagrożeń dla zagrożenia G05.03 penetracja zgłoszono uwagę: „*czy ma to wpływ na populację? proponuję wprowadzić do zagrożeń potencjalnych*”, dla zagrożenia F03.01 polowanie: „*Proszę uściślić, czy chodzi o płoszenie związane z polowaniem, czy polowanie na ptaki. Stwierdzono to zagrożenie faktycznie w obszarze jako oddziałujące na ten gatunek? Jeśli nie, to jest to zagrożenie potencjalne*”, a dla zagrożenia C03.03 Produkcja energii wiatrowej powodująca odstraszenie i efekt bariery: „*to zagrożenie wpisano do istniejących ze względu na farmy wiatrowe w obszarze? W części kuj.-pom. są tylko 2 elektrownie w Solcu Kujawskim, poza tym jeszcze jedna farma/elektrownia w odległości do 550 m od ostoi, co nie może stanowić istotnego zagrożenia dla populacji. EW podlegają ooś. Proszę przenieść do zagrożeń potencjalnych*”.

Uwagę uwzględniono przenosząc zagrożenia do potencjalnych na terenie województwa kujawsko – pomorskiego. Odnośnie województwa pomorskiego stwierdzono, iż penetracja piaszczystych łąch ma rzeczywisty wpływ na populację czajki. W kwestii polowań wyjaśnia się, iż chodzi o płoszenie ptaków związane z polowaniem, jednakże to zagrożenie również przeniesiono do potencjalnych. Na terenie województwa pomorskiego zagrożenie pozostało w istniejących.

odnośnie Siewka złota *Pluvialis apricaria* (przelotne) RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił następujące uwagi:

- W tabeli zagrożeń dla zagrożenia G05.03 penetracja zgłoszono uwagę: „*czy ma to wpływ na populację? proponuję wprowadzić do zagrożeń potencjalnych*”, dla zagrożenia F03.01 polowanie: „*Proszę uściślić, czy chodzi o płoszenie związane z polowaniem, czy polowanie na ptaki. Stwierdzono to zagrożenie faktycznie w obszarze jako oddziałujące na ten gatunek? Jeśli nie, to jest to zagrożenie potencjalne*”, a dla zagrożenia C03.03 Produkcja energii wiatrowej powodująca odstraszenie i efekt bariery: „*to zagrożenie wpisano do istniejących ze względu na farmy wiatrowe w obszarze? W części kuj.-pom. są tylko 2 elektrownie w Solcu Kujawskim, poza tym jeszcze jedna farma/elektrownia w odległości do 550 m od ostoi, co nie może stanowić istotnego zagrożenia dla populacji. EW podlegają ooś. Proszę przenieść do zagrożeń potencjalnych*”.

Uwagi uwzględniono odnośnie województwa kujawsko – pomorskiego. Odnośnie województwa

pomorskiego stwierdzono, że penetracja piaszczystych łąch ma rzeczywisty wpływ na populację siewki. W kwestii polowań wyjaśniono, że chodzi o płoszenie ptaków związane z polowaniem. Stwierdzono, że to zagrożenie potencjalne. Natomiast zagrożenie C03.03 pozostało jako istniejące biorąc pod uwagę zarówno istniejące EW oraz lokalizacje z wydanymi DSU na terenie województwa pomorskiego.

W załączniku nr 4:

- *W odniesieniu do celów sformułowanych dla bielika RDOŚ w Bydgoszczy zwrócił uwagę, iż cele powinny być mierzalne w perspektywie 2024 roku, a więc 10 lat obowiązywania PZO. Zasugerowano, aby cele oprzeć „o zachowanie liczebności na obecnym poziomie (podać liczbę par) poprzez zachowanie siedlisk lęgowych”. Podobną uwagę wniosła Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska podkreślając „Cele działań ochronnych wskazane w zał. 4 są w części przypadków właściwie niemierzalne - np. wyeliminowanie lub zabezpieczenie miejsc kolizji (bielik), ograniczenie drapieżnictwa, ograniczenie płoszenia (rybitwy). W przypadku celu polegającego na zachowaniu siedlisk bądź zachowaniu warunków do zimowania populacji należy dodać informację, czy chodzi o obecną powierzchnię (istniejącą)/warunki (jakie?).”*

W tej sytuacji przebudowano cele ochrony gatunku w obszarze Natura 2000, odnosząc do stwierdzanych liczebności zarówno w populacji lęgowej, jak i zimującej. Utrzymanie warunków żerowiskowych w obszarze Natura 2000 określono liczebnością par gniazdujących w obszarze Natura 2000, jak i tych, które korzystają z niego jako żerowiska, gniazdując w odległości ok. 5 km od jego granic. Usunięto cel w brzmieniu: „Wyeliminowanie lub zabezpieczenie miejsc kolizji lecących ptaków z przeszkodami”, uznając, iż faktycznie tak sprecyzowany cel jest niemierzalny, stanowiąc działanie a nie cel. W opinii organu aktualne brzmienie celu dla bielika jest wystarczająco sprecyzowane i uwzględnia uwagi zarówno RDOŚ w Bydgoszczy, jak też GDOŚ. Zgodnie z sugestią GDOŚ usunięto w załączniku 3 (tabeli zagrożeń) puste pola nie zawierające wpisów.

- celu ograniczenie drapieżnictwa dla gatunku Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*: „czy drapieżnictwo jest faktycznie stwierdzonym na obszarze Natura 2000 istotnym zagrożeniem? do wyjaśnienia”.

Uwagę uwzględniono. Cel usunięto ze względu na niedostateczną wiedzę w zakresie wpływu presji drapieżnictwa na stan populacji rybitwy rzecznej. Zaplanowano działanie dotyczące uzupełnienia wiedzy w zakresie presji drapieżników na populację gatunku w okresie lęgowym i podjęcie stosownych działań w oparciu o uzyskane dane.

- celu „ograniczenie płoszenia ptaków” dla gatunku Rybitwa rzeczna: „...poprzez zachowanie siedlisk lęgowych i żerowych oraz ograniczenie drapieżnictwa”.

Uwagi nie uwzględniono, gdyż zachowanie siedlisk lęgowych i żerowych oraz ograniczenie drapieżnictwa, nie ma wpływu na ograniczenie płoszenia ptaków. Zmodyfikowano natomiast cele poprzez usunięcie sformułowania „ograniczenie płoszenia ptaków”, gdyż jest to działanie. Analogicznie sformułowano cele dla gatunków: Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons*, Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*, Rybitwa czarna *Chlidonias niger*, Ostrygojad *Haematopus ostralegus*, Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*, Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*, Mewa siwa *Larus canus* Mewa srebrzysta.

- W odniesieniu do celów dla derkacza „Zachowanie siedlisk lęgowych i żerowych” i „Utrzymanie liczebności populacji lęgowej w obszarze na poziomie min 71-75 odzywających się samców” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „poprzez zachowanie siedlisk lęgowych i żerowych. W takiej formie nie staje się celem samym w sobie zachowanie siedlisk, ale jest to środek do utrzymania populacji, o co w gruncie rzeczy chodzi”.

Uwagi nie uwzględniono, z uwagi na to, że spowodowałyby to niemierzalność celu. Zapis przeformułowano na „Utrzymanie liczebności populacji lęgowej w obszarze na poziomie minimum 71-75 odżywiających się samców. Drugim celem jest zachowanie wskazanej powierzchni istniejących siedlisk lęgowych i żerowych.

- W odniesieniu dla gęsi, do celów dotyczących wyeliminowania lub zabezpieczenia miejsc kolizji lecących ptaków z przeszkodami oraz wyeliminowania ołowiu z wędkarstwa i polowań na ptaki RDOŚ w Bydgoszczy zasugerował „usunąć zakaz” związany z wyeliminowaniem ołowiu oraz poprosił o przedstawienie dowodów na stwierdzenie kolizji gęsi z przeszkodami.

Uwagę uwzględniono w całości, a sam cel został przeformułowany i odniesiony wyłącznie do liczebności osobników w okresie przelotu. Należy tu podkreślić, iż GDOŚ złożył uwagę: *„Cele działań ochronnych wskazane w zał. 4 są w części przypadków właściwie niemierzalne - np. wyeliminowanie lub zabezpieczenie miejsc kolizji (bielik), ograniczenie drapieżnictwa, ograniczenie płoszenia (rybitwy). W przypadku celu polegającego na zachowaniu siedlisk bądź zachowaniu warunków do zimowania populacji należy dodać informację, czy chodzi o obecną powierzchnię (istniejącą)/warunki (jakie?). W przypadku gęsi zbożowej założony cel polegający na wyeliminowaniu ołowiu z wędkarstwa i polowań na ptaki wydaje się nierealny w kontekście charakteru dokumentu, jakim jest zarządzenie pzo”*. Cel określony dla gęsi zbożowej wymagał zatem przeformułowania i uwagi obydwu organów zostały uwzględnione.

- W odniesieniu do określonego celu ochrony dla żurawia „Wyeliminowanie lub zabezpieczenie miejsc kolizji lecących ptaków z przeszkodami” RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił wątpliwości: *„wszystkich, czy stwierdzono miejsca szczególnie wrażliwe?”*

Cele ochrony przeformulowano, uznając, iż cel ten bardziej nosi znamiona działania niż celu.

W załączniku nr 5, Działania dotyczące ochrony czynnej gatunków ptaków oraz ich siedlisk oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania:

W odniesieniu do działań określonych dla bielika RDOŚ w Bydgoszczy zwrócił uwagę:

- W zakresie działań: *„1. W przypadku modernizacji istniejących lub budowy nowych mostów przez Wisłę zarządca uzgadnia z właściwym organem sposoby umożliwiające ograniczenie negatywnego wpływu inwestycji na gatunek, np. przez stosowanie bezpiecznych typów budowli, ich kolorystykę i inne”*. oraz *„ 3. W przypadku modernizacji istniejących lub budowy nowych linii napowietrznych, właściciel infrastruktury elektroenergetycznej uzgadnia z właściwym organem sposoby umożliwiające ograniczenie negatywnego wpływu inwestycji na gatunek, np. zastosowanie platform gniazdowych, linii izolowanych, skablowania linii, wieszania sylwetek ptaków, wiszących kul”*- RDOŚ w Bydgoszczy podkreślił: *„To podlega procedurze ooś. A zatem: jeśli podlega ooś, to pzo nie może powielać lub zmieniać przepisów odrębnych (w tym wynikających z ustaw i rozporządzeń). Proszę usunąć zapis”*.

W opinii tut. organu kwestia doboru odpowiednich rozwiązań w procesie inwestycyjnym nie stanowi przedmiotu regulacji niniejszym aktem prawnym i w tym zakresie należy podzielić stanowisko RDOŚ w Bydgoszczy. Obydwa działania usunięto zatem z treści zarządzenia.

- W odniesieniu do działania *„Nie lokowanie elektrowni wiatrowych w obszarze oraz w odległości mniejszej niż 2 km od granicy obszaru Natura 2000”* RDOŚ w Bydgoszczy

zasugerował: „Nie można wprowadzać zakazów w PZO. Poza tym EW podlegają ooś – przepisy odrębne, które nie mogą być regulowane w pzo”.

Zgodnie z aktualnie obowiązującymi wytycznymi w zakresie tworzenia PZO (pismo Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska nr DZP-WP.600.24.2014.ŁR z dnia 9.12.2014r.) w zarządzeniu w sprawie PZO niemożliwe jest wprowadzenie zakazów w części dotyczącej działań ochronnych. Uwagę w tym zakresie do projektu PZO złożył także GDOŚ, wskazując: „W zał. nr 5 (bielik, gęś zbożowa) sformułowanie "Nie lokowanie elektrowni wiatrowych w obszarze oraz w odległości mniejszej niż 2 km od granicy obszaru Natura 2000" powinno się znaleźć raczej w części dotyczącej wskazań do zmiany istniejących studiów i mpzp. Podobnie zapisy dot. pozostawiania zadrzewień wokół starorzeczy i rzeki”. W tej sytuacji przeniesiono to działanie do wskazań w dokumentach planistycznych.

- W odniesieniu do działania „Eliminacja słupów energetycznych z izolatorami stojącymi lub zaopatrzenie ich w półki uniemożliwiające kontakt ptaka z izolatorem lub przewodami” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał: „Proszę wskazać podmiot odpowiedzialny. Należy określić parametry sieci i w jaki sposób to zrobić”. Co do układu redakcyjnego podkreślono: „w takiej formie nie wiadomo, kto jest odpowiedzialny za które działanie ochronne...w dokumentacji to jest jasne, tu nie. dlaczego np. RDOŚ ma się zajmować działaniem nr 2?”

Uwagę uwzględniono wskazując, iż podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie działań powinien być RDOŚ w Gdańsku w porozumieniu z operatorem sieci przesyłowych, a działania dotyczą linii 200-400 kV (zgodnie z wyjaśnieniem Wykonawcy pzo). Działanie dotyczy województwa pomorskiego, gdyż na terenie województwa kujawsko – pomorskiego brak istniejącej linii 200-400 kV, a planowana budowa nowej linii podlega procedurze ocenowej.

- W zakresie działania „zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu 100 m wokół wód stojących (starorzecza) i płynących (Wisła) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał: „Należy dopisać - nie dotyczy działań związanych z ochroną przeciwpowodziową oraz uzasadnionych sytuacji zagrożenia życia, bezpieczeństwa, zdrowia lub mienia”.

Wg uwag zgłoszonych przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska działanie to powinno się znaleźć raczej w części dotyczącej wskazań do zmiany istniejących studiów i mpzp. Należy jednak podkreślić, iż zapis ten dotyczy częściowo gruntów leśnych, dla których wskazania w dokumentach planistycznych ograniczają się do określenia funkcji terenu, a nie gospodarowania na tym terenie. Stwierdzono zatem, że zapis ten powinien jednak pozostać jako działanie. Uwzględniono w tym zakresie uwagę RDOŚ w Bydgoszczy i przeformułowano brzmienie zapisu.

W odniesieniu do błotniaka stawowego RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił następujące uwagi:

- działania „Utrzymania istniejącej powierzchni szuwarów oraz pozostawienie terenu dla naturalnej sukcesji z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego. Utrzymywanie terenów zalewowych kluczowych dla gatunku w stanie niezabudowanym.” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał: „działanie sprzeczne. Nie ma możliwości utrzymać pow. szuwarów (jaka powierzchnia?) z jednoczesnym zachowaniem tego terenu dla sukcesji, która powodować będzie zarastanie szuwaru. Kto ma realizować i w jaki sposób na terenach prywatnych”.

Uwagi częściowo uwzględniono. Należy zauważyć, że szuvary są zbiorowiskami dość trwałymi, które nie podlegają tak szybkim procesom zarastania jak np. siedliska łąkowe, zatem zmiany powierzchni szuwarów związane z naturalną sukcesją nie są istotne. Pozostawienie tych siedlisk

bez ingerencji spowoduje, że będą one odpowiednim miejscem lęgów błotniaka stawowego. Ze względu na problemy interpretacyjne, kto ma wykonywać ww. działanie zapis w kolumnie „podmioty odpowiedzialne za wykonanie” zmieniono z „RZGW w Gdańsku, Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych” na „zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości”.

- W odniesieniu do działania „Utrzymanie użytków zielonych (żerowiska błotniaka) na powierzchni nie mniejszej niż aktualna w dniu wprowadzenia planu (łącznie min. 5000 ha)” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał: „Uwaga: należy zweryfikować uwzględniając wytyczne GDOŚ”

Uwagę uwzględniono. Zapis przeformułowano na „Działania obligatoryjne: zachowanie żerowisk gatunku, położonych na trwałych użytkach zielonych oraz ekstensywnie użytkowanie kośne, kośno - pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych ”. W kolumnie „podmioty odpowiedzialne za wykonanie” ww. działań zapis „Właściciel lub użytkownik gruntu na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości, w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000. Gminy: Gdańsk, Cedry Wielkie, Stegna, Ostaszewo, Lichnowy, Miłoradz, Pelplin, Gniew, Ryjewo, Kwidzyn, Sadlinki, Grudziądz, Nowe, Dragacz, Chełmno, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Bydgoszcz, Zławieś Wielka, Toruń, Lubicz, Czernikowo, Waganiec, Włocławek RZGW w Gdańsku, Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych” zmieniono na „Zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości”.

dla gatunków Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons*:

- działanie „utworzenie i utrzymanie w obszarze min. 5 z 8 zastępczych sztucznych stanowisk lęgowych (barki/ platformy/ wyspy pływające/ filary z platformami) o łącznej powierzchni min 600 m² obszaru dogodnego do gniazdowania. Pojedyncze sztuczne miejsce (stanowisko) do gniazdowania (zespół posadowionych obok siebie platform) o powierzchni nie mniejszej niż 60 m². Stanowiska rozlokowane w odległości nie mniejszej niż 30 km od siebie” Uwaga: „należy zmienić podmiot: RDOŚ w porozumieniu z RZGW”.

Uwagę uwzględniono. Za podmiot odpowiedzialny uznano RDOŚ w Gdańsku/w Bydgoszczy, w ramach współpracy z RZGW w Gdańsku i z użytkownikiem rybackim.

dla gatunków Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons* Mewa siwa *Larus canus*, Ostrygojad *Haematopus ostralegus* Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa srebrzysta *Larus argentatus*:

- działanie „uwzględnienie ochrony lęgów w Instrukcji Zarządzania Stopniem Włocławek”. Uwaga: „Koniecznie należy uzupełnić stan wiedzy !!!!! Zmienić na: Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie faktycznego oddziaływania stopnia wodnego we Włocławku na populacje gatunków (w tym w okresie lęgowym) oraz, w razie takiej potrzeby, określenie i podjęcie wymaganych działań ochronnych.”

Uwagi nie uwzględniono, gdyż po ponownej analizie treści projektu zarządzenia organ. tut. stwierdził, że stopień wodny we Włocławku znajduje się około 4,3 km na wschód w linii prostej od granicy obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły. W związku z powyższym jakiegokolwiek

wskazania dotyczące tego obiektu byłyby działaniami wykraczającymi poza granice obszaru. Działania mogą być planowane wyłącznie w granicach obszaru Natura 2000. Z uwagi na to działanie dotyczące uwzględnienia ochrony łągów w Instrukcji Zarządzania Stopniem Włocławek, zostało usunięte. W zamian zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie: ustalenia przyczyny procesów zbyt późnego wynurzania się naturalnych łąch i ich zalewania oraz ustalenia oddziaływania naturalnego zalewania i zrzutów wody ze stopnia wodnego we Włocławku na populację gatunku w okresie łągowym.

- działanie „w zarządzeniu wprowadza się zapis: odtworzenia wysp poprzez wykonywanie przekopów w miejscach historycznych koryt bocznych rzeki (przykład Kępy Włocławskiej) oraz alternatywnie tworzenie całkowicie sztucznych wysp w korycie (analogicznie do struktur tworzonych na potrzeby podpór śródkorytowych przepraw mostowych). Jednocześnie proponuje się prowadzenie ww. prac w obszarach Natura 2000: Włocławska Dolina Wisły i Solecka Dolina Wisły. W dokumentacji brak jest całkowitej analizy wpływu planowanych działań na środowisko przyrodnicze oraz ww. obszary mające znaczenie dla Wspólnoty. Przykładowo na odcinku km 767÷771 oraz km 783÷789 występują starorzecza i łągi będące przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Solecka Dolina Wisły. W związku z powyższym należy wykluczyć prowadzenia tak inwazyjnych prac, powodujących zniszczenie innych cennych siedlisk i gatunków. Należy całkowicie usunąć działanie z PZO w granicach województwa-kujawsko-pomorskiego. Cały zapis usunąć. w jakim celu należy tworzyć dodatkowe wyspy w sytuacji tworzenia sztucznych wysp (barki)”.

Uwagę uwzględniono. Z działania usunięto człon dotyczący wykonywania przekopów w miejscach historycznych koryt bocznych rzeki (przykład Kępy Włocławskiej). Tworzenie całkowicie sztucznych wysp w korycie (analogicznie do struktur tworzonych na potrzeby podpór śródkorytowych przepraw mostowych) jest alternatywne. Pozostawiono działanie polegające na „zachowaniu poza głównym szlakiem żegludowym istniejących wysp piaszczystych”, gdyż łąchy z natury są tworem nietrwałym, dlatego nie można ich zachować, natomiast istniejące wyspy piaszczyste są trwałe i taki zapis jest stosowny. Pozostawiono działanie polegające na utworzeniu i utrzymaniu w obszarze min. 5 z 8 zastępczych sztucznych stanowisk łągowych, jako wariant alternatywny działania tworzenia całkowicie sztucznych wysp, ale dopiero po uzupełnieniu stanu wiedzy. Pozostawiono natomiast działanie dotyczące zachowania istniejących wysp w obszarze, gdyż jest to jedyne działanie ochronne dla gatunków: Ostrygojad *Haematopus ostralegus* Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa srebrzysta *Larus argentatus*.

dla gatunków Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons*:

- działanie „prowadzić redukcję drapieżnych ssaków (norka amerykańska, jenot, szop praczy, lis) okresie 1 marca do 30 sierpnia przez odłowy w pułapki żywołowne, a złapane zwierzęta należy usypiać. Dopuszcza się kontrolowany odstrzał ww. W przypadku potwierdzenia drapieżnictwa ptaków krukowatych (kruk, wrona siwa, sroka) oraz mewy srebrzystej na łągach rybitw, przeprowadzenie działań zmierzających do zmniejszenia presji. Uwaga: „do usunięcia. Brak faktycznego wpływu tego zagrożenia na populację”.

Uwagę uwzględniono – działanie usunięto. Analogicznie postąpiono w przypadku gatunków Mewa siwa *Larus canus* Rybitwa czarna *Chlidonias niger*. W zamian zaplanowano uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie presji drapieżników na populację gatunku w okresie łągowym i podjęcie stosownych działań w oparciu o uzyskane dane.

dla gatunków Rybitwa czarna *Chlidonias niger*, Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida*:

- działanie „wskazanie w regulaminie członków PZW, PTTK, PZZ, PZKaj informacji dot. odstąpienia od użytkowania wędkarskiego w obrębie kluczowych starorzeczy w okresie 01.05.-31.08”, uwaga: „Czy te organizacje, poza PZW, mogą zezwalać albo zabraniać użytkować coś wędkarsko? Do podmiotów odpowiedzialnych uwaga: „dopisać użytkownik rybacy na podstawie porozumienia z RDOŚ”.

Uwagi nie uwzględniono, gdyż działanie zostało usunięte, wykracza bowiem poza ustawowe ramy PZO. Działanie będzie realizowane w innym trybie, poza PZO, poprzez wystosowanie pism do ww. organizacji z informacją na ten temat.

- działanie „W obszarach wydzielonych dla gatunku nie pogarszanie stosunków wodnych (melioracja, osuszanie, pobór wody, kruszywa). Nie dotyczy realizacji zadań ochronnych wykonywanych dla obszarów siedliskowych” uwaga: „usunąć. powielanie procedury oos”.

Uwagę uwzględniono, zapis usunięto, rozszerzono zagrożenia potencjalne dla gatunku o J02.01 zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie, J02.06 pobór wód z wód; powierzchniowych; J02.02.01 bagrowanie/ usuwanie osadów limnicznych. pogarszanie stosunków wodnych w obrębie koryta rzecznej (melioracje, osuszanie, pobór wody, pobór kruszywa) wpływające na utratę siedlisk gatunków w obszarach wskazanych jako kluczowe dla ochrony gatunku, wg km Wisły strona lewa (L), prawa (P): km 932L, km 828÷km 832L, km 877÷879P, km 873P, km 870÷872P, km 871L, km 864÷866P, km 859÷861L, km 760÷762P, km 755÷759P, km 847÷849L, km 788÷792P, km 842÷846L, km 848÷852P, km 720÷723L);

W odniesieniu do działania dla derkacza:

- „Należy zachęcać rolników do użytkowania łąk zgodnie z praktykami sprzyjającymi biologii ptaków, w tym derkacza, tzn. termin koszenia 01.08 – 30.09. (działania fakultatywne). Dopuszczalne jest zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni niekoszonych i koszenie co roku całej działki do powierzchni 1 ha.” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „Proponuję zmienić na: *„Popularyzacja wśród rolników użytkowania ..... poprzez....”*. Należy zweryfikować uwzględniając wytyczne GDOŚ”.

Uwagę częściowo uwzględniono. Przeformułowano zapis uwzględniając wytyczne GDOŚ na: „Działania fakultatywne: użytkowania łąk zgodnie z praktykami sprzyjającymi biologii gatunku, tzn. termin koszenia 01.08 – 30.09. Dopuszczalne jest zrezygnowanie z pozostawiania powierzchni niekoszonych i koszenie co roku całej działki do powierzchni 1 ha.” W kolumnie „podmioty odpowiedzialne za wykonanie” ww. działań zapis „Właściciel lub użytkownik gruntu na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości, w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000. Gminy: Gdańsk, Cedry Wielkie, Stegna, Ostaszewo, Lichnowy, Miłoradz, Pelplin, Gniew, Ryjewo, Kwidzyn, Sadlinki, Grudziądz, Nowe, Dragacz, Chełmno, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Bydgoszcz, Zławieś Wielka, Toruń, Lubicz, Czernikowo, Waganiec, Włocławek, RZGW w Gdańsku, Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych” zmieniono na „Właściciel lub użytkownik gruntu na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości, w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska

na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000”.

- W odniesieniu do działania „utrzymanie użytków zielonych (istniejące i potencjalne łągowiska derkacza) na powierzchni nie mniejszej niż aktualna w dniu wprowadzenia planu” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „*należy zweryfikować uwzględniając wytyczne GDOŚ (działania obligatoryjne)*”.

Uwagę uwzględniono. Przeformułowano zapis na: „zachowanie siedlisk gatunku, położonych na trwałych użytkach zielonych oraz ekstensywne użytkowanie kośne, kośno - pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych”. W kolumnie „podmioty odpowiedzialne za wykonanie” ww. działań zapis „Podmioty prywatne i Gminy: Gdańsk, Cedry Wielkie, Stegna, Ostaszewo, Lichnowy, Miłoradz, Pelplin, Gniew, Ryjewo, Kwidzyn, Sadlinki, Grudziądz, Nowe, Dragacz, Chełmno, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Bydgoszcz, Zławieś Wielka, Toruń, Lubicz, Czernikowo, Waganiec, Włocławek RZGW w Gdańsku, Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych” zmieniono na „Zarządca, właściciel lub użytkownik nieruchomości”.

- W odniesieniu do działania „*Utrzymanie trwałych użytków zielonych w obszarze w gruncie produkcyjne, wszędzie tam gdzie widniały one w ewidencji gruntów w dniu wprowadzenia planu*” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „*w jaki sposób i na jakiej powierzchni?*”

Powtórna analiza projektu zarządzenia wykazała konieczność usunięcia działania dla derkacza „Utrzymanie trwałych użytków zielonych w obszarze w gruncie produkcyjne, wszędzie tam gdzie widniały one w ewidencji gruntów w dniu wprowadzenia planu.” gdyż jest ono tożsame z działaniem „zachowanie siedlisk gatunku, położonych na trwałych użytkach zielonych oraz ekstensywne użytkowanie kośne, kośno - pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych”. Zatem ww. uwaga nie ma już zastosowania do treści zarządzenia.

- W odniesieniu do działania „Na gruntach, gdzie zaniechano użytkowania, ograniczenie sukcesji poprzez wycinkę (docelowo do 10% pokrycia roślinnością drzewiastą jako maksymalna wartość pokrycia siedlisk)” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał: „*zapis niezrozumiały*” i „*Uwaga: dookreślić, o jakie grunty chodzi - łąki, pastwiska, orne itp.*”. Do zapisu dotyczącego podmiotów odpowiedzialnych za to działanie „RDOŚ w Gdańsku i Bydgoszczy, Nadleśnictwa: Kwidzyn, Jamy, Dąbrowa, Toruń, Solec Kujawski, Cierpiszewo, Gniewkowo, Dobrzejewice, Włocławek, Właściciel lub użytkownik gruntu na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości, w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.” RDOŚ w Bydgoszczy wniósł uwagę, aby przeformułować go: „*właściciel gruntu na podstawie porozumienia z RDOŚ .....*” - propozycja zapisu z GDOŚ”

Uwagi uwzględniono. Działanie przeformułowano na „Działania fakultatywne: na trwałych użytkach zielonych, na których zaniechano użytkowania, ograniczenie sukcesji poprzez wycinkę (docelowo do 10% pokrycia roślinnością drzewiastą jako maksymalna wartość pokrycia siedlisk)”. Zapis dotyczący podmiotów odpowiedzialnych zmieniono na „Właściciel lub użytkownik gruntu na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządca nieruchomości, w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000.”

- W odniesieniu do zimorodka działanie „Zachowanie min 20% urwistych skarp i istniejących

zadrzewień na każde 5 km wzdłuż linii brzegowej z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego." RDOŚ w Bydgoszczy wskazał: "20 % czego? Istniejących skarp, czy 20 % brzegu ma mieć taką postać? Zapis niejasny - szczególnie w kontekście tych 5 km" i „dopisać z wyłączeniem zjawisk powodziowych; dotyczy jakiej strony rzeki” .

Uwagę uwzględniono. Działanie przeformułowano na „Zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych i żerowiskowych poprzez zachowanie na każdym z odcinków doliny Wisły o długości min. 500 m lub dłuższych pofragmentowanych, wolnopłynących bądź ze spowolnieniami nurtu, o łącznej długości skarp brzegowych (o wysokości min. 1 m ponad średni stan wody wczesnoletniej) min. 30 m i zadrzewieniu brzegów na długości min. 30% ww. odcinków. Nie dotyczy usuwania drzew i krzewów zagrażających życiu lub mieniu, porastających urządzenia hydrotechniczne, dla ochrony przed powodzią, działań podejmowanych podczas zjawisk powodziowych, dla likwidacji skutków powodzi oraz na plantacjach wiklinowych” Uszczegółowiono także cel – przeformułowano na „Zachowanie siedlisk lęgowych i żerowych w dotychczasowym stanie ochrony U1”. Zgodnie z publikacją „Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000” (Zawadzka i in. 2013), kryteria stanu zachowania siedlisk dla oceny U1 (niezadowalający) są następujące „odcinki dolin cieków o długości min. 500 m lub dłuższe pofragmentowane, wolnopłynące bądź ze spowolnieniami nurtu, objęte pracami hydrotechnicznymi w okresie ostatnich 10 lat + łączna długość skarp brzegowych (o wysokości min. 1 m ponad średni stan wody wczesnoletniej) min. 30 m + zadrzewienie brzegów na długości min. 30% odcinka + brak w korycie grubego rumoszu drzewnego i nieliczne gałęzie zwieszające się nad lustrem wody + intensywne wykorzystanie rekreacyjne w sezonie lęgowym”. Zatem celem określonym w pzo jest utrzymanie takiego stanu siedlisk zimorodka.

Zgłoszona uwaga wymagała uwzględnienia z uwagi na brak jednoznaczności zastosowanego zapisu. W opinii GDOŚ samo zachowanie jakiegoś stanu nie stanowi działania i należy zapisać je w czynnej formie. Uznano zatem, że przeformułowanie celu w odniesieniu do waloryzacji wskaźników siedliska zastosowanych w metodyce przyjętej na potrzeby oceny stanu ochrony oraz konstrukcja aktualnego zapisu działania czyni zadość zgłoszonej uwadze wskazując jednocześnie na konkretne warunki siedliskowe gatunków jakie należy utrzymać w okresie obowiązywania planu. Obecny zapis działania uwzględnia także uwagi RZGW w Gdańsku odnośnie uwzględniania w zapisie uwarunkowań związanych z ochroną przeciwpowodziową i istnieniem plantacji wikliny. Podobnie postąpiono przy analogicznych zapisach dla brzegówki i ohara.

W odniesieniu do ohara:

- działanie „Zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „Rozważyć, czy nie dodać tu zapisów dot. pozostawiania martwego drewna, drzew przewróconych (siedliska lęgowe w wykrotach). Samo pozostawienie zadrzewień nie wskazuje bezpośrednio na konieczność zachowania drzew dziuplastych i innych siedlisk optymalnych i suboptymalnych. Tak samo przy innych gatunkach zasiedlających dziuple, nory i podobne twory.”

Uwagę uwzględniono. Przeformułowano zapis na „Zapobiegnięcie utracie siedlisk lęgowych poprzez zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza), w tym drzew przewróconych, z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego. Nie dotyczy usuwania drzew i krzewów zagrażających życiu lub mieniu, porastających urządzenia hydrotechniczne, działań dla ochrony przed powodzią lub dla likwidacji skutków powodzi oraz na plantacjach wiklinowych.” Podobnie zapis przeformułowano także w przypadku nurogęsi.

- W odniesieniu do ww. działania RDOŚ w Bydgoszczy wskazał również „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku”.

Uwagi nie uwzględniono. Stwierdzenie faktycznego występowania gatunku jest bardzo trudne, dlatego należy chronić potencjalne siedliska lęgowe. Należy zauważyć, że jest to działanie zbieżne

z działaniem zaplanowanym dla znacznie częściej występującej nurogęsi.

Po powtórnej analizie projektu zarządzenia RDOŚ w Gdańsku uznał za konieczne dokonać zmiany w jego treści, w stosunku do ohara tj. dodano do zagrożeń potencjalnych dla ohara zagrożenie J02.05 modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie, polegające na prowadzeniu prace remontowych i budowlanych w obrębie brzegów prowadzące do likwidacji urwistych skarp – miejsc gniazdowania. W projekcie zarządzenia poddawanemu konsultacjom społecznym zaplanowano dla tego gatunku działanie adekwatne do tego zagrożenia, jednakże omyłkowo pominięto samo zagrożenie.

W odniesieniu do sprecyzowanych działań dla gęsi zbożowej RDOŚ w Bydgoszczy wskazał:

- podobnie jak przy bieliku: „1 i 3. *To podlega procedurze ooś. A zatem: jeśli podlega ooś, to pzo nie może powielać lub zmieniać przepisów odrębnych (w tym wynikających z ustaw i rozporządzeń). Proszę usunąć zapis*”. Przy działaniu związanym z nielokalizowaniem farm wiatrowych w obszarze Natura 2000 i 2000 m od jego granic podkreślił: „*Nie można wprowadzać zakazów w PZO. Poza tym EW podlegają ooś – przepisy odrębne, które nie mogą być regulowane w pzo*”. W odniesieniu do eliminacji słupów energetycznych z izolatorami stojącymi wskazał „*Proszę wskazać podmiot odpowiedzialny. Należy określić parametry sieci i w jaki sposób to zrobić*”.

Uwagi uwzględniono. Usunięto działania związane z wymogiem uzgadniania inwestycji z właściwym organem i koniecznością dokonania oceny wpływu przedsięwzięć na gatunek. Należy zgodzić się z RDOŚ w Bydgoszczy, że bez względu na istnienie tego zapisu kwestie te regulują odrębne przepisy dotyczące ocen oddziaływania na środowisko i ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi wytycznymi w zakresie tworzenia PZO (pismo Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska nr DZP-WP.600.24.2014.ŁR z dnia 9.12.2014r.) w zarządzeniu w sprawie PZO niemożliwe jest wprowadzenie zakazów w części dotyczącej działań ochronnych. Uwagę w tym zakresie do projektu PZO złożył także GDOŚ, wskazując: „*W zał. nr 5 (bielik, gęś zbożowa) sformułowanie "Nie lokowanie elektrowni wiatrowych w obszarze oraz w odległości mniejszej niż 2 km od granicy obszaru Natura 2000" powinno się znaleźć raczej w części dotyczącej wskazań do zmiany istniejących studiów i mpzp...*” W tej sytuacji przeniesiono to działanie do wskazań do zmian w dokumentach planistycznych. Jednocześnie doprecyzowano działanie dotyczące wymiany słupów energetycznych z izolatorami stojącymi.

W zakresie działań dla żurawia:

- „1. *W przypadku modernizacji istniejących lub budowy nowych mostów przez Wisłę zarządca uzgadnia z właściwym organem sposoby umożliwiające ograniczenie negatywnego wpływu inwestycji na gatunek, np. przez stosowanie bezpiecznych typów budowli, ich kolorystykę i inne*”. oraz „3. *W przypadku modernizacji istniejących lub budowy nowych linii napowietrznych, właściciel infrastruktury elektroenergetycznej uzgadnia z właściwym organem sposoby umożliwiające ograniczenie negatywnego wpływu inwestycji na gatunek, np. zastosowanie platform gniazdowych, linii izolowanych, skablowania linii, wieszania sylwetek ptaków, wiszących kul*”- RDOŚ w Bydgoszczy podkreślił: „*To podlega procedurze ooś. A zatem: jeśli podlega ooś, to pzo nie może powielać lub zmieniać przepisów odrębnych (w tym wynikających z ustaw i rozporządzeń). Proszę usunąć zapis*”.

W opinii tut. organu kwestia doboru odpowiednich rozwiązań w procesie inwestycyjnym nie stanowi przedmiotu regulacji niniejszym aktem prawnym i w tym zakresie należy podzielić stanowisko RDOŚ w Bydgoszczy. Obydwa działania usunięto zatem z treści projektu zarządzenia.

- W odniesieniu do działania „*Eliminacja słupów energetycznych z izolatorami stojącymi lub zaopatrzenie ich w półki uniemożliwiające kontakt ptaka z izolatorem lub przewodami*”

RDOŚ w Bydgoszczy wskazał: „Proszę wskazać podmiot odpowiedzialny. Należy określić parametry sieci i w jaki sposób to zrobić”. Co do układu redakcyjnego podkreślono: „w takiej formie nie wiadomo, kto jest odpowiedzialny za które działanie ochronne...w dokumentacji to jest jasne, tu nie. Dlaczego np. RDOŚ ma się zajmować działaniem nr 2?”

Uwagę uwzględniono wskazując, iż podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie działań powinni być operatorzy sieci przesyłowych, a działania dotyczą linii 200-400 kV (zgodnie z wyjaśnieniem Wykonawcy PZO).

- W odniesieniu do działania „Nie lokowanie elektrowni wiatrowych w obszarze oraz w odległości mniejszej niż 2 km od granicy obszaru Natura 2000” RDOŚ w Bydgoszczy zasugerował: „Nie można wprowadzać zakazów w PZO. Poza tym EW podlegają ooś – przepisy odrębne, które nie mogą być regulowane w pzo”.

Uwagę uwzględniono - podobnie jak w przypadku bielika.

- W odniesieniu do działania dotyczącego rezygnacji z polowań w międzywalu w okresie od 15 sierpnia do 15 listopada RDOŚ w Bydgoszczy zwrócił uwagę: „Nie można wprowadzać zakazów”.

Należy podkreślić, że uwagę w brzmieniu: „w kwestii ograniczenia polowań (czajka, siewka, żuraw etc.) należy wprowadzić zapis „Ograniczenie umyślnego płoszenia i umyślnego zabijania poprzez wydanie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska na podstawie art. 53 u.o.p. Powstaje jednak pytanie, czy polowania na tym terenie faktycznie negatywnie oddziałują na wspomniane gatunki” złożyła także Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Wg wykonawcy PZO polowania mają charakter zagrożeń istniejących, aczkolwiek nie udowodniono jakie skutki mają dla populacji. Przyjęto zatem, że zagrożenie to może być w odniesieniu do całej populacji żurawia zagrożeniem potencjalnym, ale lokalnie w najbardziej kluczowych miejscach warto zagrożenie to wyeliminować i zapobiegać jego ewentualnym skutkom. Jednakże z uwagi na fakt, że art. 53 ustawy o ochronie przyrody odnosi się do gatunków łownych, a nie chronionych, przeformułowano zatem działanie na „dostosowanie terminów polowań na zwierzę łowną w międzywalu Wisły z zachowaniem stref spokoju w miejscach zlotowisk w okresie 15.08.-15.11.”

W odniesieniu do nurogęsi:

- działanie „Umieszczenie dodatkowych, skutecznie zabezpieczonych, np. kołnierzem antydrapieżniczym przed drapieżnikami sztucznych miejsc gniazdowych w ilości przeciętnie 1szt. na km biegu rzeki” RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagę „tego typu działanie związane jest z zamieszczeniem kilkuset budek lęgowych dla tego gatunku. działanie jest nieadekwatne do stwierdzonej skali zagrożenia i populacji w obszarze.”

Uwagę uwzględniono. Działanie usunięto.

- W odniesieniu do działania „Zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) i płynących (Wisła) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku”.

Uwagi nie uwzględniono. Stwierdzenie faktycznego występowania gatunku jest bardzo trudne, poza tym miejsca gniazdowania mogą się zmieniać z roku na rok, dlatego należy chronić również potencjalne siedliska lęgowe.

- W odniesieniu do działania „Zachowanie istniejących zadrzewień i szuwarów dla miejsc odpoczynku ptaków w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku.”

Uwagi nie uwzględniono. Miejsca zimowania mogą się zmieniać z roku na rok, dlatego należy chronić również siedliska potencjalnie wykorzystywane w tym okresie.

W odniesieniu do jarzębki, RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- W odniesieniu do działania „Zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku”.

Uwagi nie uwzględniono. Stwierdzenie faktycznego występowania gatunku jest bardzo trudne, poza tym miejsca gniazdowania mogą się zmieniać z roku na rok, dlatego należy chronić również potencjalne siedliska lęgowe.

W odniesieniu do trzciniaka, RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- W odniesieniu do działania „Zachowanie istniejących zadrzewień i szuwarów w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku. Powinno dotyczyć trzcinowisk i szuwarów. Uzasadnienie odległości.”

Uwagi nie uwzględniono. Miejsca gniazdowania mogą się zmieniać z roku na rok, dlatego należy chronić również potencjalne siedliska lęgowe. Pojęcie szuwarów obejmuje również szuwały trzcinowe, zatem nie ma konieczności dodawać informacji, że działanie dotyczy również trzcinowisk. Odległość 50 m została określona przez wykonawców PZO jako najbardziej odpowiednia dla zachowania właściwych warunków lęgów i żerowania gatunku.

W odniesieniu do remiza RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- W odniesieniu do działania „Zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu 50m wokół wód stojących (starorzecza) i płynących (Wisła) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego.” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku.”

Uwagi nie uwzględniono. Miejsca gniazdowania mogą się zmieniać z roku na rok, dlatego należy chronić również potencjalne siedliska lęgowe.

W odniesieniu do dziwonii RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- W odniesieniu do działania „Zachowanie istniejących zadrzewień w promieniu 50m wokół wód stojących (starorzecza) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego.” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku.”

Uwagi nie uwzględniono. Miejsca gniazdowania mogą się zmieniać z roku na rok, dlatego należy chronić również potencjalne siedliska lęgowe.

W odniesieniu do krzyżówki RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- W odniesieniu do działania „Zachowanie istniejących zadrzewień i szuwarów dla miejsc odpoczynku ptaków w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku.”

Uwagi nie uwzględniono. Miejsca zimowania mogą się zmieniać z roku na rok, dlatego należy chronić również siedliska potencjalnie wykorzystywane w tym okresie.

W odniesieniu do gągoła RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił uwagi:

- W odniesieniu do działania „Zachowanie istniejących zadrzewień i szuwarów dla miejsc odpoczynku ptaków w promieniu 50 m wokół wód stojących (starorzecza) z zachowaniem widoczności oznakowania nawigacyjnego” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „... w obrębie starorzeczy, gdzie stwierdzono faktyczne występowanie gatunku.”

Uwagi nie uwzględniono. Miejsca zimowania mogą się zmieniać z roku na rok, dlatego należy chronić również siedliska potencjalnie wykorzystywane w tym okresie.

Jednocześnie należy zauważyć, że po powtórnej analizie projektu zarządzenia RDOŚ w Gdańsku

uznał za konieczne dodać do zagrożeń potencjalnych dla krzyżówki i gągoła zagrożenie: J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska (usuwanie istniejących zadrzewień i szuwarów w promieniu 50 m wokół oczek wodnych, starorzeczy, brzegu rzeki). W projekcie zarządzenia poddawanemu konsultacjom społecznym zaplanowano dla tych gatunków działania adekwatne do tych zagrożeń, jednakże omyłkowo pominięto same zagrożenia.

Odnosnie czajki, kulika wielkiego, siewki złotej:

- W tabeli działań ochronnych, dla działania „nie odbywanie polowań w międzywalu Wisły w okresie 15.08.-15.11”, zgłoszono uwagę, iż pzo nie może wprowadzać zakazów.

Uwagę uwzględniono. W związku z powyższym ww. działanie przeformułowano na: „dostosowanie terminów polowań na zwierzynę łowną w międzywalu Wisły z zachowaniem stref spokoju w miejscach zlotowisk w okresie 15.08.-15.11.”

W załączniku 5 Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych:

dla gatunków Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* Rybitwa białoczelną *Sternula albifrons* Mewa siwa *Larus canus*, Ostrygojad *Haematopus ostralegus* Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa siwa *Larus canus* Mewa srebrzysta *Larus argentatus*:

- działanie „Monitoring zgodnie z wytycznymi (Chylarecki, Sikora, Cenian red. 2009” uwaga: „albo podać w dokumencie pełną nazwę opracowania, a lepiej - monitoring zgodny z PMS - wszak wytyczne mogą zostać zmodyfikowane.

Uwagę uwzględniono, zapis zmieniono na „monitoring na podstawie metodyki GIOŚ”;

dla gatunków Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* Rybitwa białoczelną *Sternula albifrons* Mewa siwa *Larus canus*, Mewa siwa *Larus canus* Mewa srebrzysta *Larus argentatus*:

- działanie „coroczny monitoring sukcesu lęgowego (liczba czynnych gniazd z jajami i piskletami, liczba lotnych młodych), presji drapieżnictwa, kształtowania dynamiki siedliska (odczyt poziomu Wisły na wodowskazach między Włocławkiem i Gdańskiem w okresie 01.05. – 31.08. oraz pomiary morfometryczne wynurzonych powierzchniach z koloniami ptaków odbiornikiem geodezyjnym GPS RTK).” uwaga „czy konieczny jest tak częsty monitoring? W obliczu ogromnej ilości zadań dla rezerwatów i Natury 2000 taka częstotliwość może być niemożliwa. Poza tym sugeruję wpisać od roku 2016, bo na 2015 mamy już zaplanowane działania finansowane z WFOŚ. Realizacja tego i podobnych działań już w roku 2015 jest mało realna. Podobnie dla innych przypadków monitoringu corocznego”.

Uwagę uwzględniono zapis zmieniono na „od 2017 r. co 2 lata monitoring sukcesu lęgowego”. Analogicznie dla gatunków: Rybitwa czarna *Chlidonias niger* Rybitwa białowąsa *Chlidonias hybrida* analogicznie poprawiono działanie „Monitoring siedlisk lęgowych i żerowych oraz monitoring stanu populacji co trzy lata (nie mniej niż trzykrotnie w trakcie obowiązywania zarządzenia)” poprzez dodanie członu: „od 2017r.”

- W odniesieniu do zaproponowanego corocznego monitoringu zimorodka RDOŚ w Bydgoszczy wyraził obawy względem sensowności tak częstego monitorowania tego gatunku.

Uwagę uwzględniono. Zmniejszono częstotliwość planowanego monitoringu - co dwa lata, od trzeciego roku obowiązywania PZO.

- W odniesieniu do zaproponowanego corocznego monitoringu ohara RDOŚ w Bydgoszczy wyraził obawy względem sensowności tak częstego monitorowania tego gatunku.

Uwagę uwzględniono. Zmniejszono częstotliwość planowanego monitoringu - co dwa lata, od trzeciego roku obowiązywania PZO.

- W odniesieniu do zaproponowanego corocznego monitoringu żurawia RDOŚ w Bydgoszczy wyraził obawy względem sensowności tak częstego monitorowania tego gatunku.

Uwagę uwzględniono. Zmniejszono częstotliwość planowanego monitoringu - co dwa lata, od trzeciego roku obowiązywania PZO.

- W odniesieniu do zaproponowanego corocznego monitoringu brzegówki RDOŚ w Bydgoszczy wyraził obawy względem sensowności tak częstego monitorowania tego gatunku.

Uwagę uwzględniono. Zmniejszono częstotliwość planowanego monitoringu - co dwa lata, od trzeciego roku obowiązywania PZO.

- W odniesieniu do zaproponowanego corocznego monitoringu nurogęsi RDOŚ w Bydgoszczy wyraził obawy względem sensowności tak częstego monitorowania tego gatunku.

Uwagę uwzględniono. Zmniejszono częstotliwość planowanego monitoringu - co dwa lata, od trzeciego roku obowiązywania PZO.

Odnośnie kulika wielkiego:

- w tabeli działań ochronnych w części dotyczącej monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych dla działania: „Coroczny monitoring stanu populacji zgodnie z założeniami Krajowego Programu Ochrony Kulika Wielkiego – zadanie E5 (Badanie dyspersji polęgowej i migracji)” zgłoszono uwagę, iż coroczny monitoring stanu populacji od pierwszego roku obowiązywania pzo nie jest konieczny, a rozpoczęcie zaraz po wejściu w życie zarządzenia jest nierealne z uwagi na sposób pozyskiwania środków na ten cel.

Uwagę uwzględniono. W związku z powyższym częstotliwość monitoringu zmieniono z corocznej na powtarzalną co dwa lata począwszy od 3 roku obowiązywania PZO.

W załączniku 5 Działania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony

dla gatunków Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* Rybitwa białoczelną *Sternula albifrons* Mewa siwa *Larus canus*, Ostrygojad *Haematopus ostralegus* Sieweczka rzeczna *Charadrius dubius* Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* Mewa srebrzysta *Larus argentatus*, zgodnie z uwagą RDOŚ w Bydgoszczy, oraz z uwagi na specyfikę problemu dodano działanie „uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie ustalenia przyczyn zbyt późnego wynurzania się naturalnych łąch oraz zmywania łąch (prawdopodobnie w wyniku spustu wody ze stopnia wodnego we Włocławku, w tym w okresie lęgowym gatunku).”

W załączniku 6:

Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (*Art. 28 ust 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody*)

- „Wskazuje się potrzebę zmian istniejących zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przy najbliższej jego aktualizacji. Zmiany powinny dotyczyć zapewnienia właściwego stanu ochrony dla gatunków tj.: bielik, żuraw, gęś zbożowa, kulik wielki, siewka złota. Wymienione gatunki należą do grupy wrażliwych na odstraszenie (efekt bariery) przy produkcji energii wiatrowej zatem należy nie lokalizować elektrowni wiatrowych na terenie obszaru i w sąsiedztwie do 2000 m od jego granic. Dodatkowo wraz z silnym wzrostem liczebności populacji bielika, żurawia oraz gęsi

zbożowej w obszarze I w Polsce oraz intensyfikacją rozbudowy infrastruktury znacząco wzrasta ryzyko potencjalnych kolizji z liniami energetycznymi 200-400 kV, i mostami w dolinie. Należy przewidzieć zabezpieczenia ograniczające kolizyjność poprzez kolorystykę i bezpieczne rozwiązania konstrukcji. Dla zapewnienia właściwych warunków do wyprowadzania łęgów przez ptaki wodne wskazuje się potrzebę konieczności przeprowadzenia procedury OOS dla wszystkich planowanych zapisu nielocalizowania ferm nerek w obszarze Natura 2000 i w odległości do 10 km od granic obszaru” Uwaga: „To jest określone na etapie oos. Należy usunąć zakazy”.

W odniesieniu do zapisów dotyczących dokumentów planistycznych, które wymagają zmiany przy najbliższej aktualizacji w związku z koniecznością zapewnienia właściwego stanu ochrony dla bielika, żurawia i gęsi zbożowej, kulika wielkiego i siewki złotej RDOŚ w Bydgoszczy zwrócił uwagę, iż usunięcia wymagają zapisy noszące znamiona zakazów dotyczące nielocalizowania farm wiatrowych w granicach obszaru Natura 2000 i 2 km od jego granicy oraz rezygnacji z lokalizacji ferm nerek w odległości 10 km od obszaru. Należy podkreślić, iż uwag w tym zakresie nie zgłaszała Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska. Dotychczasowe wytyczne wskazują, iż to działania nie mogą nosić znamion zakazów. Można natomiast planem zadań ochronnych dawać wskazania do istniejących dokumentów planistycznych. Mając na uwadze eliminację zagrożeń określonych dla ww. gatunków pozostawienie proponowanych przez Wykonawcę PZO zapisów wydaje się zasadne. Zgodnie z sugestią RDOŚ w Bydgoszczy „*To jest określone na etapie oos*”, usunięto zapis „*poprzez kolorystykę i bezpieczne rozwiązania konstrukcji*”.

Ustawodawca dopuścił możliwość ingerencji w zagospodarowanie przestrzenne w związku z funkcjonowaniem form ochrony przyrody jedynie poprzez ustalanie wskazań zmian do zmian w istniejących dokumentach planistycznych: studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (pismo Ministra Środowiska z dnia 26 marca 2014 r. nr DP-074-64/6026/13/JJ). Informacja o wskazaniu do zmiany nie ma charakteru gotowego zapisu. Nie generuje bezpośredniego skutku dla podmiotu, gdyż jest skierowana do organów administrujących. Zapis ma wyprzedzać i eliminować pojawienie się ryzyka oddziaływania. Treść zarządzenia obejmuje zatem ograniczenia w zakresie przeznaczenia wszystkich terenów w obrębie obszaru Natura 2000 - w przypadku nielocalizowania ferm nerek w obszarze oraz w odległości do 10 km od granic obszaru, w przypadku nielocalizowania farm wiatrowych w obszarze i w odległości do 2 km od granic obszaru - tylko w części dotyczącej wskazań do istniejących dokumentów planistycznych, i to tylko w przypadku ich zmiany. Ma to istotne przełożenie na sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w przyszłości. Należy podkreślić, że zapisy w studium tworzą ramy analiz, będących elementem strategicznej oceny oddziaływania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko. W przypadku budowy farmy wiatrowej lub fermy nerek konieczne będzie uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzji o pozwoleniu na budowę. Ponadto może być konieczne uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Organy uprawnione do wydania takich decyzji będą decydować o ich wydaniu, bądź odmowie wydania. Natomiast w przypadku sporządzania mpzp musi on być zgodny ze studium, a wszelka zabudowa musi być zgodna z mpzp.

W uzasadnieniu RDOŚ w Bydgoszczy zgłosił następujące uwagi:

- W odniesieniu do zapisu w uzasadnieniu „Istniejącym zagrożeniem jest obudowa zmiana ukształtowania terenu w pobliżu remontowanych główek...” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał na jego niejasność.

Uwagę uwzględniono. Zapis przeformułowano na „Istniejącym zagrożeniem jest zabudowa brzegów i zmiana ukształtowania terenu w pobliżu remontowanych główek...”

- W odniesieniu do zapisu w uzasadnieniu „Siedliska optymalne gatunku w obszarze spełniają

następujące kryteria: dostęp do czystej i przejrzystej, wolno płynącej wody, strome skarpy i urwiska położone blisko wody w podłożu piaszczystym lub piaszczysto-gliniastym, roślinność drzewiasta (krzewiasta) w linii brzegowej, obecność powalonych drzew, pni i gałęzi.” RDOŚ w Bydgoszczy wskazał „? czy to nie zostało skopiowane z zimorodka?”.

Uwagę uwzględniono. Przeformułowano zapis na „Siedliska optymalne gatunku w obszarze to strome skarpy i urwiska położone stosunkowo blisko wody.”

RDOŚ w Bydgoszczy wyraził także wątpliwość co do poprawności zapisu w uzasadnieniu, że zagrożeniem dla brzegówki jest „usuwanie roślinności nadbrzeżnej”.

Uwagę uwzględniono. Zapis usunięto.

W dniu 03.02.2015 r. (po zakończeniu udziału społecznego do tut. organu wpłynęło pismo z Urzędu Miasta Torunia nr WSIZ.602.4.2015.EP z dn. 02.02.2015 r., cyt.:

„W związku z uzyskanymi informacjami, dotyczącymi etapu procedowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 - prosimy o przeanalizowanie i uwzględnienie w pracach nad projektem poniższych uwag.

Projekt przedmiotowego planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły zawiera m.in. postulat zmiany granic obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły w granicach miasta Torunia, polegającej m.in. na włączeniu obszaru Portu Drzewnego w Toruniu do obszaru Natura 2000 - co koliduje z polityką przestrzenną miasta.

1. Zamieszczona propozycja zmiany - cyt: „zmiany przebiegu granic polegającej na włączeniu obszaru Portu Drzewnego w Toruniu do obszaru Natura 2000”- str. 138 „Uzasadnienia do projektu Zarządzenia RDOŚ w Gdańsku i RDOŚ w Bydgoszczy ws ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003”, koliduje z polityką przestrzenną miasta Torunia:

- *w obowiązującym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia” - jako kierunek zmian wskazuje się przystosowanie akwenu Portu Drzewnego dla rozwoju funkcji rekreacyjno-sportowych {port rzeczny}i ewentualnego gospodarczego wykorzystania szlaku wodnego, natomiast dla terenów w bezpośrednim otoczeniu basenu Portu Drzewnego od trony północnej i południowej ustalono następujące tereny funkcjonalne: obszary usługowo produkcyjne i obszary usług w zieleni,*
- *dla terenów przylegających bezpośrednio do basenu Portu Drzewnego obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przyjęty Uchwałą Nr 243/03 Rady Miasta Torunia z dnia 30 października 2003 r. w sprawie: zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia dotyczącej terenów oznaczonych dotychczas symbolami: Z17RL, Z18RP (część), Z25US, Z26RL, Z27PS, Z40Kgo2/2 (część), Z41KZo1/2, położonych w rejonie ul. Starotoruńskiej i Portu Drzewnego; dla terenów tych ustalono m.in. następujące przeznaczenie podstawowe: sport, rekreacja, wypoczynek, usługi, działalność gospodarcza (usługi komercyjne, drobna produkcja, rzemiosło), składy,*
- *niejasne jest sformułowanie „obszar Portu Drzewnego”, z treści ww. Uzasadnienia do przedmiotowego projektu wynika, że za „obszar Portu Drzewnego” uważa się nie tylko akwen, ale także bliżej nieokreśloną strefę w jego otoczeniu*

- w związku z powyższym prosimy o odstąpienie od proponowanej zmiany granic polegającej na włączeniu obszaru Portu Drzewnego w Toruniu do obszaru Natura2000.

2. Dot. utworzenia i utrzymania zastępczych sztucznych stanowisk łęgowych (barki/platformy/ wyspy pływające/filary z platformami) m.in. na cyt.: „km 736-746 (Toruń w pobliżu Poru Zimowego lub Portu Drzewnego)” - Załącznik nr 5 do przedmiotowego projektu Zarządzenia.

Zwracamy uwagę, że ewentualna lokalizacja utworzenia zastępczych sztucznych stanowisk łęgowych m.in. na km 736-746 tj. w pobliżu Poru Zimowego lub Portu Drzewnego w Toruniu nie może kolidować z aktualną działalnością prowadzoną na terenach bezpośrednio do nich przyległych (np. stocznia remontowa przy Porcie Zimowym), aktualnym funkcjonowaniem akwenów (rekreacja w basenie Portu Drzewnego i cumowanie jednostek pływających w basenie Portu Zimowego), oraz funkcjami wskazywanymi w obowiązującym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia” (przystosowanie jako porty rzeczne). W związku z ww uwarunkowaniami oraz istniejącą turystyczną żeglugą rzeczną na Wiśle w granicach miasta Torunia - prosimy o wyłączenie obszaru miasta Torunia z lokowania zastępczych sztucznych stanowisk łęgowych.

Uwagę uwzględniono w treści zarządzenia.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w dniu 5 marca 2015r., pismem nr WPN.6320.4.2015.SD ponownie zgłosił uwagi następującej treści, cyt.:

„W związku z ograniczoną możliwością wprowadzania zakazów w planach zadań ochronnych do obszarów Natura 2000, wnioskuje o dokonanie zmian w zapisach przedłożonego projektu do opiniowania, w zakresie:

- w załączniku 6 planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB220033 należy usunąć zapisy „o nielokalizowaniu ferm norek w obszarze Natura 2000 i w odległości do 10 km od granic obszaru” oraz „o nielokalizowaniu turbin wiatrowych w obszarze Natura 2000 i w odległości do 2 km od granic obszaru” w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin lub planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego na terenie województwa kujawsko – pomorskiego,

- w załączniku 6 planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB220033 należy zmienić zapis „Przedsięwzięcie to stoi w sprzeczności z potrzebami ochrony szeregu przedmiotów ochrony obszaru, zatem należy go zaniechać”. We wszystkich studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin lub planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego na terenie województwa kujawsko – pomorskiego, na zapis „Dopuszczenie realizacji przedsięwzięcia w obrębie Wisły (budowa stopnia wodnego, podwyższenie klasy żeglowności dróg wodnych) po przeprowadzeniu analiz przyrodniczych uwarunkowań realizacji inwestycji, w zakresie nie powodującym znacząco negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000”.

Ww. uwagi uwzględniono w treści zarządzenia.

Informację o projekcie planu zadań ochronnych zamieszczono w publicznie dostępnym wykazie danych, udostępnionym poprzez stronę internetową www.wykaz.ekoportal.pl, pod numerem 803/2014.

Projekt planu zadań ochronnych został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Bydgoszczy, Uchwałą Nr 5/2015 z dnia 3 marca 2015 r.

Projekt zarządzenia został uzgodniony, w trybie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2009 r. nr 31 poz. 206 ze zm.) z Wojewodą Pomorskim, pismem PN-I.0041.9.2015.ES z dnia 31 marca 2015 r. oraz z Wojewodą Kujawsko – Pomorskim, pismem nr WSRRW.II.710.9.2015 z dnia 25 marca 2015 r.